

EZEKIELI

Yá pò kú láε bee guu

Yelusaleũ Lua kpé sa'ona Ezekieli ku Isaili pò wà tàrínò Babiloniò guue e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 597, Nebukanεza lélea Yelusaleũwa séia gbεa. A wè síiò gbεa Lua aà sísi aà ke ānabi ũ. Kua zòbleu Ezekieli lé lεda Yuda pò wà tàrínò Babiloniòwa ní gbé pò aa gò Yelusaleũò b. Ké wà Yelusaleũ ní Lua kpéo kàale wè 587 guu, ò à ní nòse n̄niné, a òné aa wedò Luazi.

Ezekieli wépungu'è dasi, bee gbεa à yáò kèke seelaò ũ, aà yākeapiò aà yādanε s̄ianapiliwànέ. Dea sa'ona ũ guu à gbāakpà Lua kpé d̄a yāwa maa-maaε, ní beeo à mè Lua kú ní a gbéò, baa Babiloni bùsuu, i ke kpépi ò Lua kuu adoo (11.16). Baade yākeao de azia yá ũε (18), i ke gbēpāle yá no, ò à baade ḡsa gbé dafu ũ yā'ò à kpàle à síwà. A mè b̄ Lua a a Nis̄ina da Isailiògu, aai vu (37) aai εa tá ní bùsuu (11.14-20, 36.1-38).

Dii azia òba Ezekielie

¹ Ma wè baakwide guu, a m̄o síiòde ḡoò s̄ode zí, má kú ní z̄iz̄o swa pò w̄i mε Kebaa saε, ò luabe wèaa,* ò ma Lua è wépungu'ea guu. ² Kí Yek̄onia ḡsa z̄iz̄o ũ† wè s̄ode guu ³ ò Dii yā'ò mapi sa'ona Ezekieli, Buzi n̄εε Babiloni bùsuu we. We Dii gbāa m̄òua.

* **1:1** Zia 19.11 † **1:2** 2Kia 24.10-16

⁴ Ké ma wεzù, ò má è zàa'iana lé fεle gugbāntoo oi. Lou sa sisi, àle píle, àle teke púuu. Té pó kú a guoguo de lán mò tēa bóiboiwa. ⁵ Pó kú tépi guu, a de lán pó b́́e mèn síiṣṣowa, † an taa b̀̀ gbēnazīnawa, ⁶ āma an baade oa síiṣṣiiṣ mé aa g̀̀sīa vī síiṣṣiiṣ. ⁷ An gbáṣ súsú, an gbálaṣ de lán zù swεwa, àle teke lán moḡotē yṣṣawa. ⁸ Aa gbēnazīna ṣṣ vī ní g̀̀sīaṣ zíε. An oa síiṣ ní ní g̀̀sīa síiṣo dṣṣo ae ní kpeo, gb̀̀t̄̄ε ní gb̀̀t̄̄εo, ⁹ an g̀̀sīapio lé kákṣwa. Gu pó aale géu, aali lé liaao, aai gé ní ae màa ḡṣṣe.

¹⁰ Lá an oapio den ke: An baade gbēnazīna oa vī, mé aa nṣṣmusu oa vī ṣplaa oi, zu oa ṣzεε oi, mé aa kúu oa vī lo ní kpe oi. § ¹¹ Màa an oao de. An baade g̀̀sīa pṣṣa musu plapla, aale kákṣwa, a pla pó ḡṣṣ naa'zi. ¹² An baade † gé a aedṣawaε súsú. Gu pó an nisīna tàu, we aai géu, mé gu pó aale géu píi, aali lé liaao. ¹³ Pó b́́εpio kekeá de lán tεyṣ ge s̄̄tεwaε. Tépi gupua zṣṣ, ì taa'o pó b́́e mèn síiṣpio zānguo. Lou lé pílepíle tépi guu.* ¹⁴ Pó b́́εpio wāa lán loupileawa, aaiṣ gé, aaiṣ su.

¹⁵ Ké mále pó b́́e oa síiṣdepio e màa, ma wuluu è an baade saε tṣṣe. ¹⁶ Wuluupio ní ní pṣṣ lé teke lán gb̀̀ bεεedewa, mé an síiṣ píi aa douε. Wuluupio kea taan ke: Ampii aa wuluu vī mèn plapla pāpāakṣa. ¹⁷ Tó aale taa'o, aai gé ae ní kpeo, gb̀̀t̄̄ε ní gb̀̀t̄̄εo liaasaie. ¹⁸ An wuluupio lesi, † to vīa ní kú, mé wé fīfīwà à liai. † ¹⁹ Tó pó b́́εpio lé taa'o, wuluupio ìṣ be ní saεε. Tó pó b́́εpio f̄̀le tṣṣe aale gé musu, wuluupio ì fεle musu s̄̄ε. ²⁰ Gu pó an nisīna tàu, we aai géu, an

† 1:5 Zia 4.6 § 1:10 Zia 4.7 * 1:13 Zia 4.5 † 1:18 Zia 4.8

wuluuɔ i fele gérnɔ sãnuε, asa pɔ béεpio nisina kú ní wuluuɔ guuε. ²¹ Tó pɔ béεpio lé táa'o, an wuluuɔ ɔ táa'oe. Tó aa zεaε, aabɔ zεa sɔε. Tó aa fεle tɔɔlεwa, wuluupio i feleínɔ sãnuε, asa pɔ béεpio nisina kú ní wuluuɔ guuε.

²² Báluma kpáleα pɔ béεpio mia e musu, àle teke wásawasa lán díiwa.† ²³ Bálumapi zíε an gàsíaɔ pɔoa, aale kákɔwa, an baade gàsía mèn plaplaɔ naañzi. ²⁴ Ké aale táa'o, ma ní gàsɔpɔ kía mà lán izɔɔsuka kɔfiwa,§ lán Gbãapiide ɔɔwa, lán zigɔɔ zɔawa. Ké aa zè, ɔ aa ní gàsíaɔ nàaa. ²⁵ Ké aa zεa an gàsíaɔ naaaa màa, ma ɔɔ mà ní mia za báluma musu. ²⁶ Pɔe kú ní mia bálumapi musu we lán kiblekila pɔ wa kè ní safiowa,* mé ma gbēε è zɔlεa kilapiu musu we lán gbēnazinawa. ²⁷ Má è, zɔa aapi léu e musu a de lán mò tēa bóiboit† pɔ lé pipi lán téwawa, mé zíle oi de lán téwa. Gupua gbāa liaaaazi. ²⁸ Gupuapi bɔ lán nàali pɔ bɔ gɔɔ pɔ lou lé mawa. Dii gawi kekéá pɔ má èn we. Ké má è, ma wule ma gbεεu gɔɔ, ɔ ma ɔɔ mà, àle yā'omεε.

2

Dii Ezekieli sisia

¹ A mē: Gbēnazin né, fele zε mà yā'onno. ² Ké àle yā'omεε, aà Nisina dīmεε à ma se ma zε, ɔ má mà àle yā'omεε ³ à mē: Gbēnazin né, mále n zí Isailiɔwae, bui swágbãade pɔ bɔ ma kpεpio. Ampio ní ní deziɔ aa zãmεε yáwae e ní a gbão. ⁴ Gbế pɔ

† **1:22** Zia 4.6 § **1:24** Zia 1.15, 19.6 * **1:26** Eze 10.1, Zia 4.2-3

† **1:27** Eze 8.2, Zia 1.15

mále n zímápiɔ swá gbãa, mé aali ma yãmao. Oné Dii Lua mé lé yáε bee oné. ⁵ Aa swásei ge aa gí séii an swágbãa yáin nò, aaɔ d̄s ké ãnabi kú ní guu. ⁶ Mpi s̄s gbēnazin né, nsu viakεné ge an yã'oaεo. Baa ní kua læaa ní lesikaopiɔ guu, mé ní z̄l̄ea sóipiɔ kíi, nsu viakε ní yã'oaεo. Nsu to s̄s kēngu an yáio, asa swágbãadeɔne. ⁷ Tó aa swásè ma yái ge tó aa swásei, nsu gí oinéo, asa swágbãadeɔne. ⁸ Mpi s̄s gbēnazin né, swáse yá pó mále onei. Nsu swágbãakε lán swágbãadepiɔwao. Le'ele, ní pó pó má daune só. ⁹ Ké ma wesè, ã ma ɔ è, a taala kooa kũa, àε d̄ɔmεε, ¹⁰ a pòo ma aε. Wà wēnalε ní búbuao ní waiyoo kēwà kpe pla pii.*

3

¹ A òmεε: Gbēnazin né, pó pó d̄ɔane só. Taalae bee só, ní ge ñ a yã'o Isailiɔne. ² Ké ma le'èle, à taalapi dàumεε mà só. ³ ɔ a òmεε: Gbēnazin né, taala pó má dàne ní léupi só, i n nòse ká. ɔ má sò. A kè ma léu na lán zówa.* ⁴ ɔ a òmεε: Gbēnazin né, fele ge ñ ma yápi o Isailiɔne. ⁵ Mále n z̄i bui pó an buiyã maa ïa mé an yã'oa z̄i'ũɔ kíio, Isailiɔ mále n z̄imá. ⁶ I ke bui dasi pó an buiyã maa ïa mé an yã'oa z̄i'ũ mé nȳɔ ní yãmaoɔ kíi no. Tó ampiɔ mále n z̄imá, aa swáse n yáie. ⁷ Isailiɔ we swáse n yáio, asa aali swáse ma yáio. Ampii an swá fèe, an kua gbãae. ⁸ Má tó n kua àɔ gbãa lá ní pówae. Má tó ñ ze gí lá aa zè lé gíwa. ⁹ Má tó n kua gbãa àɔ de gbεa. Nsu viakεnéo. Nsu to s̄s kēngu an yáio, asa swágbãadeɔne. ¹⁰ ɔ a òmεε:

* **2:10** Zia 5.1 * **3:3** Zia 10.9-10

Gbēnazīn né, swáse yá pó mále onei píi, òyō kūa n sōu. ¹¹ Fēle ge yā'o n gbē zìzōone, ní me Dii Lua mé yáe bee ò, tó aa swásei, ge aa swáseio.

¹² Aà Nisīna ma se musu, ò ma kōfi gbāa mà ma kpe wà mè: Wà Dii gawide sáaukpa aà kúki. ¹³ Pó bēepio gāsiao leakōwa kōfi mé do ní wuluu pó be ní saeo kōfi gbāao. ¹⁴ Nisīnapi ma se gēmano zéa, ma nòse òkpaa mé ma pò paa, āma Dii gbāa mé màa. ¹⁵ Ma ka zìzō pó kú Telabibio kíi Kebaa sae, ò ma zōle gu pó aa kuu we e gōo sopla. Yá dīa.

Isailio gbaa laai

¹⁶ Gōo soplapi gbēa Dii yā'òmee à mè: ¹⁷ Gbēnazīn né, ma n ke gudōana ũ Isailionee.† Swáse yá pó lé bo ma léuzi, ní ní gbaomee laai. ¹⁸ Tó má ò vāikenae a gae, mé ni aà gba laaio, ge ni ledawà aà mikē vāiwa ké à e ào kuo, vāikenapi a ga a duuna yáie. Aà gaa yá sō a wi n musue. ¹⁹ Tó n aà gbà laai sō, mé i mikē a vāikeapiwao, a ga a duuna yáí, mpi sō n lé aō ku yápi guu bo. ²⁰ Tó maakēna a maakēa tò mé àle vāike, má tó aà kpaguae, i ga. A ga, ké ni aà gba laaio yáie. Má maa pó a kè yáda bo. Aà gaa yá sō a wi n musue. ²¹ Tó n ledawà n mè asu duunakeo sō, mé i duunakeo, aō kue, ké à n ledama mà yáí. Mpi sō n lé aō ku yápi guu bo.

²² Dii gbāa màa we, ò a òmee: Fēle gé gusalalau, we má yā'ounē. ²³ Ō ma fēle ge gupiu, ma Dii gawi è ze we lá má è Kebaa saewa, ò ma wule ma gbēeu gōo. ²⁴ Ō aà Nisīna dèdēa à ma se ma ze, ò a òmee à mè: Ge n gē kpéu. Zetanle. ²⁵ N gbēnazīn né, wa mōma ní

† 3:17 Eze 9.1-9

bao, wi kãne, ké ñsu bɔ́ ní kíi bàasio yáí. ²⁶ Má tó n léna naale n lé musu, ké ñsu yá'oné, ní ní gba laaio yáí, asa swágbãadeɔ́n ní ũ. ²⁷ Ama tó ma yá'òne, má n léna gole, ní gbasá oné ma Dii Lua máme ma yáe bee ò. Gbé pɔ́ a swásei, aà séi, gbé pɔ́ a gii, aà gii, asa swágbãadeɔ́n ní ũ.

4

Koez̄sa Yelusaleūi seela

¹ Gbēnazin né, biliki dile n ae, ní Yelusaleū wéle taa kewà, ² ní koez̄si. Bòo kpákpai, ní gbà lesiɔ da n liai, ní bùsu kálékale a bíiɔ sae, ní bíigboobɔ́ kále n liai. ³ Mò pèpèe se n péle mò bíi ũ mpi ní wélepíio zānguo, ní aedɔwà. Wà koez̄ò wélepizie, míme ní koez̄napi ũ s̄s̄. Bee iɔ de seela ũ Isailiɔne.

⁴ Wúle n gbàt̄ēe ɔzeewa, níɔ Isailiɔ duuna sea e n wúlea n gbàt̄ēepiwa gɔ́ léu. ⁵ Ma gɔ́ òaa pla kwisai (390) dilene ñȳɔ Isailiɔ duuna sea e an duunakēa wè dasileu. ⁶ Tó n bee kè ní làa, ea wúle n gbàt̄ēe ɔplaawa, níɔ Yudaɔ duuna sea e gɔ́ bla. Ma ní duunakēa wè dilene, wè dodo gɔ́ dodo. ⁷ Aedɔ Yelusaleū pɔ́ n koez̄ìpiwa, ní n ula gàsì s̄s̄s̄, ní ānabikēke a yá musu. ⁸ Má ba kãne, ké ñsu lilekíi eo yáí, níɔ wúlea n gbàt̄ēe kpe dopiwa e koez̄ɔgɔ́pi ge paò.

⁹ Mase ní naao ní bláao ní nasio ní éseo ní weao se ka ta doū guu, ní a bleke ñȳɔ ble gɔ́ òaa do kwisai pɔ́ ñȳɔ wúlea n gbàt̄ēewapiu. ¹⁰ Níli ble pɔ́ ñȳɔ ble lá gu lé dɔ́ ȳ kiloowa galaū òaa dodo, níɔ ble yóbiyobi. ¹¹ Níli í pɔ́ ñȳɔ mi lá gu lé dɔ́ dā litili kōkpaale léu, níɔ ga vólovolo. ¹² Gbēnazin gb̄ɔ té ɔ

ńyõ kàa kewa an wáa, ní só. ¹³ Dii èa m̀è: Beewa Isailiò ble gbàlea ble bui pò ma ɔ̀z̀ńzi ní bùsuò guu.

¹⁴ Ǿ ma m̀è: A'a Dii, mi gbàle yãao. Za ma nézi e ní a gbão mi pò pò gà ní azlao ge pò pò wài tàitai ǹòò soo. Ǹòò pò de tẽ ù i gẽ ma léu ziio. ¹⁵ Ǿ a òm̀e: T̀òò, ma n gba zé ǹ kàa ke zùgbõ téwa gbēnazin gbõ gbeu.

¹⁶ Ǿ à èa m̀è: Gbēnazin né, má Yelusaleũdeò kùsũa midẽ, aaiò pòblea yõyõkõẽ yãkãakea guu, aaiò imi g̀òona le dodo s̀òdeede guu, ¹⁷ asa pòblea ní imiao a k̀ésámáẽ. S̀ò a k̀éńgu m̀pii, aai ibaba ní tàae yáí.

5

Iadaa Yelusaleũdeòwa

¹ Gbēnazin né, f̀enda lena se sa, ní n mikã ní n lekãnao waò lá m̀bona i kewa. Ní kiloo se ǹ n kápi yõ, ní kpaale lee àaõ. ² Tó n koezõa ẁélei g̀òò lé pà, ní a lee do séle ká pò pò ní kè ẁéle taa ùpiwa, ní tesòwà. Ní a lee plaade do se ǹ f̀endapi léleò ǹ lia ẁélepizi. Ní a lee àaõde do pò g̀ò fáé íanau, asa má a f̀enda wo mà péleńzie. ³ Mi kápiò p̀eele we yòò, ní ye n ula léu, ⁴ ní dã ǹ káteu à tékũ. Tépi mé a kùle Isailiòwa píi.

⁵ Ma Dii Lua ma m̀è, yá pò a Yelusaleũ len we. Má kàle buiò guoguoẽ, an bùsuò liaai. ⁶ An v̀áike guu aa b̀ò ma yãdileao kpe de buiòla, aa g̀i ma ikoyã mai de bùsu pò liaańziò deòla. Aa g̀i ma yãdileaoiẽ, aai te ma ikoyápiòzio. ⁷ Ayãmeto ma Dii Lua ma m̀è, a zokà de bui pò liaaáziola, i te ma ikoyãio, i zike ma yãdileaoòwao. Bui pò liaaáziò felekaayãõ ò a zikèwà. ⁸ Ayãmeto ma Dii Lua ma m̀è, mapi s̀ò má feleánòe. Yelusaleũdeò, má yákpalekèáno buipio wáa. ⁹ Má yá pò mi ke yãao mé má ke lo keé á

yābēekεαο yái. ¹⁰ A yái maεο ní nέο só, mé nέο ní maεο só á mεεwiau.* Má á wetā, mí á gbέ kōnaο fāaa gupiiu. ¹¹ Ma Dii Lua ma mē, lá a ma kpé gbālè ní á pοbēεο ní á yābēekεαο, ní ma kuao má kéwáε. Má á wēnagwao, má á bοο. ¹² A gbέο lεε do a gaga ní gagyāo ge nαana á mεεwiau, á gbέο lεε plaade a gaga zī guu bīi kpε, mé má á gbέο lεε àaōde fāaa gupiiu, mí a fēnda wo mà péleoázi.

¹³ Ma pοkūma i gbasa kpále, ma pο i wee, ma nòse i níni sa. Tó ma pοkūmabòbò má má làa, aαο dō sa ké ma gbέ pó mili sí sàao máme má ò.

¹⁴ Má Yelusaleū ke bezia ũε, io de láanipο ũ bui pó liaaionε ní gbέ pó lé dοio. ¹⁵ Tó ma yákpalekεánο, mé ma á wetà ní pοfεο ní pοkūmaο, áο de láanipο ũε, pó sósōαο ũ bui pó liaaázionε. A yá a to sō kéngu, i ní gba laai maamaa. Ma Dii máme má ò. ¹⁶ Tó ma a kagba tōágu nαana ũ, má á ke kélekεε. Má á kūsūa midεε, mí nαana káfíé. ¹⁷ Má nαana kááguε, mí wàio sóikεwá, í gō nésai. Gagyā ní gbēdeao a gēázi, mí tó wà siágu ní zio.† Ma Dii máme má ò.

6

Isaili bùsu gbèsisìò

¹ Dii yá'òmεε à mē: ² Gbēnazin né, wεbiibii Isaili bùsu gbèsisìòwa, ní ānabikεεε a yá musu ³ ñ mε: Isaili bùsu gbèsisìò, à Dii Lua yāma. Dii Lua ò gbèsisìonε ní sīsìò ní swadòòò ní guzuleο, à mē ále mówá ní zio, i á gulesì pó wa bòò daaí. ⁴ Wa á sa'okìio gboo, wi á tulaletikateakìio wíwi, mí á gbέο

* **5:10** Wēn 4.10 † **5:17** Zia 6.8

dede á tááo ae. ⁵ Isailio, má á gɛo kále á tááo ae, mí á wáo fáaa mà lia á sa'okíiozi. ⁶ Wéle pó á kúu a gō bezia ũ píie. Wa gulesi pó á bōo daaie, wi á sa'okíio gboo aao da wáiwai. Wa á tááo wíwi aao ku bo, wi á tulaletikateakíio gboo, wi pó pó á kèpio míonzō. ⁷ Gbé pó wà fēnda tòmá á guuo i kwé, ío dō ké mámɛmaa Dii.

⁸ N beeo má tó á gbé kōnao gōé. Tó ma á fáaa buio guu, á gbēo bo fēnda lézi būsú pó á kúu, ⁹ ma yāyiamá an náaisai pó tò an sō kua bo yá musu ní gbāsikewe pó aai tááo gwaò yáo. Aao ye nízia gíyáio vāi pó aa kè yái ní yābēekεao yáo, ¹⁰ aai dō ké mámɛmaa Dii. Mi lé'iana gba no, má yápi yíamáe.

¹¹ Ma Dii Lua ma mē, opla da zεeu, ní gbápāle ñ me: Agya! Zi ní noanao ní gagyāo a Isailio dede an yāvāi pó má ye a gíyáio yái. ¹² Gbé pó aa ku zào gaga ní gagyāo, gbé pó aa ku kái i gaga ziu, mé gbé pó aa sù bōo gaga ní noanaoe. Lá má pókūmabobómán we. ¹³ Wa ní gbēo dede, aao kále ní tááo an gbagbakíio sae sísi lesio musu píi ní gbèsisi misonao píi ní lí yèlεo ní gbéneli lásio gbáuo píi, gu pó aa tulaleti ginana kpásau ní táonepio, aai dō sa ké mámɛmaa Dii. ¹⁴ Má obo tòmá, mí tó an būsúpi gō bezia ũ wáiwai za guwaiwai e Dibla, gu pó aa kuu píi, aai dō ké mámɛmaa Dii.

7

Isailio midεa kà kai

asa ma pɔ fɛ̀ bílapizie.

¹³ Pɔyiana a pɔ́ pɔ́ á yí si bo e a wɛ̀ni léu.
Anabikekea bílaɛpi a léle pāo,
gbɛ̀e a boo a tàae yáí.

¹⁴ Wà kuupè, zì so u mà píi,
kási gbɛ̀e a gé zílauo,
asa ma pɔ́ fɛ̀ bílapizie.

¹⁵ Zì ku bíi kpe,
gagyã ní nɔ́anao ku wéle guu.
Gbé pɔ́ aa ku sɛ̀uɔ gaga zì guue,
gbé pɔ́ aa ku wéle guuɔ gaga
ní nɔ́anao ní gagyãoe.

¹⁶ An gbé pɔ́ aa bɔ̀o
bàale ta gbè̀sìsìo kíi.
Aa ɔ̀o lán swadɔ̀o felenaɔ̀wa
baade zìla tàae yáí.

¹⁷ Ampii an ɔ̀ a gɔ́ dońzie,
an kosokũo i busa.

¹⁸ Aai zwànkasaɔ̀ do ní pi,
vía i ní kú.
An gee i gɔ́ kpá ní wéi,
aai migbaa lé nípii.

¹⁹ Aa ní ánuɔ̀o kóle zɛ̀aɔ̀ guu,
an vuaɔ̀ i gɔ́né pɔ́ gbãleɔ̀ ũ.
An ánuɔ̀o ní ní vuaɔ̀ a fɔ́ ní bo Dii pɔ́fɛ̀gɔ̀zìo.
Ɔ̀api a ní nɔ́ana kpáleo,
an gbɛ̀e kão,
asa ɔ́me ní dá duunau.

²⁰ Aa ní zìla sè lesi
ní nɔ́amblebo kefenaa yáí,
aa pɔ̀bɛ̀e pɔ́ má ye a gíyáioɔ̀ pìò.

A yáí má tó à gǝné pǝ gbālea ũ.

²¹ Má pǝpǝ na bui zǝlǝne nǝ zǝ
aa nǝ pǝ sélee.

Má kpá dǝnia vǝikenaǝwa,
aa nǝ pǝ naaae, aai a gbāle.

²² Má mikpelinée,
aai ma gu beede gbāle.

Kpáí weliwepǝ gǝu, aai a gbāle.

²³ A mǝgalaǝ pí,
asa gbēdea di búsuue,
mé yá gbāa kǝ wéleu.

²⁴ Má tó bui vǝiǝ mǝ nǝ uǝ símá,
má tó gbāadeǝ zǝasea lesǝ midǝ,
wi nǝ sa'okǝiǝ gbāle.

²⁵ Tó gili gǝngu, aa aafia weele,
kási aa eo.

²⁶ Músi a ke músi,
bao íi a ke bao íi,
aai gbasa kpáleke ānabikεkεai.
Sa'ona a fua ikoyāwa,
gbǝzǝ a kua ledamawa.

²⁷ Kí a búbuape,
yá a di kǝnεwa,
tǝaaǝ a lualua.
Má kǝné an yǝkεǝwas,
má yādanla lá aa dà gbéawae,
aaiǝ dǝ ké mámεmaa Dii.

8

Táakea Dii kpéu

1 Zizɔɔ kŭa wè soolode guu, a mɔ soolode gɔɔ soode zɪ, má zɔɩea ma kpéu, Yuda gbɛzɔɔ kála ma ae, ɔ Dii Lua gbāa m̀̀a we. 2 Ké ma wesè, ɔ ma pɔe è lán gbēnazinawa.* Zɔa aapi léu zɪle oiá tée. Musu oi sɔ, àle teke lán m̀̀ tɛa bóiboiwa. 3 A pó b̀̀ lán ɔwa, ɔ à ma kŭ ma mikāwa. Lua Nisina ma se, má musu yáio, má zɪle yáio, ɔ à gèmanɔ Yelusaleũ wépungu pó Lua m̀̀omɛɛpi guu e Lua ua plaade bíibɔle pó kú gugbāntoo oi kpɛɛɛu, gu pó táa pó a yá ɪ Dii ǹ̀se fele kúu. 4 Ma Isailiɔ Lua gawi è we, lá má è yāa gusalalaa wépungu'ea guuwa.† 5 ɔ a òmɛɛ: Gbēnazin né, wése gugbāntoo oi gwa. Ké ma wesè má gwà, ɔ ma táa pó a yá ɪ Dii ǹ̀se felepi è bíibɔle pó kú sa'okii gugbāntoo oi kpɛɛle. 6 ɔ a òmɛɛ: Gbēnazin né, n yābɛɛ sa pó Isailiɔ lé ke la èò? Yápi a ma ya ma kúkii à ma kpa zà. Nyɔ ea yá pó a bèè de beea maamaa e ɔ.

7 ɔ à gèmanɔ ua bíibɔleu. Ké ma wesè, ɔ ma e è bíi guu. 8 A òmɛɛ: Gbēnazin né, bíipi fɔ́. Má fɔ́, ɔ ma bɔle è we. 9 ɔ a òmɛɛ: Gɛ̀ ǹ̀ yābɛɛ pó má zau aale ke la gwa. 10 ɔ ma gɛ̀ má gwà. Má è wà pótáa'onkuawaa taa kè wà lía gɪpizi píi ní ǹ̀ pó de tɛ ɔ́ ní Isailiɔ táa píi. 11 ɔ Isaili gbɛzɔɔ gbɛɔn b̀̀aaɔkwɔɔ sɪa ní ae, Safana né Yazania kú ní guu. Baade tésibɔ kúkŭa, tulaleti súele gɪ na buumbo, àle fele musu. 12 ɔ a òmɛɛ: Gbēnazin né, ní è lá Isaili gbɛzɔɔ lé ke gusiau, baade ní a táaogugolonaua? Aaɪ me ma wé lé ní eo, ma pākpa ní b̀̀suziɛ. 13 A èa òmɛɛ ɔ: Nyɔ ea yá pó aale ke a bèè de beea maamaa e ɔ.

* 8:2 Eze 1.26 † 8:4 Eze 1.28

14 Ɔ à gèmanɔ a ua bíibɔle pɔ kú gugbāntoo oi guu. Ma nɔɔ è kálɛ we, aale Tamuzu ɔɔɔ. 15 Ɔ a òmɛɛ: Gbēnazin né, n bee èa? Nyɔ yá pɔ a bèɛ de beea maamaa e ɔ. 16 Ɔ à gèmanɔ a kpé ua plaadeu, ɔ ma gbéɔ è baasɔ taawa, bilandaa n sa'oklio zāngu. An kpe lia Dii kpéɛ, an aɛ dɔa gukpɛwa, ɔ aale kúle íatɛɛ we. 17 Ɔ a òmɛɛ: Gbēnazin né, n bee èa? Yábɛɛ pɔ Yudaɔ lé ke lapi dené yāe ũo, ɔ aa tò yāpāsi kò n búsuu ké ma pɔkúma e fɛle ɔa? N n gwa, lá aale gozɔzɔ ma léwa. 18 Tɔɔ! Má pɔkúmabɔbɔmá. Má n wegwaɔ. Má n bɔɔ. Baa tó an wii gbāa lé gɛ ma swáú, má swáseio.

9

Táagbagbanɔ dedɛa Yelusaleú

1 Ɔ à lezù gbáugbāu ma swáú à mè: Mɔ n wéle dšanaɔ, baade n a gbēdeɔɔ. 2 Ɔ ma gbēɔn soolɔ è, aa bò Musu Bɔle pɔ a lé eɛa gugbāntoo oiwa, aale mɔ baade n a gbéwiwibɔɔ. Gɔɛ kú n guu bàabaa ula daa, lákɛbɔɔ n taalao dɔa aà pi. Aa gè zè mɔgotɛ sa'okli saɛ. 3 Isailiɔ Dii gawi gò malaika gāsiadeɔla à mɔ aà kpé kpeɛle. Ɔ Dii lezù gbé pɔ bàabaa ula daa, lákɛbɔɔ n taalao dɔa aà pipizi 4 à mè: Yelusaleú keɛle, ní seelake gbé pɔ aale ɔɔɔ, aale wēnake yábɛɛ pɔ wále keu pii musuɔ mi'aɛwa.* 5 Ɔ má mà, a ò gbé kinibne à mè: Aɔ te aà kpe, àò wéle keɛle, ío gbēdede n wegwasai n késai. 6 A maezɔɔ n èwaasɔ n wéndiaɔ n néo n nɔɔ dede à n midɛ pii, āma ásu

* 9:4 Zia 7.3, 9.4, 14.1

sɔ gbé pɔ wà seelakè mázɔ. A daale ma kpéu la. ɔ aa dàale gbèzɔ pɔ kú Dii kpé kpelewa.

⁷ ɔ a òné: A ní geɔ kále ma ua, í ma kpé gbàlè. A gé! ɔ aa sɔ wéleu, aale gbèdède. ⁸ Gɔɔ pɔ aale gbèdède, máme ma gɔ mado, ɔ ma wule ma gbèu gɔɔ, ma wiilè ma mè: A'a Dii Lua! N pɔkūmabɔɔa Yelusaleŭwa guu n̄yɔ Isaili kɔnaɔ dede píi yà? ⁹ ɔ a wèa: Isailiò n̄ Yudaɔ duuna zɔ maamaae. Gbèdea di ní bùsuue, mé yádɔsai di wéle guu. Aaí me ma pākpa ní bùsuzie, ma wé lé ní eo. ¹⁰ Tòò! Má ní wegwaɔ, má ní kè. Má ní yàkeɔ wíné ní musue. ¹¹ ɔ ma gbé pɔ bàabaa ula daa, lákèbɔɔ dɔa aàpi pi è, à sù ní yáo à mè: Má kè lá ní òmewae.

10

Dii gawi goa a kpéa

¹ Ké ma wezù, ɔ ma pɔe è lán kiblekila pɔ wa kè ní safii gbèowa* báluma pɔ kú malaika gàsɔadeɔ mia musu. ² ɔ Dii ò gbé pɔ bàabaa ula daapie à mè: Gè wuluu pɔ kú malaika gàsɔadeɔ zíe guu, ní ɔkpa plapla tɔyɔ pɔ kú malaikapiɔ zānguo si n̄ ɔ pai, ní fá wéleu.† ɔ à gèu ma wáa. ³ Ké à gèu, malaikapiɔ sia Lua kpé geɔmidɔkii oi, mé súele buumboa kùle Lua kpé ua plaadewa. ⁴ ɔ Dii gawi gò malaikapiɔ mia à gè aà kpé kpele. Súlepi kpépi pà mé Dii gawipi uapi pù. ⁵ Wà malaikapiɔ gàsɔa kía mà za ua séiau lán Lua Gbāapiide yá'oawa. ⁶ Ké a ò gbé pɔ bàabaa ula daapie aà tési wuluu ní malaikapiɔ zānguo, à gè zè wuluue sae. ⁷ Pɔ béeɔ do ɔɔ gè té pɔ kú ní

* **10:1** Eze 1.26, Zia 4.2 † **10:2** Zia 8.5

zānguou, a si kà gbé pò bàabaa ula daapie a ou, ò à bòò. ⁸ Ma pòe è lán gbēnazina owa malaikapio gāsia zíe.

⁹ Ké má gwà, ma wuluu è mèn síiṣ malaikapio sae, an baade ní a wuluu. Wuluupio lé teke, an kekeá de lán gbè beedewa. ¹⁰ Wuluupio douṣ píie, mé ampíi wuluu ví mèn plapla pāpāakōa. ¹¹ Tó aale taa'o, aai gé ae ní kpeo, gbàtēe ní gbàtēeo liaasaie. Aaṣ te wuluu pò kú kpe pò wàle géuzi. Goo pò aale taa'o, aali lé liaao. ¹² Wé fifi malaikapio mewa píie, an kpe ní ní oó ní ní gāsiao ní ní wuluu mèn síiṣpio píi.† ¹³ Má mà wuluupio lé liasāizō. ¹⁴ Pó bēepio oa síiṣsiiṣe, a séiaóá zù pòe, a plaadeóá gbēnazina pòe, a àaṣdeóá nòomusu pòe, a síiṣdeóá kúu pòe. § ¹⁵ O malaikapio fèle musu. Pó bēe pò má è Kebaa saeone. ¹⁶ Tó malaikapio lé gé, wuluu pò kú ní saepio í gé sōe. Tó aa ní gāsia pòo, aale fèle toole, wuluupio lí go ní saeo. ¹⁷ Tó aa zae sō, aaṣ zae. Tó aa fèle, aai fèlínōe, asa malaikapio nisina kú ní guue.

¹⁸ O Dii gawi gò a kpé kpelea à gè zè malaika gāsia depio mia. ¹⁹ Ké mále gwa, aa ní gāsiao pòo, ò aa fèle toolewa. Ké aale gé, wuluu lé géínō, ò aa zè Dii ua bíibole pò kú gukpe oi musu. Isailio Lua gawi kú ní mia musu. ²⁰ Pó bēe pò má è Isailio Lua zíe Kebaa saeone ke, ò má dō sa ké malaika gāsia deone. ²¹ An baade oa ní gāsiao ví síiṣsiiṣ, mé pò pò de gbēnazina owa kú ní gāsia pio zíe. ²² An oao douṣ ní pò pò má è Kebaa saeo pòoe. Ampii í taa'o a aedawae súsu.

† 10:12 Zia 4.8 § 10:14 Eze 1.10, Zia 4.7

11

Yákpalekea ní Isaili gbězṣṣ

¹ Dii Nisína ma se gèmanṣ Dii ua bíibole pṣ kú gukpe oi guu, ṣ ma gběṣn baasṣṣ è kálea we. Kíáeṣ kú ní guu, Azuu né Yazania ní Benaia né Pelatiao. ² Ṣ Dii òmεε: Gbēnazín né, gbě beeṣ lé vāi lekpaai, aale lé bēē da má wélee beeu. ³ Aa mē kpεdṣṣṣ i ka gíao. Wélee beeá dàae, ṣ aa kau nṣṣ ũ. ⁴ Ayāmeto ānabikekené. Gbēnazín né, ānabikeke. ⁵ Ṣ Dii Nisína dèdεa à mē mà o mà mε: Ma Dii ma mē á Isailiṣ i o màa, kási má á làasoo dṣ. ⁶ A gbēdèdε dasidasi wélee beeu, a gεṣ daadà a zεaṣṣ. ⁷ A yái ma Dii Lua ma mē, gbě pṣ a ní dεdε káleapiṣ mé nṣṣṣpi ũ, mé wélee bee mé dàapi ũ. Apiṣ sṣ, má á yá mà á bṣleue. ⁸ Ma Dii Lua ma mē, fēnda ále vīakεé, fēndapi ṣ má mṣowá. ⁹ Má á yá mà á bṣleue, mí á na bui zīlṣṣne ní ṣzī, aai á wetā. ¹⁰ Má yákpalekeáṣṣ á bùsu zṣleue, wi á dεdε ní fēndao, íṣ dṣ ké māmεmaa Dii. ¹¹ Wélee bee aṣ dεé dàa ũo, mé áṣ ka dàapi guu nṣṣ ũo. Má yákpalekeáṣṣ á bùsu zṣleue, ¹² íṣ dṣ ké māmεmaa Dii, asa i ma ṣtondṣkī gwao, á ma ikoyā kūao, a bui pṣ liaaázṣṣ ṣlεsεε.

¹³ Ma ānabikekeapi guu Benaia né Pelatia gà, ṣ ma wule ma gbεeu gṣṣ ma wii gbāa lè ma mē: A'a Dii Lua! Nyṣ Isailiṣ midε pīi yà?

Dii a gbě pṣ fáaaaṣ kaaa

¹⁴ Dii yā'òmεε à mē: ¹⁵ Gbēnazín né, n gbě pṣ aa dε n au ũo ní Isailiṣ pīi, Yelusaleūdεṣ i oné: Aṣ ku zā ní Diio màa, asa à bùsue bee kpàwá wá pṣ ũε. ¹⁶ A yái tò, oné ma Dii Lua ma mē baa ké ma taíṣṣ

zàzã buipãleɔ guu, mé ma ní fãaa bùsu ní bùsuo, ní beeo má dené ulékíi ũ gɔɔpla bùsu pɔ aa tàuɔ guu.

17 A yáí tò, oné ma Dii Lua ma mènè má ní kãaa buiɔ guu, má ní naaa bùsu ní bùsuo gu pɔ aa fãaaaɔ, mí suńɔ Isaili bùsuu. 18 Aa su we, aai pɔbɛɛ pɔ má zauɔ bɔle a guu, 19 mí sò doũ dané, mí nisina dafu dané ní nòseu. Má ní sɔ pɔ de lán gbewa bɔ, mí sɔ pɔ de báasi ũ dané, 20 aaiɔ ma ɔtondɔkíi gwa, aaiɔ ma ikoyã kũ, aaiɔ zíkewà.* Aaɔ de ma gbéɔ ũ, míɔ de ní Lua ũ. 21 Gbé pɔ an pɔ dɔ pɔbɛɛ pɔ má zauɔwa sɔ, ma Dii Lua ma mènè má ní yãkeɔ wíné ní musue.

22 ɔ malaikapiɔ ní gãsiɔ pòo, wuluupiɔ kú ní sae, mé Isailiɔ Lua gawi kú ní mia. 23 ɔ Dii gawipi gò wélepia, à gè zè sìsì pɔ kú wéle gukpe oi musu. 24 Wépungu pɔ Lua Nisina m̀opi ea guu, à ma se tàmanɔ zìzɔ kíi Babiloni bùsuu. Ké wépungu pɔ má èpi wèea, 25 ɔ ma yá pɔ Dii òlɔmɛ ò zìzɔne píi.

12

Taa ní Isailiɔ zìzɔ ũ seela

1 Dii yã'òmɛ à mènè: 2 Gbēnazin né, ní kú swágbãadeɔ guue. Aa wé ví, kási aali gu'eo, aa swá ví, kási aali yãmao, asa swágbãadeɔne.* 3 Ayãmeto gbēnazin né, n n pɔɔ naaa fãane, n n taa bùsu pãleu sɔuke, ní dazeu ní wáa. Go n tía, ta gupãleu ní wáa. Baa ké swágbãadeɔn ní ũ, an wé a gí kéia? 4 Bɔle ní pɔ pɔ ní nàapiɔ fãane ní wáa. Tó aua p̃ila, ní bɔ wéleu ní wáa lán gbé pɔ lé gēzɛawa. 5 Bii fí ní wáa, ní bɔle ní n asoɔ we. 6 Asopi sé ní wáa oosiɛɛ, ní bɔd. Ní póku

* 11:20 Zel 31.33, Eze 36.26-28 * 12:2 Isa 6.9-10, Zel 5.21, Maa 8.18

n wéa, ké nsu b̀̀supi eo yáí. Ma n ke yá p̀̀ a Isaili le seela ũe. ⁷ Ǿ má kè lá Dii òm̀̀ewa. Ma b̀̀ó n ma p̀̀ó fáane lá mále tá b̀̀usu páleuwa. Ké aua p̀̀la, Ǿ ma bíí f̀̀ó n Ǿ. Oosiéle Ǿ ma a aso sè ma b̀̀ò n wáa.

⁸ Ké gu d̀̀ò, Dii yá'òm̀̀e à mè: ⁹ Gbēnazin né, Isaili swágbāadepi i n la b̀̀ó n le ke màaio lé? ¹⁰ Oné ma Dii Lua ma mè, yá p̀̀ d̀̀aana p̀̀ó kú Yelusaleũ n Isaili p̀̀ó kú we Ǿ ken we. ¹¹ Oné seelan n ũ, lá n kè, a n le s̀̀e, aai ta b̀̀usu páleu z̀̀z̀̀o ũ. ¹² An kía a a aso da a g̀̀au oosiéle, i daò zéu. Wa bíí f̀̀ò, i b̀̀ò, i p̀̀oku a wéa, ké asu b̀̀supi eo yáí. ¹³ Má ba kpaè, i aà kú, mí taaàn Ǿ Babeli, Babiloni b̀̀suu, kási a wesi b̀̀supile lo.† We a gau. ¹⁴ Má gbé p̀̀o liaaaàzi Ǿ fáaa gupiiue, aà d̀̀nlede Ǿ n aà d̀̀aio p̀̀í, mí a f̀̀enda wo mà péleónzi.

¹⁵ Tó ma n fáaa bui Ǿ guu, mé ma n zuzu b̀̀usu n b̀̀suo, aao d̀̀ sa ké m̀̀mema Dii. ¹⁶ Zi, nana, gagyá, má tó an gbē Ǿ b̀̀o apii guu, ké aa e n yābēke Ǿo dau siuné b̀̀usu p̀̀o aa tau Ǿ guu, gbépi Ǿ d̀̀o ké m̀̀mema Dii.

¹⁷ Dii yá'òm̀̀e à mè: ¹⁸ Gbēnazin né, n n blepi ble n s̀̀deedeo, ní ípi mi n lualuaao yákaakea guu, ¹⁹ ní o b̀̀sude Ǿne, ma Dii Lua m̀̀me ma yáe bee ò Yelusaleũde Ǿne n Isaili b̀̀sude Ǿ p̀̀í. Aa bleble yákaakea guu, mé aa imi yádima guu, asa wa n b̀̀usu ke yáiyai gbāam Ǿané p̀̀ó k̀̀ó n guu yáíe. ²⁰ An wéle Ǿ b̀̀ezia Ǿ ũe, an b̀̀usu i Ǿ da wauu, í d̀̀o ké m̀̀mema Dii.

²¹ Dii yá'òm̀̀e à mè: ²² Gbēnazin né, yáasi p̀̀o wí ke Isaili b̀̀usu guue bee de kpelewa ni? Wí me, àle

† 12:13 2Kia 25.7

gɔɔ gá, ānabikεyā lé gbesuo. ²³ Oné ma Dii Lua ma mē má yáasipi midε. Wa yáasipi ke Isaili būsuu lɔ. Oné lɔ, gɔɔ kà kái ké yá pɔ ānabi è a gbesu píi. ²⁴ Asa wa wépfungu εyā ge māsokε lenakasa Isailiɔnε lɔ. ²⁵ Ma Dii má yā'o, mé yá pɔ má o a ke, a gɔɔ gága lɔ. A swágbāadeɔ, yá pɔ má ò á gɔɔ, má keε. Ma Dii Lua máme má ò.

²⁶ Dii yā'òmεε à mè: ²⁷ Gbēnazīn né, ma! Isaili lé me wépfungu pɔ ní è yáá zia yáε, n ānabikεkeεa gbesuagɔɔ zā. ²⁸ Ayāmeto oné ma Dii Lua ma mē, ma yápi kee a gēgē lɔ, yá pɔ má òpi gbε a su. Ma Dii Lua máme má ò.

13

Yá z̄lεa ānabi εgenaɔwa

¹ Dii yā'òmεε à mè: ² Gbēnazīn né, ānabikεkeε Isaili ānabi pɔ aale ānabikεkeεɔ yá musu. O ānabi pɔ aai nízià làasoo yā'ɔnε, aa swāɔɔ ma yái. ³ Ma Dii Lua ma mē, waiyoo ānabi sɔũ pɔ aali yāe eo, anzia yá mé lé dɔaanéɔ. ⁴ Isaili, á ānabi de lán gbēgbona pɔ be beziaɔwaε. ⁵ Aai gé zεi gufoɔ guuo, aai bíi pɔ lia Isailiɔzi keke, ké Isaili e zε gbāa zī guu Dii pɔkūmagɔɔ. ⁶ An wépfungu'eaá pāε, an māsóá εεε. Aai me Dii mé ò, kási máme ma ní zīo, ò an wé lɔ dɔ ní yái à gbesu. ⁷ Ké aa mè Dii mé ò, mé mi o sɔo, wépfungu pā aa èo lò? Māsó aa kèo lò?

⁸ Ayāmeto ma Dii Lua ma mē, lá aa yāpā ò, aa wépfungu εε è, a yái má feleńɔ. Ma Dii Lua máme má ò. ⁹ Má ɔtɔ ānabi εgena pɔ aai wépfungu'e mé aai māsokεɔwa. Aaɔ ku ma gbé ledamadeɔ guuo, an tó àɔ ku Isaili buibókii taalauo, mé aa e εa ta

po yao kãdè á mɔafili guu. A gbẽvãio gbà sɔ, ɔ aai bo ní zé vãiu aa nízia mĩsio. ²³ Ayãmeto á e wépfungu ee ené bo, á e màsokené bo. Má a gbéɔ bo á ɔzié, ío dɔ ké mãmema Dii.

14

Yázɔlea táagbagbanaɔwa

¹ Isaili gbẽzɔɔe mɔ ma kíi, aa zɔle ma aɛ, ² ɔ Dii yã'òmɛ à mè: ³ Gbẽnazin né, gbéé beɔ tò táa yá ní sɔ blè, an duuna pó lé ní fupi mé lé ní gále. Aa yãgbɛaaa zé vĩa? ⁴ Yã'oné n̄ me ma Dii Lua ma mè, tó Isailie tò táa a sɔ blè, mé aà duuna pó lé aà fupi mé lé aà gále, tó à mɔ yãgbɛai ãnabiwa, ma Dii mãmɛ má yázãsi adewa aà táa dasileu. ⁵ Maa má Isaili pó aa gòmɛ zìlo ù ní táa yãio gbɛsi píi.

⁶ Ayãmeto o Isailionɛ ma Dii Lua ma mè, aa n̄selile aa mikẽ ní táa ní ní yãbẽekɛaɔwa. ⁷ Tó Isailie ge bòmɔ pó kú ní guue tò táa a sɔ blè, aà duuna pó lé aà fu àle aà gálɛpi tò à kèa, tó à mɔ ãnabi lè aà yãgbɛaaɛ, mãmɛ má yázãsiwà mazia, ⁸ mí íbeleɛ ní gbépio, mí aà ke seela pó wa yãadaò ù. Má aà bo ma gbéɔ guue, ío dɔ ké mãmema Dii.

⁹ Tó ãnabipi tò wà k̄onikèɛ, ɔ à azia yã'ò, mãmɛ ma k̄onikèè. Má ɔtɔwàɛ, mí aà bo ma gbéɔ guu mà de. ¹⁰ Anabipi ní gbé pó mɔ yãgbɛaiwãpio duuna douɛ. An duuna a wi ní musu nípiiɛ, ¹¹ ké Isailio su zãmɛ yáwa, aai gbãle ní duuna yá musu bo yái, aaiɔ de ma gbéɔ ù, míɔ de ní Lua ù. Ma Dii mãmɛ má ò.

Gbẽvãio bo gbẽmaaɔ sabaio

¹² Dii yā'òmεε à mè: ¹³ Gbēnazīn né, tó bùsudeo náaisaiyākè aa duunakèμεε, mé mále otómá, mále ní kùsūa míonzō, mále imina zímá, mé aale gaga ní ní pɔtuoo píi, ¹⁴ baa tó gbēon àaṣe beeo ku we, Nɔee ní Danielio ní Yobuo, aa fɔ gbēe misi ní gbēmaake yáio, mé i ke anzia mi bàasio. Ma Dii Lua máme má ò.

¹⁵ Tó má tò wàio pà bùsupia aa bùsupi néo sèle píi, mé bùsupi gō bezia ũ, gbēe lé pāa loo wàio yái, ¹⁶ ma Dii Lua ma mè, ní ma kuao tó gbēon àaṣio ku we, aa fɔ ní negōeo ge ní nenoo misio, mé i ke anzia mi bàasio, bùsupi i gō bezia ũ.

¹⁷ Tó má tò wà fèle bùsupiwa ní zio, ma mè wà pāa wà gbēnazinao ní pɔtuoo dede, ¹⁸ ma Dii Lua ma mè, ní ma kuao tó gbēon àaṣio ku we, aa fɔ ní negōeo ge ní nenoo misio, mé i ke anzia mi bàasio.

¹⁹ Tó ma gagyākà bùsupiu, ma pɔkūmabòbòwà, ma a gbéó ní a pɔtuoo dède, ²⁰ ma Dii Lua ma mè, ní ma kuao tó Nɔee ní Danielio ní Yobuo ku we, aa fɔ ní negōeo ge ní nenoo misi ní gbēmaake yáio, mé i ke anzia mi bàasio.

²¹ Ma Dii Lua ma mè, tó mále íada Yelusaleūdeowa ní yá mèn síiṣe beeo, zì ní iminao ní wàio ní gagyāo,* mále ní dede ní ní pɔtuoo, a ke zài. ²² N beeo an gbé kōnao gō, an negōeo ní ní nenoo bo. Tó aa bò mò á kíi, mé a ní dàa ní ní yákeao è, á nòse a níni vāi pó má zì Yelusaleūwa yá musu ní ía pó má dàwàò píi. ²³ Tó a ní dàa ní ní yákeao è, á nòse a níni, asa áo dō ké yá pó má kè Yelusaleūe píi, mi ke pāo. Ma Dii Lua máme má ò.

* **14:21** Zia 6.8

15

Yelusaleũ leũa ní v̄ē yāo

¹ Dii yā'òmēē à mè: ² Gbēnazin né, v̄ēli líkē dē líb̄la yā? ³ Wí p̄cē kē ní a lío yā? Wí kálo kē ní a lío wà p̄o loowàè? ⁴ Wí kátēu yāa ũē. Tó a vlá ní a mio tekũ mé a guo té lè, wa f̄s̄ zíkēòè? ⁵ Ḡōo p̄o a léso, wà z̄īē k̄èòē, belenkē ḡōo p̄o à té lè à ḡò sín bēēbēēa?

⁶ Ayām̄eto ma Dii Lua ma mè, lá lío guu v̄ēli má s̄ē yāa ũ má kátēu, màa má kē Yelusaleũd̄ēōnē. ⁷ Tó ma f̄el̄ér̄n̄ō, baa k̄ē aa b̄ò t̄éu, té mé a ēa k̄úm̄á. Tó ma íb̄el̄es̄èr̄n̄ō, áo d̄s̄ k̄é m̄ám̄emāa Dii. ⁸ Má tó an b̄ùsu ḡõ b̄ezia ũē, asa aa náaisaiyāk̄ēm̄ēēē. Ma Dii m̄ám̄ē má ò.

16

Yelusaleũ leũa ní n̄o náaisaio

¹ Dii yā'òmēē à mè: ² Gbēnazin né, Yelusaleũd̄ēō yāb̄ēk̄ēāo káné ní ōz̄í ³ ò m̄ē, ma Dii Lua m̄ám̄ē ma yāē bee ò Yelusaleũ musu ma mè: Kanaa b̄ùsu n b̄ōu, wē wà n iu. N maeá Am̄ole buiē, n daá Iti buiē.* ⁴ K̄é wà n i, wí n bi z̄õ, wí n zu'o wà gb̄áb̄ò̄n̄ēo, wí n nana ní wisio wà zwāa f̄ímao. ⁵ Gb̄ēē i n w̄ēnagwa à yápīo k̄è̄n̄ēo. Wa n s̄òsobi v̄í̄o, ò wà n v̄ūaa s̄ēu, asa kē wà n i, wa ye n ḡiyāio.

⁶ K̄é m̄álē ḡē, ò má è níle buumpa au guu. Ḡōo p̄o ní kú aupi guu, ma mè níȳõ kē p̄o ũē! ⁷ Má tó n gb̄á lán líwa s̄ēu, n z̄õk̄ù n kē n̄oana ũ. N ȳó b̄òb̄o n ká p̄àē, kási n̄īo bē puizie.

⁸ K̄é ma ēa m̄álē d̄onzi l̄o, ma n gwa, ò má è n ka k̄é wà ḡē n yáú, ò ma a dábi l̄ènla ma n puizi ùl̄ēò.

* **16:3** Daa 10.15-16

Ma legbèñe, ma mè ma bàa aɔ kunnɔe, ɔ n gɔ ma pɔ ũ. Ma Dii Lua mámɛ má ò. ⁹ Ma n zu'ò ma n au wòloma, ɔ ma nísidɔma. ¹⁰ Ma zwàa wede yèñe, ma ayo báa kyale kpàñe, ma bàabaa tulu dīñe, ɔ ma siliki pɔɔgāu dāñe. ¹¹ Ma nɔamblebɔ fīma. Ma zāɔkàkanɛ, ma yàbaa dāñe. ¹² Ma tāanadāñe n níu, ma swáli booloɔ dāñe, ma kíafua gawide kpàñe. ¹³ Maa ma zāblèma ní vuao ní ánusuo. N pɔkasao de bàabaa ní silikio ní zwàa wedeo ũ, mé n pɔblea de pēeti maa ní zɔo ní nísio ũ. N kefenke gēagē, ɔ n zɔokù n gɔ nɔe kía ũ. ¹⁴ N tɔbò buio guu n kefenkepi yái, asa n kefenke bòlei nɔamblebɔ pɔ má kènɛo yái. Ma Dii Lua mámɛ má ò.

¹⁵ ɔ n n kefenke náaikè, n gɔ káaluá ũ tɔ pɔ ní bò yái, n káaluakà ní gbé pɔ lé gē weɔ, n gɔ ní pɔ ũ. ¹⁶ N n pɔkasaeo sè n zāblèò guleŝi pɔ ní bòowa, ɔ n káaluakà we. Yá bee taa maaɔ, a kea zevio. ¹⁷ ɔ n n vua ní ánusuo nɔamblebɔ pɔ má kènɛpi keeɔ sè n táagɔe pìò, ɔ n káaluakàñɔ. ¹⁸ N n pɔkasa wedeo sè ní dāñé, ɔ n ma nísi kāmá, n ma tulaletikāñé téa. ¹⁹ Ble pɔ má kpàma n ble, pēeti ní zɔo ní nísio ɔ ní kpāmá sa pɔ a pɔ tékūa gí Ìo na ũ. Yá pɔ kèn we. Ma Dii Lua mámɛ má ò. ²⁰ N n negɔe ní n nenɔe pɔ ní ìmanɔ sè n sa'omá ble ũ. N káaluakaa i mɔmaoa? ²¹ N ma néo kòlokpa n sa pɔ wí a pɔ káteu à tékū òomá. ²² N yābēkeao ní n káaluakaapio guu píi n nɛblegɔo yá i dɔnguo. Goo bee ní kú puizi, níle buumpa au guu.

²³ Waiyoo! Waiyoo mpi! Ma Dii Lua ma mè n yāvāikeapio gbɛa píi, ²⁴ n táakpɛo dɔ n sa'okii bòbo gāae píiu. ²⁵ N sa'okii bòbo zea miɔwa píi, ɔ n n

kefenke òòkpà, n n gbá wèaa gbé pò lé gèone píi, n si káaluakaau. ²⁶ N káaluakà ní n Egipi† pò kú n sae gõe blesanao, n ma pò fèle n sia káaluakaauipi yáí. ²⁷ ¶ ma otòma, ma n bùsu lào, ma n kpa n zangude Filitè‡ pò n dàa vâi òimáowa, aa ní pœã kèma. ²⁸ N ea n káaluakà ní Asili§ ló, asa nili káo. Baa n káaluakaanò gbœa ni káo, ²⁹ ò n si káaluakaau ní Babeli bùsu laatanao. N beeo ni káo.

³⁰ Ma Dii Lua ma mè: N òòkpaa gèagè. Lá n yápiò kè, n gõ káaluawisaide ũ. ³¹ N beeo ké n táakpœo dòdò zœa miowa píi, mé n sa'okii bòbo gãœo píi, ní de lán káaluawao, asa n sakà òauœ. ³² Nœ gbāsíkœna, niò gõ pãleò si n zá gbœuœ. ³³ Wí pò kpá káaluawao, kási mpi mme ni pò kpá n gõpœœowa, ni gbagusaedané, ké aa bõ gupiiu aa mò káaluakannò yáí. ³⁴ N káaluakaa adoa ní nœ pãleœ. Gbœe lí luanziò. Mmœ ni fiaboné, wíli fiabonœo. N yá adoaœ.

³⁵ Ayãmeto káaluawisaide, ma yãma! ³⁶ Ma Dii Lua ma mè, n n òa dè, n nzia kpà n gõpœœowa ní káaluakaa guu, ní táa pò má ye ní gíyãioò kũ, mé n n néo au kpámá. ³⁷ Ayãmeto mále n gõpœœe pò ní yá kàngupioò káaa, gõ pò ní yeñziò ní gõ pò ní yeñziò píi. Má tó aa bõ gupiiu, aai mò lélema, mí tó aa n puizi e nípii. ³⁸ Má nœ pò aai gbāsíkœ mé aai gbèdœo tàœe wine n musuœ, mí gbède pœfè bõbõma, asa mili sí sàao. ³⁹ Má n nané ní òziœ, aai n táakpœo kwé, aai n sa'okiiò gboo, aai n pòkasao woloma, aai n nœamblebõ sima, aai n to puizi. ⁴⁰ Aa dasi kãaanzi, aai n pápa

† 16:26 Isa 30.2 ‡ 16:27 2Lad 28.18 § 16:28 2Kia 16.7-8

ń gbεo, aai n zōzō ń fēndao. ⁴¹ Aa tesō n kpεowa, aai n wεtā nεe dasio wāa. Má n káaluakaa midε. Nyō e fiabo n gōpōseone bo. ⁴² Ma pōfē i kpále, asa mili sí sàa yá bee taa musuo. Ma ǹ̀εe i gbasa níni, ma pō a panzi bo.

⁴³ Lá n negōo yá i dōnguo, ̄ n ma pō f̀̀elemεε ń yápio pii, má n yákea winε n musuε. Ma Dii Lua máme má ò. Ni gbāsikea káfi n yābēkeεao guu piiio lé? ⁴⁴ Yáasikεnao yáasike n yá musu aa mε, pō pō b̀̀o sàda wéwa mé ́ bo a né wéwa. ⁴⁵ N n da pō ye a zá ń a néo g̀̀yāio ̀̀lesè. Dàa doũ ̄ ń v̄i ń n v̄i ń n dāuna pō aa ye ń zá ń ń néo g̀̀yāio. N daá Iti buiε mé n maeá Amole buiε. ⁴⁶ N v̄i Samali ku gugbāntoo oi ń a néo, mé n dāuna Sodbũ ku gεomid̄k̄ii oi ń a néo. ⁴⁷ I ke n ń ̀̀lesè n ń yābēkeεao k̀̀e yoo no, n ̀̀okpaa deńla n yákeεao guu piiε. ⁴⁸ Ma Dii Lua ma m̀̀e ń ma kua n dāuna Sodbũ ń aà néo i yá pō mpi ń n néo k̀̀e keo.

⁴⁹ V̄ai pō n dāuna Sodbũ k̀̀en ke: À̀pi ń a néo wala v̄i, asa aa k̄aa mé aa kálea d̄d̄ba yákelesai, kási aai d̄ taasido ń w̄nadeleo. ⁵⁰ ̄ aa ńzia s̀̀e lesí aa yá pō má ye a g̀̀yāio k̀̀e, ̄ ma ń suumpà lá ń èwa. ⁵¹ Samali duuna i ka n duuna k̀̀okpaalewao. N yābēk̀̀e dasi de n v̄i ń n dāunaola, ̄ an yá k̀̀emεε s̀̀o yābēe pō ń k̀̀e pii yái. ⁵² Nyōo be ń n tó ńioε, asa n duuna pō b̀̀e de ń póa mé tò an pō s̀̀omεε. Aa s̀̀oma. Wí a n kũε, ńyōo be ń n tó ńioε, asa ń tò n v̄i ń n dāunao yá k̀̀ema s̀̀oε.

⁵³ Má su ń Sodbũo a pá ziu ń a néo ń Samalio bo ń a néo ń mpio bo, ⁵⁴ k̀̀e n gεε e ḡo kpa n wéi, wí i n kú yá

pó n kèò yáí, an nòse i níni sa. ⁵⁵ N dāuna Sòdòũ a su a pá ziu ní a néo, mé n v̄i Samali a su a pá ziu ní a néo, mé mpi n̄ȳs su n pá ziu ní n néo. ⁵⁶⁻⁵⁷ E n v̄aík̄ea àò gé b̄oi gupuaun wala ḡo, ní ye wà n dāuna Sòdòũ tó ma ní léuo. Edoũ w̄éleò ní ní saedeò lé n lánike sa s̄, mé Filit̄e w̄éleò ní ní saedeò lé sakangu lo. ⁵⁸ N gb̄āsík̄ea ní n yāb̄ēk̄eao a wi n musue. Ma Dii máme má ò.

⁵⁹ Ma Dii Lua ma m̄e má ken̄e lá à k̄ōs̄inn̄owāe, asa n sakà lé pó má gb̄èn̄eue, n ma bàakuann̄o yá gb̄òo. ⁶⁰ N beeo ma bàakuann̄o n neḡo yá a s̄amaguo, ma bàa a ea àò kunn̄o sae e ḡōpii. ⁶¹ Má n v̄iio ní n dāunaò kpama n néo ũ, baa ké mi a legb̄ēneo. Tó n ní sí, n yākeao d̄ongu, i ken̄e wí ũ. ⁶² Ma bàa aò kunn̄o, níò d̄s̄ ké m̄am̄ema Dii. ⁶³ Tó ma duuna pó ní k̄e yāa k̄ema píi, duunapi yá a d̄ongu, i ken̄e wí ũ, n lé io k̄paaũa n tó íi yáí. Ma Dii Lua máme má ò.

17

Kúu m̄en̄ plao ní v̄ēlio

¹ Dii yā'òm̄e à m̄e: ² Gb̄ēnaz̄in né, yāleũ Isailīone, ní yāasiken̄e ³ n̄ me, ma Dii Lua ma m̄e, kúu z̄ōe ku, aà ḡās̄ia gb̄āa mé a ká gb̄āa, mé aà sula w̄ēs̄a p̄āe. A m̄ò Lib̄ā b̄usuu à sēde lí misona k̄ù, ⁴ ã a z̄ò t̄àò laatanaò b̄usuu, à ḡè p̄è tagenapiò w̄éleu. ⁵ A b̄usupi v̄ēe bui s̄è lo, a p̄è swada sae bua lán swagbala líwa. ⁶ V̄ēepi lí k̄è lí ũ, à ōt̄a yeenn̄o, ã a ḡōnaò ȳēle kúupi k̄íi oi, mé a z̄inaò t̄a aà z̄íe. Màa a ḡōnaò k̄ēk̄ē, a lá sisi à ḡò v̄ēeli ũ.

⁷ Kúu z̄ō p̄āle ku we, aà ḡās̄ia gb̄āa mé aà sula t̄isi. O v̄ēelipi z̄inaò t̄a aà k̄íi oi za kaa pó a p̄èu, àle

aà í nide, ò a gōnao tà aà kíi. ⁸ A mo lè a pea tole maau swada saee, ké à òta, i ne'i vēeli gawide ũ.

⁹ Oné ma Dii Lua ma mē, a ke maan wee? Vēlipi a gé aee? Kúupi a gí a né woloio. A lípi bile à gao lé? A la bɔbɔ giigaga píie. I ke gōsagbāake ge dasike wà kèè wà biléo. ¹⁰ Tó wà èa pè, a li bœ? Tó gukpe íana kàka sùwà, a giigagao lé? A giigaga kaa pò à bòleupiue.

¹¹ Ǿ Dii yá'òmee à mē: ¹² Bui swáyāmansaidepio la, aa yápi midōoa? Oné Babeli kía mé gè Yelusaleū, à a kía kù ní aà íwao à tàrno Babeli. ¹³ Ǿ à kíabuie díle, à ledoukèaano, a tò à legbèe a yá musu. A bùsupi dōaanao sèle tàrno lo,* ¹⁴ ké bùsupi e gō kpee felesai yái. Ledou pò kíabui kèaano pi mé tò a ku. ¹⁵ Ǿ kíabui pi bò aà kpe, à zinao zì Egipi sòó ní zīgōo welei dasi. Kípi a gé aee? Yápikena a bœ? A ledoupi gboo, i bōa?

¹⁶ Ma Dii Lua ma mē, ní ma kuaa a ga kía pò à aà kpà kpalaupi mee wia Babelie, ké à sakà lé pò a gbèèu à ledou pò a kèaano gbòo yái. ¹⁷ Tó wà bùsu kàlekale wéle bíi sae, mé wà gbà lesio da liai, ké wà e gbéó dede dasi yái, Falaōó ní a zīgō gbāao ní a gbé bílao fō dōaale zipi guuo. ¹⁸ Asa kíabui pi sakà lé pò a gbèue, à ledoupi gbòo. Lá aa òdà kō ou ledoupi musu, ò à yápio kè píi, a bōo.

¹⁹ Ayāmeto ma Dii Lua ma mē, lá lé pò a gbè ní ma tóo ò à sakau, mé ledou pò a kè ní ma tóo ò a gbòo, ní ma kuaa má tó a yá wí aà musue. ²⁰ Má ba kpaè, i aà kú, mí taaano Babeli. We má

* **17:13** 2Kia 24.15-20

yákpalekεuaàno náaisaiyā pó a kèμεε yái. ²¹ Wi àà zīgō pó lé bàaleaàno dεδε ní fēndao, mé wa ní gbé pó b̀̀̀ fāaa gupiiue, ío dō ké ma Dii máμε má ò.

²² Ma Dii Lua ma m̀̀̀, má sεδε lí lesí misona zō γε pé. Má a misona gōn b̀̀̀ zō, mí γε पे gbèsí sí zō lesí musu.

²³ Má pé Isaili gbèsí sí lesí musue, i gōnapa, i ne'i sεδε lí gawide ũ, bā bui píi i mo ue e a láu, aai पेपे a gōnawa.†

²⁴ Sèa lí píi i dō ké ma Dii mi to lí lesí εenkū, mé mi to lí εena lesí kú. Mi to lí ísi giigaga, mé mi to lí gii b̀̀̀. Ma Dii máμε má ò mé má keε.

18

Gbé pó duunakè mé a ga

¹ Dii yá'òμεε à mè: ² Bóyāi á Isailio ì yáasiε bee ke á b̀̀̀su yá musui? I me:

Maeo vεεβε k̀̀̀ma bl̀̀̀, ò néo swaa f̀̀̀nkpa.*

³ Ma Dii Lua ma m̀̀̀, ní ma kuaο á yáasi bee ke á b̀̀̀suu bo. ⁴ Gwa, gbépiiá ma póε. Maeo ní néo píi, yá doũε. Gbé pó duunakè mé a ga. ⁵ Gbēmaa pó lé yāmaake a zéwa yá gwa.

⁶ Ili gé p̀̀̀blei táao k̀̀̀εo, ìli wémalε Isailio diipiōzio.

† 17:23 Mat 13.32 * 18:2 Zel 31.29

Ili a gbédee nɔ wεελεο,
 ili wúλε ní nɔεο gɔɔ pɔ a ɔkũao.

⁷ Ili gbāamɔ gbēεεο,
 i gbé pɔ a fla sea tɔɔma ɔɔaaèε.

Ili pɔ símáο,
 i nɔandena gba ble,
 i pɔ na gbé pɔ kú búuzi.

⁸ Ili ɔa sēané à a igbao,

ili ài zɔɔ wεελεο,
 i azia bɔ yāvaiue,
 i yágɔgɔné a zéwa.

⁹ Iɔ ma ɔtondɔkii gwa,

ìɔ ma ikoyāɔ kũa,
 ìɔ zikewà ní náaiο.
 Ma Dii Lua ma mè,
 gbé bee mé maa, aɔ kuε.†

¹⁰ Tó gbēmaapi né vāi i sɔ be? I gbēdeε, ge i yápiɔ
 ke a gbédeεε. ¹¹ Baa ké aàpi i a kee keο,

népi i pɔble táa kùε,
 i a gbédee nɔ wεελεε,

¹² i gbāamɔ taasideɔne ní wēnadeɔ,

i pɔ símá,
 ili tɔɔma pɔ á kũa ɔɔaanéo,
 i wémale táaɔzi, i yābēεkeε,

¹³ i ɔa sēané à a igba,

i ài zɔɔ wεελεε.
 Gbé bee taa aɔ kua? Aawo, aɔ kuo. A ga yābēε pɔ a
 kè pii yáie. Aà tàae a wi aázia musuε.

¹⁴ Tó né vāipi ne'i, ɔ aà né duuna pɔ a mae lé keο
 è, mé i a kee keο sɔ be?

† 18:9 Lev 18.5

15 Ili pɔble t́áa kùeɔ,
 ìli wémalɛ Isailiɔ diipiozio,
 ìli a gbédee nɔ wɛɛɛɔ,
 16 ìli gbãamɔ gběeɛɔ,
 ìli tòɔma gbeaɔ,
 ìli pɔ símáɔ,
 ì nɔandɛna gba blɛ,
 ì pɔ na gbé pɔ kú búuzi,
 17 ì azía bɔ yãvãiu,
 ìli ɔa sɛané à a igbao,
 ìli ài zɔɔ wɛɛɛɔ,
 ìb ma ikoyãɔ kũa,
 ì ma ɔtondɔkii gwa.

A ga a mae duuna yáio, aɔ kue. 18 Aà mae a ga azía duuna yáie, asa à gbéɔ bɔɔ'i mĩ, à a gbèdo pɔ síwà, à yá pɔ maaɔ kè a gbéɔ guue.

19 Ǿ i mɛ: Bóyãĩ maepi tàae lí wí a né musuo ni? Lá népi yãmaakè a zéwa, à ma ɔtondɔkii gwà ní laaio, aɔ kue. 20 Gbé pɔ duunakè mé a ga. Mae tàae a wi a né musuo, né tàae a wi a mae musuo. † Gbẽmaa maakɛaá aázía yáɛ, mé gběvãĩ vãikɛaá aázía yáɛ.

21 Tó gběvãĩ mikè a duunaɔwa sɔ, mé à ma ɔtondɔkii gwà, àlɛ yãmaakɛ a zéwa, a gao, aɔ kue.

22 Wa aà tàae pɔ a kèpiɔ kee dao, aɔ ku yãmaa pɔ á kèpi yáie. 23 Ma Dii Lua ma mè, vãikɛna gaa ì kamagu nɛe? Tó à mikè a yãkɛaɔwa, aɔ kue, bee mé ì kamagu.

24 Tó gbẽmaa mikè a maakɛawa, àlɛ duunakɛ, àlɛ yãbɛɛ pɔ gběvãĩ ìb kɛɔ kɛ, aɔ kue? Wa yãmaa pɔ a

† 18:20 Iko 24.16

kèpiò kee dao. A ga a náaisaike ní duuna pò a kèò yáíe.

²⁵ A Isailiò i me ma yákea dòò vío. A swákpa sa. Ma yákea dòò vío ló? Ge á yákea mé dòò vío kai!

²⁶ Tó gbēmaa mikè a maakeawa, àle duunake, a yáí a gai. A ga duuna pò a kèpi yáíe. ²⁷ Tó gbēvái mikè a váikeawa, àle yāmaake a zéwa sō, a azía misie. ²⁸ Tó à tàae pò a kèò è mé à mikèwà píi, a gao, aò kue. ²⁹ A Isailiò sō i me ma yákea dòò vío. A Isailiò, ma yákea dòò vío ló? Ge á yákea mé dòò vío kai!

³⁰ A yáí má yákpaleke ní á Isailiò, baade a yákeawa. Ma Dii Lua máme má ò. A nòselile à mikè á tàaeowa píi, ké á duuna su á ásookeo yáí.

³¹ Isailiò, à ɔzɔ á tàaeɔzi píi, í á sō ní á nisinao keke dafu. Bóyáí ále ázía kpa gaii? ³² Ma Dii Lua ma mē, gbēe gaa lí kamaguo. A nòselile, í e àò ku.

19

Wēnalesia Isaili kíaone

¹ Wēnale si Isaili kíaò yá musu ² ò me:

A daá nòomusu dae fá!

A wùle nòomusu saò zānguo,

à a néo gwà nòomusu èwaasoò guu.

³ A a né do gwà,

ō à kè nòomusu sà bòlò ũ.

A pótaitaia dàda,

ō à gò gbēnazinsona ũ.

⁴ Ké buiò aà bao mà,

aa eyòè, ò à zù epiu.

Aa bakàè a níu,

aa tàaàno Egipi bùsuu.*

* **19:4** 2Kia 23.33-34

5 Ké nòomusu dapi è tãmaa a ne,
 yá pò aà wé doí mé mĩde we,
 ò à èa à a né do díle lo,
 à kè nòomusu sà bọlo ũ.

6 A bèbè ní nòomusu saò
 nòomusu sà bọlo ũ.
 A pótaitaia dàda,
 ò à gò gbēnazinsona ũ.

7 A ní kibeo wíwi, à ní wéleo dàaí.
 Sò kè būsūpideogu
 nòomusupi pūnaama yáí.

8 Ǿ buio bọ būsū pọ liaio guu,
 aa mò léleiwà.
 Aa baikpàè,

ò à zù ε pọ aa yòε guu.

9 Wà bakàè a níu,
 wà wáa tà wà aà dàu,
 ò wà tàaano Babeli kíaε.†
 We wà aà dàu kpéu,
 ké wasu aà pūnaa ma
 Isaili būsū gbèsísiò sòou lo yáí.

10 A da de lán vēeliwa á kaau.

Wa aà pè swa sae,

ò à gōnao kèkè,

ò swa saepi tò à ne'í.

11 A gōnapiò gbāa kà
 wà kía gopana kèò.

Lípi lesí, à gbà zò luawa,
 a gbāa ní a gōn dasipio tò wíli kuawào.

12 Ǿ wa bíle ní pofeo wa nè.

Gukpe íana tò à giigàga,

† 19:9 2Kia 24.15

ṣ̄ a néṣ wòlo.

A gōn gbāpiṣ giigàga,

ṣ̄ té kùwà.

¹³ Tiasa a p̄ea gbáauε

tṣ̄le gii isaideu.

¹⁴ A gōn do tesè à kù a néṣwa.

A gōna p̄ó a gbāa kà wà kí gopana keḍ kuwà lṣ̄o.

Wēna yáε, wàli sí le ũ.

20

Isailiṣ swáyamansaideṣne

¹ Taa ní Isailiṣ z̄iz̄ṣ̄ ũ wē soplade guu, a mṣ̄ sṣ̄ode gṣ̄ṣ̄ kwide z̄í, an gbēz̄ṣ̄ṣ̄eṣ̄ mṣ̄ yāgb̄eai Diiwa. Aa z̄̄le ma aε, ² ṣ̄ Dii yá'òm̄εε à mè: ³ Gbēnaz̄in né, yá'ṣ̄ Isaili gbēz̄ṣ̄ṣ̄iṣ̄ne n̄ m̄ε, ma Dii Lua ma mè, aa mṣ̄ yāgb̄eaiia yá? N ma kuaṣ má we aa yāε gb̄eaaṣ̄o.

⁴ Nyṣ̄ yákpalekeṣ̄n̄ṣ̄o lé? Gbēnaz̄in né, níyṣ̄ yákpalekeṣ̄n̄ṣ̄o lé? N ní deziṣ̄ yāb̄ēkeεṣ̄ṣ̄ oné ⁵ n̄ m̄ε, ma Dii Lua ma mè, gṣ̄ṣ̄ p̄ó ma Isailiṣ sè, ma legb̄è Yakṣ̄bu buipiṣ̄ne, má tò aa ma d̄ṣ̄ Egipi. Ma legb̄èné ma mè Dii an Luan ma ũ. ⁶ Gṣ̄ṣ̄ bee ma legb̄èné ma mè má ní bṣ̄le Egipi, mí géṣ̄n̄ṣ̄ b̄usu p̄ó má s̄ené,* z̄ó ní v̄io diu, a maa de b̄usuṣ̄la pii guu. ⁷ Má òné an baade ṣ̄kpa p̄ṣ̄b̄ēε p̄ó an wé bl̄ṣ̄zi, aasu níziā gb̄āle Egipi táṣ̄ṣ̄ yá musuo. Má m̄ε máa Dii an Lua ũ.

⁸ Ṣ̄ aa bṣ̄ ma kpe, aai we swās̄è ma yáio. Aai ṣ̄kpa p̄ṣ̄b̄ēε p̄ó ní wé bl̄ṣ̄zio, aai Egipi táṣ̄ṣ̄ to weo. Ṣ̄ ma zeḍ mà p̄ṣ̄k̄m̄ab̄ṣ̄ṣ̄má, mí palamá ní p̄ṣ̄f̄eo Egipi we. ⁹ Kási mi keṣ̄ ma tó yái. Má ye mà a tó ṣ̄ṣ̄kpa

* **20:6** B̄ṣ̄a 6.2-8

bui pɔ aa kú n̄ guuɔneɔ, asa má tò Isailiɔ ma d̄s n̄ wáa, ké mà n̄ bóle Egipiɛ. ¹⁰ Ǿ ma n̄ bóle Egipi, ma ger̄nɔ guwaiwaiu. ¹¹ Ma a ikoyãɔ kpámá, ma a yãdileaɔ dànɛ́, asa gbé́ pɔ kũa a wēni e a guuɛ.†
¹² Ma kámabogɔɔ yãdànɛ́ lɔ seela ũ wá zānguo, ké aa e d̄s ké ma Dii ma n̄ sé ma gbé́ɔ ũɛ.‡

¹³ Ǿ Isailiɔ b̀ ma kpe guwaiwaiu, aa ma ikoyãɔ kũao. Aa gĩ ma yãdilea pɔ tó gbé́ kũa, a wēni e a guuɔzi. Aa tò kámabogɔɔ pɔ má dile gbālɛ̀ m̄m̄m̄, ̄ ma zeò mà a pɔkũmabɔɔmá guwaiwaiu, mí n̄ t̀lɔz̄. ¹⁴ Ama mi keo ma tó yáí. Má ye mà a tó ̀kpa bui pɔ ma b̀ n̄ Isailiɔ n̄ wáaɔneɔ. ¹⁵ Ma ol̄lɛnɛ́ guwaiwaiu lɔ ma m̀ má ger̄nɔ bùsu pɔ ma a legbènɛ́ ma m̀ má kpámá guuo. V̄i n̄ zóo di bùsupiue, a maa de bùsu píia.§ ¹⁶ Aa gĩ ma yãdileaɔie, aa ma ikoyãɔ kũao, mé aa tò kámabogɔɔ pɔ má dilenɛ́ gbālɛ̀, ké an s̄ kú n̄ táaɔwa yáí. ¹⁷ N beeo ma n̄ wēnagwà, mi n̄ kaale guwaiwaiu mà n̄ bui midɛo. ¹⁸ Má ò n̄ néɔne guwaiwaiu aasu n̄ maɛɔ ɔleseɔ, aasu n̄ yãkea keo, aasu gbālɛ̀ n̄ táaɔ yá musuo. ¹⁹ Máme má Dii n̄ Lua ũ, aaliɔ ma ikoyãɔ kũa, aali swáse ma yãdileaɔi aao zikɛwà. ²⁰ Aali kámabogɔɔ dile ma pɔ ũ seela ũ wá zānguo, aao d̄s ké Dii n̄ Luan ma ũ.

²¹ Ǿ an népiɔ b̀ ma kpe, aa ma ikoyãɔ kũao, aai swáse ma yãdilea pɔ tó gbé́ kũa i wēni e a guuɔzi aa zikɛwà, mé aa tò kámabogɔɔ gbālɛ̀, ̄ ma zeò mà pɔkũmabɔɔmá, mí palamá n̄ p̄f̄eɔ guwaiwaiu, ²² ̄ ma ɔ̀s̄aa, mi keo ma tó yáí. Má ye ma tó ̀kpa

† 20:11 Lev 18.5 ‡ 20:12 B̄a 31.13-17 § 20:15 Nao 14.26-30

bui pò ma ní bọ́lẹ̀ Egipi ní wááàṅeò. ²³ Ma ẹ̀a ọ̀lẹ̀nẹ̀ guwaiwaiu we ọ̀, ma m̀è má ní fáaa buiò guue, mí ní fándaiada bùsu ní bùsuo,* ²⁴ asa aai ma yádileáò mao, aa gĩ ma ikoyáòíe, aa tò kámabogòò gbālè, mé an maeò tááò ní wé blè. ²⁵ Ǿ ma ní kpá yābḗekeaola ní yádilea pò wíli wēni e a guuoò. ²⁶ Má tò aa gò gbālea an sa'oa yá musu. Aa sa pò wí a pò káteu à tékū ò ní ní nẹ̀ śiaò, ké vía e ní kú, aai dō ké mámema Dii.

²⁷ Ayāmeto gbēnazin né, yā'o Isailiòne n̄ me ma Dii Lua ma m̀è an deziò d́emanò yáe bee musu ọ̀, aa náaisaiyākèmee. ²⁸ Ké ma m̀óńnò bùsu pò ma a legbèné guu, ké aa s̄is̄i les̄ie ge lí yèlẹ̀e è, aa sa'ò we. Aa ma pò f̄el̄eme ní gba pò aa dà weo ní pò tékūa gĩ na pò aa kèò ní v̄e pò aa èlẹ̀wàò. ²⁹ Ǿ ma ní lá ma m̀è gulẹ̀s̄i pò aale géu weò dea ni? Ǿ wí me gupìòne gulẹ̀s̄i e ní a gbào.

Yákpalekea ní Isailiò

³⁰ Ayāmeto o Isailiòne ma Dii Lua ma m̀è: A á deziò zé se à gbāle tááò yá musu à ḡò gbālea yà? ³¹ Tó a m̀o sa'oimá mé a sa pò wí a pò káteu à tékū ò ní á n̄éò, áò gbālea á tááò yá musu e ní a tiaoe. Lá màae Isailiò, má we à yāgb̄eaaò. Ma Dii Lua ma m̀è, ní ma kuaò má we à yāgb̄eaaò.

³² Yá pò kú á n̄òseu a zek̄eo. I me áò zòble líòne ní gb̄eò lán buiòwae, lán dún̄ia gb̄éòwa. ³³ Ma Dii Lua ma m̀è, ní ma kuaò má a ḡàs̄i poo, mí gb̄āamóé ní pòkūmabòòawáo. ³⁴ Má a ḡàs̄i poo mà á k̄aa bui pò a fáaa ní guuo guue, mí á bọ́lẹ̀ bùsu ní bùsuo ní ma ḡàsa gb̄āo ní pòkūmabòòawáo. ³⁵ Má tó à gé buiò

* **20:23** Lev 26.33

bùsuu gbáau, wá wé i ke síiṣ we, mí yákpalekéáño. ³⁶ Lá ma yákpalekè ní á deziṣ Egipi guwaiwau, màa má yákpalekéáño. Ma Dii Lua máme má ò. ³⁷ Mí tó à gē ma kaau, mí tó à ze ní ma bàakuaáño yáó. ³⁸ Má gbé pó aa tàaekèmēē aa bò ma kpeṣ bṣ á guuē. Baa ké ma ní bóle bùsu pó aa ku a guu, aa gē Isaili bùsuuo, íṣ dṣ ké māmēmaa Dii.

³⁹ A Isailiṣ, ma Dii Lua ma mē, lá á baade ye zṣble a tááñe, à gé! Gbezā á ma yāma! A ma tó pó a kua adoa ṣṣkpamēē ní á tááñ ní á sa'oamáo bo. ⁴⁰ Asa ma Dii Lua ma mē, Isailiṣ pīi aa zṣblemēē ma gbèṣiṣi pó a kua adoa musuē, Isaili bùsu gbèṣiṣi lesipi. We má ní síu. Wekīi má sa'oa gbēawá ní á buapó káauṣ ní gba pó á mṣomēē. ⁴¹ Tó ma á káaa buiṣ guu, mé ma á bóle bùsu ní bùsu pó a fáaaṣ guu, má á sí sa pó a pó tékūa gī na ũ, mí tṣbṣ á musu buiṣ wáa. ⁴² Tó ma suáño Isaili bùsu pó ma a legbè á deziñe guu, á dṣ sa ké māmēmaa Dii. ⁴³ Wekīi á yákeṣ ní á dàa pó tò a gṣ gbālea i dṣágu, ṣ á gbasá àṣ ye áziá gīyáio vāi pó á kèṣ yái. ⁴⁴ Tó ma yákèé ma tṣbṣa yái, i ke á yāvāikēa ge á yá koleṣ léu no, á Isailiṣ í dṣ sa ké māmēmaa Dii. Ma Dii Lua máme má ò.

21

Gēmidṣkīi oi té

¹ Dii yá'òmēē à mē: ² Gbēnazin né, wēbiibii gēmidṣkīiwa ñ yā'o'òè. Anabikeke Nēgeve bùsu líkpepi yá musu, ³ ní oè aà ma yāma. Ma Dii Lua ma mē má tesṣwáē. Tépi a kū a lí ísiṣ ní a lí giiṣwa pīi. Wa e a tépi deo. Tépi a to gbépii oa siakū za

geomidokii oi e gugbantoo oi. ⁴ Gbépii io dɔ ma Dii máme ma tépi sɔwà, wa fɔ deo.

⁵ Ǿ ma mè: A'a Dii Lua! Wàle o ma yá musu wà mè, yáasikena nolo?

Dii fɛnda

⁶ Dii yá'òmee à mè: ⁷ Gbɛnazin né, wɛbiibii Yelusaleũ oi ñ yá'o'o sa'oklionɛ. Anabikeke Isaili bɔsu yá musu, ⁸ ní oè ma Dii ma mè, má fele ní bɔsupideɔ. Má a fɛnda wo a kpéu, mí a gbɛmaaɔ ní a gbɛvãio dedeò píi. ⁹ Lá mále a gbɛmaaɔ ní a gbɛvãio dede píi, má a fɛnda wo mà gbépii léò za geomidokii oi e gugbantoo oi. ¹⁰ Gbépii io dɔ ké ma Dii ma a fɛnda wò a kpéu, má sɔbu lo.

¹¹ Gbɛnazin né, aauke! Aauke ní wáa ní èle'eleboao ní posiao. ¹² Tó wà n la, bɔyãí níle aaukeii, ní oné bao pɔ wa ma tia yáie. Sɔ a kɛ gbépiigu, an ɔɔ i gɔ dɔlɔlɔ, an ká i ga, an gbá io lua. Yá lé pila, mé a kee. Ma Dii Lua máme má ò.

¹³ Dii yá'òmee à mè: ¹⁴ Gbɛnazin né, ãnabikeke ñ me ma Dii ma mè:

Fɛndaɛ! Fɛndaɛ!

A lena, mé àle teke gɛnɛgɛnɛ!

¹⁵ Wà a lekè gbɛdedea yáie, wa kèke ké àò teke lán loupilɛawae.

Wa pɔnake ní ma né gopanao yã?

Fɛnda bàa kú ní go bee taaeoo.

¹⁶ Wí fɛnda keke wàò kũae,

wí a leke, wí keke,

wà na gbɛdenae a ɔziɛ.

¹⁷ Wii lé gbɛnazin né,

ní waiyookenɛ,

asa wa fεε ma gbέowa
 ní fēndapioε,
 wa fεε ní Isaili kíα πίιε.
 Wa ní dεδε ní fēndaoε
 ní ma gbέo b.

A yáí tò ò n̄ n̄z̄ia gbεgbε.

¹⁸ Wa ní gbāa le gwa fá!

Tó gopana p̄o fēnda bàa kuo su ku bo s̄o bε?

Ma Dii Lua máme má ò.

¹⁹ Gbēnaz̄in né, ānabikeke, ní otaale.

To mà lélemá ní fēndao gēn pla ge āaō.

Fēnda p̄o a gbēdεδε dasidasie,

wa koez̄ōn̄zi ní z̄ipio,

²⁰ s̄o i kén̄gu, gbé daside i fu.

Má tó gbēdεdefēndapi ò ku

an wéle b̄oleo guu píiε.

Kúku, àle teke lán loupileawa,

gbēdεdea yáí wa k̄ūai.

²¹ Fēnda, le oplaai oi, gé zεei.

Gu p̄o n lé yēleu píi lé!

²² Mapi s̄o má otaale, ma p̄o i wee.

Ma Dii máme má ò.

Babeli kía lélea Yelusaleūwa seela

²³ Dii yā'òmεε à mè: ²⁴ Gbēnaz̄in né, iada lán zéwa mēn pla, Babeli kía i sé ní a fēndao. Zépio b̄o b̄usu doū nípii. Seela péle zépio daalek̄ii, i wéle p̄o zépi lé géu ōl̄oné. ²⁵ Ado iada, fēnda i se ge léle Am̄on̄io mēewia Labawa. Ado iada, i se ge léle Yudaowa ní ní wéle b̄iide Yelusaleūo. ²⁶ Babeli kía a ze zékpaau, gu p̄o zé mēn plapio k̄ēukōwa, i māsokε we. A yāla ní ka, i yāgb̄ea t̄āowa, i p̄o p̄o gwagwa. ²⁷ Lí a

Yelusaleũ sé, i gé bíigbooboo péle a bolesu, i búsu kãaai, i gbà lesìb da, i gbēdeɗeyā dile, i zīgāale.
 28 Yelusaleũdeɔ aao e lí pɔ a sèpiá eee lé pɔ a gbèné yáí. Ama a to aa ní tàae dɔ, i ní kúkū. 29 Ayāmeto ma Dii Lua ma mē, lá á tò wà á vāikεa dɔ, á tàaeɔ bò gupuu mé á duuna p̄isi á yākeawwa, lá á tò wa dō maa, wa ɔpelewáe sa.

30 Mpi sō Isailiɔ kía vāi beeesaide, n gɔɔ pà, ía pɔ wàle dama kà a wáwa sa. 31 Ma Dii Lua ma mē wa aà tulu go, wi aà kíafua go. Yá a lile, wa gbé pɔ í azía busa káfi, wi gbé pɔ í azía káfi busa. 32 Bezia! Bezia! Má tó à gō bezia ũε. A εa su a gbεuo e gbé pɔ à a vía zé v̄í mɔ,* mí kpawà.

33 Gbēnazin né, ānabikeke n̄ me, ma Dii Lua máme ma yáε bee ò Amōniɔ musu an yāzōzōa Isailiɔne yáí.

Fēndaε! Fēndaε!

Wa wò gbēdeɗeaa yáie,

àle teke à láa gbéɔneε,

àle pipi lán loupileawa.

34 Wépungu gii wàle e ní yá musu, wàle māsò pā kené. Fēndapi sɔu mà à gbēvāipiɔ mi zōzō. An gɔɔ pà, ía pɔ wàle damá kà a wáwa sa. 35 Aa ní fēnda sɔb a kpéu sa, mí yákpalekérinɔ gu pɔ wà ní íu, búsu pɔ aa b̄ou. 36 Má p̄okūmabob̄omá ní téo, mí p̄ob̄o ma níu, mí ní na gbé pāsione ní ɔz̄í, gbépiɔ p̄okaalea dɔ. 37 Aao de yàa ũ tée, wa ní au fāndaiada ní búsuu. An yá a dɔ gbēegu bo, asa ma Dii máme má ò.

* 21:32 Daa 49.10

22

Yelusaleüdeɔ duuna

1 Dii yá'òmεε à mè: 2 Gbēnazin né, nýɔ yákpalekeaànɔ lé? Nyɔ yákpaleke n gbēden wélepíoo lé? N a yābēekeεɔ oè 3 ñ mε, ma Dii Lua ma mè: Wéle, n wetāgɔɔ kà gbé pò wà n dede n guu yái. N gbālè t́aa pò n gbéɔpíɔ yái. 4 N gɔ t́aaede ũ n gbēdea yái, n gbālè t́aa pò wa píɔ yái. N tò n wēni kulun kú, n gɔɔ pà. A yái má tó buiɔ n láanike, má tó bùsu píi gbéɔ n ke pòɔpɔɔ. 5 Gbé pò kunnɔ káiɔ n gbé pò kunnɔ zāɔ n yáalɔ ké n tó òòkpà, yá yà n guu yái. 6 Isaili kíaa gwa, an baade lé gbāamɔ a gbēdeεε n guu, aale n dede. 7 Gbēεɔ ì saka n de n n daogu n guu,* wí gbāamɔ b̀mɔɔne n guu,† wí tone pò gwana v́ioɔ n gyaa gbēandoɔ taiinke n guu. 8 N sakà ma pòɔu, n gɔɔ pò má dile kámabogɔɔ ũ gbālè.‡ 9 Kɔmalɔdeɔ ku n guu, aa zè n gbēdeɔ. N gbēεɔ ì t́aa bleɔ ble gbèsísiɔ musu, ɔ aai εa gbāsike n guu. 10 N gbēεɔ ì gbada n mae nawa, n gbēεɔ ì kusi nɔε pò ɔkūawá. 11 N gbēεɔ ì gbāsike n n gbēdee nao, n gbēεɔ ì wiyā ke aa gbada n né nawa, n gbēεɔ ì kusi n dāe f̀εεwa.§ 12 Wí gbagusaεsi n guu gbēdea yái,* wí ɔ'i símá, wí ài zɔɔ wεle,† wí kó b̀óɔ'i mi. Ma yá sàńgue, ma Dii Lua máme má ò.

13 Má ɔtaale ɔvái pò wa è yái n gbé pò wà n dede n guu yáo. 14 Tó mále yá gɔgɔnnɔ, n gbāa a ka n sɔ àò dileaa? Ma Dii ma yá'ò mé má keε. 15 Má n gbéɔ

* 22:7 Iko 5.16 † 22:7 Iko 24.17 ‡ 22:8 Lev 19.30 § 22:11 Lev 18.7-20 * 22:12 Bɔa 23.8 † 22:12 Iko 23.20

fāaa buio guue, má ní fándaiada bùsu ní bùsuo, mí ní gbāsíkèa midè. ¹⁶ Tó n g̃o sauluunnò buiòne, níỹò d̃o ké māmèmaa Dii.

¹⁷ Dii yā'òmèè à mè: ¹⁸ Gbēnazin né, Isailio g̃òmèè lán mò gbāsiwa, amp̃ii aa g̃ò lán m̃ogotē ge m̃opu ge m̃osi ge beoma gbāsi p̃o wa b̃òle muauwae. Aa demèè lán ánusú gbāsiwae. ¹⁹ Ayām̃eto ma Dii Lua ma mè, lá á gbāsi ápii, má á naaa Yelusaleũe. ²⁰ Lá w̃i ánusú ní m̃ogot̃eo ní m̃osio ní beoma ní m̃opuo ka muau wà t̃ékau e m̃opi b̃òle, màa má á naaa mà á ká w̃élepi ní p̃of̃eo, mí á ỹo ní p̃okūmao. ²¹ Má á naaae, mí t̃es̃wá ní p̃of̃eo, í ỹo w̃élepi guu. ²² Lá w̃i ánusú ỹo muau, màa á ỹo w̃élepi guu, íò d̃o ké ma Dii māmè ma p̃okūmab̃òwá.

²³ Dii yā'òmèè à mè: ²⁴ Gbēnazin né, o Yelusaleũpie, w̃i gbāb̃o a bùsueo, ò ma p̃of̃e tò lou i mauo. ²⁵ Aà k̃iáò ku a guu lán ñòm̃usu p̃o aa ñò le k̃ù aale taitai, aale wiid̃òw̃òwae. Aaìò gbēnazinaò nisina só, aaìò ní àizeo ní ní p̃o beedeo naaa, ò aa tò g̃yaaò lígua a guu. ²⁶ Aà sa'onao lé z̃íkè ma ikoỹawao, aaìò ma p̃òò gbāle. Aali p̃o p̃o de ma p̃o ù d̃òk̃e ní p̃o p̃o de ma p̃o ùòòò. Aali p̃o gbālea ní p̃o gbālesaio dodoa k̃e yāda gb̃eòne.† Aaì w̃ékpa ví k̃ámabog̃òz̃i tàaeae, ò ma t̃o íò òòkpaa ní guu. ²⁷ Aà k̃iáò ku a guu lán àwal̃ewana p̃o aa p̃o k̃ù, aale k̃ék̃ek̃eòwa. Aaì gb̃edede òṽai'ea ỹai. ²⁸ Aà ānabio ì w̃épfungu giio e, aaì m̃aso p̃āò k̃e, aale p̃o k̃ulé ní ỹākeapiòwa, ò aaì mè lá má òn we, k̃asi mi ỹae o s̃ò. ²⁹ B̃usudeò ì gb̃āam̃ok̃e, aaìò k̃ò kp̃ái'o. Aaì

† 22:26 Lev 10.10

taasideo ní wēnadeo taiinke, aaì b̀omoo wetã ní ní yá nao.

³⁰ Ma gbēe wēele ní guu aà bíi kaso keke, io ze ma ae gufoou ào gi finini b̀supi yá musu, ké másu b̀supi kaaleo yáí, ò mi eo. ³¹ Ayāmeto má p̀kũmabobomá, mí ní midε ní p̀ofētεo. Má ní yákeao wíné ní musue. Ma Dii Lua máme má ò.

23

Yelusaleũ ní Samalio dea lán nɔe gbāsikɛnawa

¹ Dii yá'òmee à mè: ² Gbēnazin né, nɔeo ku gbēon pla dadoũdeò ũ, ³ ò aa káaluakà Egipi, aa de káaluao ũ za ní wēndiagooe. Wekii wà o b̀ibiiu ní yóowa, wekii wà omàma ní nenonkeyóowa. ⁴ V̀ii tón ɔla, dāuna tón ɔliba. Aa g̀o ma nɔo ũ, ò aa negóeo ní nenɔeo i'i. ɔla mé Samali ũ, ɔliba mé Yelusaleũ ũ. ⁵ Kua ma p̀o ũ ɔla si káaluakaau, à l̀ua a g̀p̀ose Asiliozi. ⁶ Ampii b̀usu d̀aanaone ní gbāadeo, èwaaso maa p̀o di s̀o kpe ní ula gaaluladeo daa. ⁷ A azia kpámá káalua ũ, ampii Asili gbé beedeone. ɔ à gbāsikè ní gbé p̀o à l̀uanzipio táao. ⁸ I káaluakaa p̀o á dàda Egipi too. We wà ẁlewuleuaano a wēndiagoo, wà o b̀ibii aà nenonkeyóowa, wà ní p̀eã k̀eaano. ⁹ ɔ ma aà nà a g̀p̀osepioone ní ozi, Asili p̀o à l̀uanzipio. ¹⁰ Aa tò wà aà puizi è, aa aà negóeo ní aà nenɔeo nàaa, ò aa aà dè ní f̀endao. Ké aa íadàwà màa, ò à g̀o yāa ũ nɔeone.

¹¹ Ké aà dāuna ɔliba è màa, ò à l̀uanzi a ̀okpa deaala, à káaluakà de a v̀ipila. ¹² A l̀ua Asiliozi lo se, an b̀usu d̀aanao ní gbāadeo, èwaaso maa p̀o di s̀o kpe ní ula wedeo daa nípii. ¹³ Má è à gbāsikè s̀o, an

pla nípii aa zé doū sèè. ¹⁴ Àà káaluakaa gè ae lo. A è wà g̃ɔɔ taa kè g̃iwa ní pò t̃ɛao, Babiloni bùsudeɔne, ¹⁵ p̃ɔɔ d̃ɔɔa ní pi, aa tulu gb̃ãɔ didia, aa b̃ò lán Babeli z̃ig̃ k̃iáɔwa lán Babiloni bùsudeɔwa. ¹⁶ Ké à wesiè, ɔ̃ à lùan̄zi, ɔ̃ à gb̃é z̃i ní sísii Babiloni bùsuu. ¹⁷ Babelideɔ mò aà k̃ii w̃úɛiaànɔ, aa tò à gb̃ãsikè an luaaaàzi guu. Ké aa tò à gb̃ãsikè màa, ɔ̃ aà nisina ye ní yáí lo. ¹⁸ Ké aà káaluakaa kp̃áɛa ṽi lo, mé aà puizi b̃ò gupuau, ɔ̃ ma nisina ye aà yáí lo, lá ma nisina ye aà ṽi yáí bowa. ¹⁹ Àà káaluakaa Egipi a w̃éndiag̃ɔ yá d̃ɔaàgu, ɔ̃ à a káaluakaa k̃àfi. ²⁰ We à lùau a g̃ɔp̃ɔseɔzi. An g̃ɔkeɔ de lán z̃aa'in p̃ɔwa, aai í zu lán s̃ɔwa. ²¹ A a w̃éndiag̃ɔ d̃ɛ'ii b̃eekè, g̃ɔ p̃ɔ wà ɔ̃ biibii aà ỹɔwa Egipi, mé wà ɔmàma aà nenonkeỹɔpiwa.

²² Ayāmeto ɔ̃liba, ma Dii Lua ma m̄è, má tékpa ní g̃ɔp̃ɔse p̃ɔ ní nisina ye ní yáí lõpiɔgu, má tó aa b̃ò gupiiu, aa m̄ò léɛma. ²³ Babelideɔ ní Babiloni bùsudeɔ píi ní Pekodiɔ ní Soaɔ ní Koaɔ ní Asiliɔ lo. Ɛwaaso maaɔne, bùsu d̃ɔaanaɔne ní gb̃ãadeɔ nípii, z̃ig̃ k̃iáɔ ní t̃ɔdeɔ dia s̃ɔ k̃p̃e. ²⁴ Aa b̃ò gugb̃antoo oi aa m̄ò léɛma ní g̃ɔkeɔ ní z̃ikas̃goɔ ní zugoɔ ní gb̃enazinaɔ dasidasi ní s̃engbaɔ ní m̄ò f̃uaɔ, aai koez̃onzi. Má n nané ní ɔ̃ziè, aai yákp̃aleken̄n̄o lá aai k̃ewa. ²⁵ Ma p̃ɔ a f̃enziè, mí tó wà yáiyama ní p̃okúmao. Aa n ní ní n swáɔ goɛ, n gb̃é p̃ɔ g̃ɔ i gaga z̃i guu. Aa n neg̃ɔɔ ní n nenɔɔ naaa, n gb̃é p̃ɔ g̃ɔ i tékū. ²⁶ Aa n p̃okasaɔ woloma, aai n n̄ɔambleɔ s̃éɛ. ²⁷ Má n d̃ɛ'ii mid̄e ní n káaluakaa p̃ɔ n nawà Egipio. Nỹɔ wesi yápiɔɛ lo, níỹɔ ɛa làasook̄e Egipi

yáwao. ²⁸ Ma Dii Lua ma m̀e má n na n zangudeɔne ní ɔziε, gbéé ṕo n nisina ye ní yáí ɔopiɔ. ²⁹ Aa zangu aa yákeεε, aa n àizeεɔ séle píí, aai n to puizi wáiwai, n káaluakaa wisaiyá i ɔ gupuu. ³⁰ N v̄aikεa ní n káaluakaa mé m̀one, ké n lua buiɔzi n gbāsikè ní ní táaɔ yáí. ³¹ Ké n n v̄ii zé sè yáí, pɔkūma í ṕo má kàkaè ɔ́ má kákanε.

³² Ma Dii Lua ma m̀e níyɔ́ í ṕo má kàka n v̄iiε mie.

N imibɔ yàasa mé a ε zà,
gbéé n láanikε aa n yáalo
í zɔɔ ṕo imibɔpi Ì si yáí.

³³ Ipi a n de, pɔsia i danla,
gɔa bezia ũ wáiwai í ṕo n v̄ii Samali mipi yáí.

³⁴ Nyɔ́ ípi mi píie wululu,
ní n imibɔpi wíwi,
ní n ýɔ́ lili ní a kasoo.

Ma Dii Lua máme má ò.

³⁵ A yáí tò ma Dii Lua ma m̀e
lá ṕo ma yá sàngu, n ma kpa kpe,
níyɔ́ n d́e'íi ní n káaluakaa gbe'εε.

³⁶ ǃ Dii òmεε: Gbēnazin né, níyɔ́ yákpalekε ní ǃɔlao ní ǃolibao lé? Bɔbɔnɔ ní ní yābēkεεɔ. ³⁷ Asa aa gbāsikè mé aa gbéé dède. Aa gbāsikè táaɔ yá musu, ɔ́ aa sa ṕo wí a ṕo káteu à tékū òmá ní ní né ṕo aa ìmanɔ táapiɔ pɔblea ũ. ³⁸ Aa yáε bee kēmεε ɔ, gɔɔ bee ɔ́ aa ma kpé gbālè, aa kámabogɔɔ ṕo má dīlené ɔ́kpà. ³⁹ Ké aa sa'ò ní táaɔwa ní ní néɔ, zí bee aa gè ma kpéu aa a gbālè. Yá ṕo aa kè ma kpéun we.

40 Baa se wĩ gbé̄o zĩ ḡo s̄isiine z̄az̄ā aa m̄o. N zu'ò, níle ní dá, n n̄ kio kà, n n̄ n̄oambleb̄o dà. 41 N z̄ōle w̄ulék̄i kefenawa, p̄o kálea táab̄unuwa n̄ ae ní ma tulaletio ní ma n̄isio.

42 Bíla p̄o kú aà k̄īo ȳā'o d̄o ní gbé̄ p̄o b̄ò gbáau aa m̄ò. Aa z̄ā dàè ní aà d̄aunao, aa f̄ua kefenao kp̄akpané. 43 Ǿ ma làasookè ma m̄è: N̄o p̄o yàa gb̄as̄ik̄ea ȳāi de a gb̄ēdoa mé lé si káaluakaau l̄o? 44 Ǿ aa ge k̄eān̄o lá w̄i ge ke ní káaluaoa. Màa aa ge k̄è ní d̄é'̄iidee bee Ǿla ní Ǿolibao. 45 Gb̄ēmaao ȳákpalek̄er̄n̄o, aai káaluakaa ní gb̄ēdeao ȳá winé ní musu, asa aa káaluakà aa gb̄é̄o d̄ède.

46 Ma Dii Lua ma m̄è, to dasi m̄o léleimá, aai to gili ḡēngu, aai ní p̄o naaa. 47 Aa ní pápa ní gb̄eoe, aai ní z̄ōez̄ōe ní f̄ēndao. Aa ní neḡōe ní ní n̄en̄o de de, aai tes̄o ní kp̄éwa. 48 Má d̄é'̄ii mid̄e ní b̄usu, ké n̄o e aao laai v̄i, aasu d̄é'̄ii ke lánwao. 49 N̄oep̄i d̄é'̄ii a wi ní musu, aa ní duunak̄ea táao ȳá musu gb̄e'e, aai d̄o ké m̄am̄ema Dii Lua.

24

Yelusaleū leēua ní m̄ò oo t̄ankpakeao

1 Wá kua z̄īo ū w̄è k̄ēokwide, a m̄o kwide ḡo kwide z̄ī Dii ȳā'òm̄e à m̄è: 2 Gb̄ēnaz̄in né, ḡoee bee dalau, asa gb̄ā Babeli k̄ia koez̄ō Yelusaleūzi.* 3 Yáleēū ní bui sw̄áyāmansaidep̄i n̄ oné ma Dii Lua ma m̄è:

A oo d̄ite, í ikau,

4 í n̄ò kau,

n̄ò maa, a gbá ní a o,

í wá n̄isideo ka à pai.

* 24:2 2Kia 25.1

⁵ Iḡ de kpàsa nḡḡ maa ũ,
 í yàaka oopi zíε,
 í disa à ma oopi guu éλε'ελε.

⁶ A yáí ma Dii Lua ma mè,
 waiyoo gbēden wéλε,
 oo pḡ a gbāsí gí woloi pi!
 A a nḡḡpiḡ bḡλεu dodo píi,
 kási ásu líkpa a yá musuo.

⁷ Aa gbéḡ dède wéλεpi guu,
 aa ní au bḡλε gbεεεnawa,
 aai kóle tḡλεwa aa bḡsukàwào.

⁸ Má tò aupi gḡ gbεεεnapiwa,
 ké wasu e pḡ káwào yáí,
 gbéḡ pḡ i pańzi, aai tḡsimá.

⁹ A yáí ma Dii Lua ma mè,
 Waiyoo gbēden wéλε!
 Mapi, má yàakau zḡḡzḡḡ sḡε.

¹⁰ A yàakau, í té dau.
 A nḡḡpi disa e a í ba,
 a wápiḡ i tékū.

¹¹ A oo giipi di tεyḡwa,
 ké à mò e wāa kū táutāu,
 a gbāsí i wolowà,
 a kpe sia i láa.

¹² Oopi tò wà fùwa,
 a gbāsí zḡḡ a gowà té guuo.

¹³ N gbāsí mé n dḡε'íi ũ.
 Nyḡḡ zḡεao e ma pḡ gé weedò,
 asa má wèλεε mà n gbāsí woloma,
 kási ní ye à wolomao.

¹⁴ Ma Dii ma yá'ò, yápi lé mó.

Má yápi kee, má gí keio,
 má gběe wegwao, má ǹselileo.
 Má yákpalekeáno á yákeawae,
 ma Dii Lua máme má ò.

Ezekieli na gaa

¹⁵ Dii yá'òmeε à mè: ¹⁶ Gbēnazin né, má pò pò n wé blè sima kándo. Nsu búbuapeo, nsu óobo, nsu to wé'i bōmao. ¹⁷ Aauke kílíkíli, nsu ǹ aà ge óobo. Nyō n fùà ní n kyaleo kpaa. Nsu pò kú n léwao. Nsu ge'obobnoa ble bleo.

¹⁸ Ma yá'ò gběone ko, a oosi o ma na gà. Ké gu d̀, o má yá pò Dii òmeε kè. ¹⁹ O aa ma la aa mè: Yá pò níle kee beeo de wá yá ũ yá? N a bobekewēε. ²⁰ O má wemá ma mè: Dii yá'òmeε à mè ²¹ mà o á Isailione á Dii Lua mè, ále a kpé gbǎle, á zegikii pò i íanadāò, í keé maa, i a beeképi, á negōeo ní á nenoe pò a ní tó weo gaga zì guue. ²² I ke lá má kèwa. A pò kú á léwao, á ge'obobnoa ble bleo. ²³ Aó á fùao ní á kyaleo kpaa. A búbuapeo, á óobo. A ibaba á duuna yáí, í aukékōε. ²⁴ Máo deé seela ũ. Lá má kè pii, ápio sō á kee, ío dō ké Dii mé Lua ũ.

²⁵ Dii èa mè: Gbēnazin né, gōo pò ma ní zegikii simá, an íandābo pò aai pōnakeòpi, pò pò ní wé blè an pò dōwàpi ní ní negōeo ní ní nenoe, ²⁶ gbé pò b̀ zì bee a mo n kái, i a bao kãne n swáwa. ²⁷ Zì bee n léna a gole, ní yá'o ní gbé pò b̀pio, n léna ao naalea bo. Nyōo dené seela ũ, aai dō ké mámemaa Dii.

25

Anabikekea Amōnio yá musu

(Zel 49.1-6, Eze 21.28-32, Amō 1.13-15, Sof 2.8-11)

¹ Dii yá'òmεε à mè: ² Gbēnazīn né, wēbiibii Amōniō kīi oi, ní ānabikeke ní yá musu ³ ñ mε: A Dii Lua yāma! Ma Dii Lua ma mè, ké wà ma kpé òòkpà, wà Isaili bùsu kè bezia ũ, mé wà Yudaō kùkū tàrīnō zīzōō ũ, lá a mè, ēhēε, tàale, tàale, ⁴ a yái má á na gukpεdeōne ní ozi. Aa bòokpakpa á guu, aai zwàakpεo dōdō á zānguo, aai á libεo ble, aai á vī mi. ⁵ Mí tó á mεεwia Laba gō yiongoō kákīi ũ, á bùsu i gō sādādākīi ũ, íb dō māmεmaa Dii. ⁶ Asa ma Dii Lua ma mè, ké a otaalē, a gbapàle, a pōnakè Isaili bùsu yá musu, a yá kpái dō á nòse guu, ⁷ a yái má oṭwá, mí tó buiō á pōo séle. Má á ké buiōwa, mí á bùsu mide. Má á dēōnzō, íb dō ké māmεmaa Dii.

Anabikekea Mōabuō yá musu

(Isa 15.1-16.14, 25.10-12, Zel 48.1-47, Amō 2.1-3, Sof 2.8-11)

⁸ Ma Dii Lua ma mè, ké Mōabuō ní Seideō mè, gwa, Yudaō gō lán bui pīiwa, ⁹ a yái má ní wéle pō kú gbεpōleuō bíiboleō wēwē, sea za ní bùsu lé wéle maaε beeōwa: Beyεsimō, Baali Mεona ní Kiliataiūo. ¹⁰ Má ní kpá gukpεdeōwaε, aai gō ní pō ũ ní Amōniō, Amōniō yá a dō gbēegu lōo. ¹¹ Maa má yákpaleke ní Mōabuō, aai dō ké māmεmaa Dii.

Anabikekea Edoūō yá musu

(Isa 34.5-17, 63.1-6, Zel 49.7-22, Eze 35.1-15, Amō 1.11-12, Abd 1-14, Mal 1.2-5)

¹² Ma Dii Lua ma mè, ké Edoūō tosi Yudaōwa, tàae láasai aa kè we. ¹³ A yái ma Dii Lua ma mè, má oṭō Edoūōwaε, mí gbēnazīna ní potuoō míōnzō, mí tó an bùsu gō wáiwai. Wa gaga zī guu sea za Temani e à

gè pè Dedāwae. ¹⁴ Ma gbé Isailiò t̄simεε Edoũwa. Aa yāke Edoũne ma pofē ní ma p̄kūmao léu, Edoũiò d̄s̄ sa ké m̄ame m̄ale t̄simá. Ma Dii Lua m̄ame má ò.

Anabikekea Filit̄o yá musu

(*Isa 14.29-31, Zel 47.1-7, Yoε 3.4-5, Am̄o 1.6-8, Sof 2.4-7, Zkl 9.5-7*)

¹⁵ Ma Dii Lua ma m̄e, ké Filit̄o sakà ní ibεε ziogu, aa t̄simá maamaae, ¹⁶ a yái ma Dii Lua ma m̄e, má t̄s̄ Filit̄owaε, mí Keleti buipiò míonz̄o, mí ní gbé k̄ini p̄ó kú ísialeò mide. ¹⁷ Má t̄simáε maamaa, mí ní wetā ní pof̄eo. Tó ma t̄simá, aaiò d̄s̄ ké m̄amemaa Dii.

26

Anabikekea Tiideò yá musu

(*Isa 23.1-18, Yoε 3.4-5, Am̄o 1.9-10, Zkl 9.1-4, Mat 11.21-22*)

¹ Wá kua z̄iz̄o ù w̄ē kuεdode m̄o ḡo s̄eia z̄í Dii yā'òmεε à m̄e: ² Gbēnaz̄in né, Tiideò ò Yelusaleũ yá musu aa m̄e: Eh̄ε, a da w̄iwiaε! Buiò zé w̄ew̄ε. A ḡò bezia ù, wa k̄ae sa. ³ A yái ma Dii Lua ma m̄e, má felenn̄oε Tii, má tó buiò m̄o lélelelema lán ísia ikooaowa. ⁴ Aa Tii bíi dúuz̄o, aai a gugwak̄ii les̄iò ḡboo, mí a b̄usuti waaε, i ḡo gbeseena ù. ⁵ I ḡo táaluf̄alek̄ii ù ísia guu, asa ma Dii Lua m̄ame má ò. Buiò w̄élepi p̄ó s̄ele, ⁶ wi a z̄εwiadeò d̄ede ní f̄endao, aaiò d̄s̄ ké m̄amemaa Dii.

⁷ Asa ma Dii Lua ma m̄e, má tó Babeli kí Nebukan̄za b̄o ḡugb̄antoo oi, k̄iaò k̄iapi i m̄o léle Tiiwa ní s̄óó ní z̄ikas̄ogoó ní s̄odeò ní z̄iḡo dasidasi. ⁸ A n z̄εwiadeò d̄ede ní f̄endao, i gbà les̄iò da lianzi, i

bùsu kále bíi sae, i a sèngbao aε kpálema. ⁹ A n bíi gbēgbē ní a bíigbooboo, i n gugwakii lesiò gboo ní a mooo. ¹⁰ Aà sòo dasi gēagē, an luutē i kunla. N bíi deede sōdeo ní zugoo ní sógoo kōfi yáí, i gē n bíiboleu lá wí gē wéle pó wà a bíi gbòouwa. ¹¹ Aà sòo òzò n zεaoo, i n gbéoo dεde ní fēndao, n gbèpele gbāao i kwé. ¹² Aa n àizeoo naaa, aa n pòo séle. Aai n bíi gboo, aai n pœã kpéo dúuzò, aai n gbεoo ní n lío ní n bùsutio zu ísiau. ¹³ Má lesia midε n guu, wa mōona'ò ma n guu bo.* ¹⁴ Má n ke gbεεena ũε, ní gō táalufálekii ũ. Wa εa n kále bau bo, asa ma Dii Lua máme má ò.

¹⁵ Ma Dii Lua má ò Tii yá musu, tó ísialedeo n kwεa kōfi mà, mé aa gbé pó kè'iaoo aaukea mà, wàle gbéoo dεde n guu, aa kpakpanaga. ¹⁶ Isiale bùsu kíao pila ní gínawa, aai ní gomusoo wolo, aai ní ula wēsádeo bo. Zólea tóle vía a ní kú, n yá i dimá, aai lualua láasai. ¹⁷ Aa wēnale si n yá musu aa mēne: Wéle tóde pó ígbēoo kuu, n kaale fá!

Mpi ní n gbéoo gbāa ví yāa ísiaa, ní tò vía ísialedeo kù mpii.

¹⁸ N gbooa tò aa lualua ní vía, gili gē ísia gūgūnadeo n kwεoo.

¹⁹ Ma Dii Lua ma mē, tó má tò n gō bezia ũ, wéle pó wa kuu bo ũ, tó má tò ísia dànla mé í zōopi kùaama, ²⁰ má n kpa gbé káauoo kii ní gbé pó aa sí bεdao. Má tó nyò ku tóle nōnau we ní gbé pó sí bεdao bezia pó a vuo ũ. Nyò su n kúki dúniau la bo. ²¹ Má tó n

* **26:13** Zia 18.22

midε v̄aiε, n̄ȳɔ̄ ku ɓo. Wa n wεεε, kási wa n e ɓo.
Ma Dii Lua máme má ò.

27

Wēnakea Tiiε

¹ Dii yá'òmεε à mè: ² Gbēnazin né, wēnale da ní Tii
pó kú ísiabuakii ³ ì laata ní bui dasi pó an bùsu ku
ísialeɔ ñ mε:

Ma Dii Lua ma mè,
Tii, ni mε n kefenke b̀̀lei.

⁴ N de lán gówa ísia guo,
n kalenaɔ tò n kefenke b̀̀lei.

⁵ N líbá Senii gbè p̀̀liɔne,
mé n lipεléá Libá sede líε.

⁶ Wà n gólibɔ̄ à ní Basana gbénεliɔε,
wà n lipεpεεɔ kè ní Sipi bùsu sé lí pó wà wesa swaa
d̀̀dauɔε.

⁷ N zwāáá Egipi póε ẁ̀sádeε,
a de n dàlapoo ũ.

N zwāakpε zwāáá zwāa búuna
ní zwāa g̀̀aalulade pó b̀̀ Elisa bùsuuɔne.

⁸ Sid̄ɔdeɔ ní Aavadideɔ mé n gobɔnaɔ ũ,
nzia gbé ḡ̀sideɔ mé n ígb̄ɔ ũ.

⁹ Gebali ḡ̀ide z̄̄ɔɔ ku n guu
n gufootatanaɔ ũ.

Isia góɔ ní ní ígb̄ɔ ku n saε,
áε laata s̄̄anu.

¹⁰ Pεεs̄ɔ ní Lud̄iɔ ní Libiiɔ
ku n z̄̄iḡ̄ɔ guu ne ḡ̄ɔnaɔ ũ.

Aa ní s̀̀ngbaɔ ní ní m̀̀ f̀̀uɔ l̀̀oolooma,
aa tò n kefeũ k̀̀.

¹¹ Aavadi z̄̄iḡ̄ɔ kálea n b̄̄iɔwa aa liai,
Gamadadeɔ ku n gugwakii les̄̄ɔ guu.

Aa ní sèngbaoo lòoloo n bíiowa
aa tò n kefenke b̀̀lei.

12 Taasisideoo laatànnoo sãnu n àizεε dasiyo yáí.
Aa fiabòne ní ánusuo ní m̄sio ní m̄puo ní beomaο.
13 Gelekiyo ní Tubaliyo ní Mesekiyo laatànnoo sãnu, aa
fiabòne ní zoo ní m̄gotē p̄oo. 14 Togaamao fiabòne
ní s̄́ zikenaο ní s̄́ zikanaο ní s̄baonaο. 15 Lodedeo
laatànnoo sãnu, búsu dasideo mé n laalunaο ũ, aa
wesa swaa ní m̄oa lío kpàma. 16 Siliyo laatànnoo
sãnu n p̄o dasiyo yáí, aa fiabòne ní tiikoozio ní zwàa
gàaluladeo ní zwàa w̄s̄adeo ní bàabaaο ní òsoo ní
lubiiο. 17 Yudaο ní Isailiyo laatànnoo sãnu, aa fiabòne
ní p̄wenaο ní z̄oo ní n̄isio ní lí'oo. 18 Damasideo
laatànnoo sãnu ní Eleb̄o v̄εeo ní Zahaa s̄ãkãο n p̄o dasiyo
ní n àizεεo yáí. 19 Dã buiyo ní Geleki p̄o kú Uzaliyo n laa
lù ní mò p̄o wa k̄soo ní kasia ḡinanaο ní kanε lí feeo.
20 Dedão laatànnoo sãnu ní gaai zwão. 21 Laalubuo ní
Kedaa kíao laatànnoo sãnu ní s̄ãnebooo ní s̄sakaο ní
bleo. 22 Seba ní Laama laatanaο fiabòne ní p̄o ḡinana
mao p̄ii ní gbè beεedeo p̄ii ní vuao. 23 Halanadeo ní
Kanedeo ní Ed̄enideo ní Seba laatanaο laatànnoo sãnu
ní Asiliyo ní Kilimadadeo. 24 Aa p̄okasa maο ní ulada
búunaο ní zwãa p̄o wà bà k̄wàο ní p̄o w̄s̄ade p̄o w̄i
kpáλε kp̄eoo ní bà gbão yíama n ελεu.
25 Taasisi ḡ'ilenao n laaο sea,
ní k̄aa, n tob̄o ísia guo maamaa.
26 Gobonaο genno ikooa les̄io kíi,
gukpe íana i n wíwi ísia guoguo.
27 N àizεεo ní n laaο ní n p̄oo p̄ii
kpáλε ísia guoguo n òokpagoo
ní n b̄onaο ní n ígb̄eo

ń n gufootatanao ń n laatanao
ń n zígɔɔ ń dasi pɔ kú n guuo.

²⁸ Gɔsɔ a lualua ígbēpiɔ wii yáí.

²⁹ Gobɔnao bɔle ń gɔo guu mípii,
gofinao ń ígbēo píi aao zea gɔsɔle.

³⁰ Aa wiile n yá musu,
aai búbuape wēnanno.

Aa búsu zu ń mia,
aai gbeembo túfu guu.

³¹ Aa ń migbaa lé n yáí,
aai zwànkasao da.

Aa n ɔɔɔ ń pɔsiao
ń búbua pásio.

³² Aa wēnale sine ń ɔɔɔɔ,
aa wēnakeɛ aa me:
Tii, wéleɛ muaanno,

ɔ n ke kyɔ́ ísia guoguoá?

³³ Ké n laa yíaaɔ dàzeu ísiaa,
bui daside kà n àizeɛ zɔɔ yáí.

N pɔɔ tò dúnia kíaa kè ɔdeɔ ũ.*

³⁴ Ísia n wiwi sa, n sɔɔle ísiu,
n pɔɔ ń n gbéɔ kpálennɔ mípii.

³⁵ N yá dī ísialedeɔwa,
ɔ an ká sī, an oa ɔɔkpà.

³⁶ Buiɔ laatanao lé lesuikεkεma,
n kaalea vái, ńyɔɔ ku bau ɔo.

28

Anabikekea Tii kia yá musu

¹ Dii yā'òmεε à mè: ² Gbēnazin né, o Tii kíae

* **27:33** Zia 18.19

ma Dii Lua ma m̀e:
 Ké n nzia s̀e lesi yáí,
 ni m̀e n kamawa,*
 ní z̀l̀ea ma kpalabaawa ísia guo.

Gb̀enazinan n ù, Lua no,
 baa tó níle e n ònò kàmawa.

³ N ònò kà Danièliwaa?
 Asiyãe ul̀eanaoa?

⁴ N àiz̀e kàanzi n ònò ní n ẁez̀e yáí,
 n vua ní ánusuo ǹnòaa n làasiu.

⁵ N tágea ònò z̀ò yáí n àiz̀e kàfi
 ò n nzia s̀e lesi àiz̀epi yáí.

⁶ A yáí ma Dii Lua ma m̀e,
 lá níle e n ònò kàmawa,

⁷ a yáí má tó bui z̀l̀o l̀eema,
 bui p̀o aali gb̀é ẁenagwao.

Aa f̀enda wo n kefenke ní n ònòzi,
 aa n gawi pípia òkpane.

⁸ Aa n kpa bedau,
 n gaa ao pási ísia guo.

⁹ Nyò e o gb̀é p̀o lé n deo wáa n kamawae?
 Gb̀enazinan n ù gb̀épiòne, Lua no.

¹⁰ Gyafòde gaa nýò ga a ù bui z̀l̀o ozi,
 asa ma yá'ò.

Ma Dii Lua máme má ò.

¹¹ Dii yá'èa dèdea à m̀e: ¹² Gb̀enazín né, ẁenalee bee
 da ní Tii kíao, ní m̀e ma Dii Lua ma m̀e:

Gb̀é wásawasa s̀asain n ù,
 n ònò p̀ema, n kefenke l̀eso.

¹³ N kú ma swalu guu Edeni,†

* **28:2** Isa 14.13, 2Tes 2.4 † **28:13** Daa 2.8

gbè bεεεde píi de n pɔnanzi ũ:

Lubii, topaza, emelodi,

kisoliti, onisi, diamaa,

safii, tiikɔazi ní yasepeo.

Vua wà gbè bεεεdepiɔ kùkũò zāblebɔɔ ũ.

Gɔɔ doũ zĩ wà n ke ní pɔpiɔ.

14 N de malaika gāsɪade pɔ má ðile àɔ ku ma kúkii ũ.

N kú ma gbèsɪsɪ pɔ a kua adoa musu,

n taa'ò gbè bεεεde tekeaɔ guu.†

15 Zaa wà n ke ní tàae ví n yákeauo,

e gɔɔ pɔ wà dɔɔsaikε èma.

16 N tágea zázã guu pásɪ pèεma,

n duunakè, ð ma a gbèsɪsɪ zònε.

Malaika gāsɪade pɔ kú ma kúkɪia,§

ma n ya n bɔ gbè bεεεde tekeaɔu.

17 N nzɪa sè lesɪ n kefenke yáí,

n ònɔ kè búí, ð ma n zu dúniau,*

ma n ke pɔgwagwaa ũ kíaɔ ae.

18 N duun dasiɔ ní n tágea dɔɔsaiɔ yáí

n gbāsɪsaikε òɔkpà,

ð má tò té bɔ n guu, à kùma,

ð n gɔ túfu ũ tɔɔle

gbé pɔ lé n gwaɔ ae.

19 Yápi ði bui pɔ n dɔɔwa píi,

n kaalea vái, níyɔɔ ku bau bo.

Anabikεkea Sidɔ yá musu

(Yoε 4.4-8, Zkl 9.1-2, Mat 11.21-22)

† **28:14** Zia 21.19-21 § **28:16** Daa 3.24 * **28:17** Isa 14.12, Zia 12.9

20 Dii yá'òmɛɛ à mè: 21 Gbēnazīn né, wɛbiibii Sidō oi, ní ānabikɛkɛ a yá musu 22 ñ mɛ ma Dii Lua ma mè,
 má fɛlɛ ní Sidōo saɛ,
 wi ma kpɛla aà yái.
 Tó ma yákpalekèàànɔ,
 mé ma tɔbò aà yá musu,
 wi dō ké māmɛmaa Dii.
 23 Má gagyā zīwàɛ,
 au i bàalɛ aà zɛaɔu.
 Wa liaaàzi, wi zīkaaànɔ,
 gbéɔ i kwɛ aà guu gɛɔ ũ,
 aai dō ké māmɛmaa Dii.

24 Bui pó liaa Isailiɔzi, aai sakaŋgupiɔ aɔɔ dené lɛ pó i ní zō à ní wāwā ũ lɔɔ, wiɔ dō ké māmɛmaa Dii Lua.

25 Ma Dii Lua ma mè, tó ma Isailiɔ b̀lɛ bùsu pó aa fāaaaɔ guu ma ní kāaa, mé ma tɔbò ní yá musu buiɔ wáa, aɔɔ ku bùsu pó má kpà ma z̀blena Yakɔbuwau. 26 Tó ma yákpalekè ní bui pó liaarzi aa sakaŋgupiɔ, Isailiɔ iɔ ku bùsupi guu dɔdɔa, aai kpɛdɔdɔu, aai v̄ɛbuɔ kɛu, aai dō ké māmɛmaa Dii ní Lua.

29

Anabikɛkɛa Egipiɔ yá musu *(Isa 19.1-25, Zel 46.2-26)*

1 Wá kua zīzɔɔ ũ w̄ɛ kwidɛ, a mɔ kwidɛ gɔɔ kuɛplade zī Dii yá'òmɛɛ à mè: 2 Gbēnazīn né, wɛbiibii Egipiɔ kí Falaɔɔwa, ní ānabikɛkɛ aà yá musu ní Egipi bùsuo. 3 Oè ñ mɛ ma Dii Lua ma mè: Egipiɔ kí Falaɔɔ, má fɛlennɔ,

n kwāsa pɔ́ ní wúlɛa Niili ɔnaɔ guu,
ni mɛ Niiliá n pɔ́ɛ,
nímɛ n n pɔ́ kè nziawa.

⁴ Má kokoaɔ kanɛ n gbàou,
mí tó n swa kpɔɔ mɔ kpa n tɛɛwa.
Má n gáɛ mà n bɔ n swa'ɔnapɔu
ní n swa kpɔ pɔ́ kpà n tɛɛwaɔ sãnu,

⁵ mí n to gbáau,
mpi ní n swa kpɔpiɔ píi.

N gè a gɔ́ wúlɛ sìsía,
gbɛɛ a n wáɔ káaa à séɛo.
Má n kpa wàio ní bãwa ní pɔblea ũɛ,
⁶ Egipiɔ i dɔ́ ké mámɛmaa Dii.

N gɔ́ Isailiɔnɛ fee lípana ũ yãa.*

⁷ Ké aa gbãa'èma aa n kũ,
n wiwi ní ɔu, ñ an gãu gbòo.
Ké aa sɔ́kpàɛnzi, n ɛ'ɛ,
ñ an wó bɔ̀ɔũ.

⁸ A yáí tò ma Dii Lua ma mɛ
má tó wà mɔ́ zíkainnɔ,
mí n gbéɔ́ ní n pɔtuɔɔ míɔnzɔ́.

⁹ Egipi a gɔ́ bezia gii ũɛ,
a gbéɔ́ io dɔ́ ké mámɛmaa Dii.
Ké n mɛ Niiliá n pɔ́ɛ, ní mɛ ní kè,

¹⁰ a yáí tò má fɛɛnɔ́ ní n swaɔ.
Má tó Egipi bùsu gɔ́ da wàuu
bezia gii ũ za Midoli ní Asuão
e à gɛ pɛ Etiopi bùsu zɔ́ɛwa.

¹¹ Gbɛnazína ge pɔtuɔ gbe a pɛɛ weo,
pɔɛ a pãao,
gbɛɛ aɔ ku weo e wè bla.

* **29:6** Isa 36.6

12 Má tó Egipi bùsu gō bezia ũ
 de bùsu pó òkpà yāaola,
 a wéle i gō bezia ũ
 de wéle pó wà n dúuzò yāaola.
 Má Egipi fāaa bui guue,
 má n fāndaiada bùsu n bùsuoe,
 an wéle i gō bezia ũ e wè bla.

13 N beeo ma Dii Lua ma mē, wè blapi gbea má
 Egipi bōle bui pó aa fāaau guue, mí n kāaa, 14 mí
 suñn n buibōkii Egipi bùsu gēmidōkii oi. Wekii
 an kpala a gōu kpee, 15 a gō kpee de kpala pīia, aa
 e nziā se lesi de buiōla bō. Má n laoe, aa e kible
 buiōwa bō. 16 Aa de Isailiō gbāa'ekii ũ bō, Isailiō i
 dō sa n zea n Egipiá duunaē, aaiō dō ké māmēmaa
 Dii Lua.

17 Wá zōblea wè baaso n plaode guu, a mō sēia
 gō sēia zī Dii yā'òmē à mē: 18 Gbēnazin né, Babeli
 kí Nebukanēza n a zīgō zī gbāa kà n Tiideō. O aso
 n baade mikā n n gāuo wōlo, aapi n a zīgōpiō aai
 ài'e zī pó aa kà n Tiideō yā musuo. 19 Ayāmeto ma
 Dii Lua ma mē, má Egipi na Babeli kí Nebukanēzaē
 a zīē, i Egipipi àizēō naaa, i a pō sēle a zīgōpiōne n
 asea ũ. 20 Ma Egipi kpàwà kōai pō a kē asea ũē, asa
 māmē aa zīpi kāmē. Ma Dii Lua māmē má ò.

21 Gō bee má Isailiō gba gbāa, mí n gba lé n yā'o
 n guu, aaiō dō ké māmēmaa Dii.

30

Wēnakēa Egipiōne

1 Dii yā'òmē à mē: 2 Gbēnazin né, ānabikeke n mē

ma Dii Lua ma m̀e
wiipe n̄ me, agya! A gɔɔ kà!

³ Asa gɔɔpi kà k̄i,

Dii gɔɔpi k̄i k̄i.

Guduuduu gɔɔe!

Buiɔ yā'egɔɔe!

⁴ Wa m̀e léle Egipiɔwa n̄ f̄ndao,
s̄ i k̄e Etiopiɔgu.

Tó wà gbéɔ d̀ede Egipi,

wa aà àizeeɔ s̄le,

wi aà gb̄a'ek̄i gboo.

⁵ Etiopiɔ n̄ Putiɔ gagaɔn̄o s̄nu z̄iu
n̄ Ludiɔ n̄ Laalubuɔ p̄i n̄ Libiɔ
n̄ b̄sude p̄o aa l̄doũk̄eɔn̄o.

⁶ Ma Dii ma m̀e

gbé p̄o i Egipi gba gb̄aɔ léle,

gb̄a p̄o Egipi i íanad̄aɔ k̄o a é.

Wa gaga z̄i guu za Midoli e Asuã,

ma Dii Lua m̄ame má ò.

⁷ An b̄suɔ ḡo bezia ũ de b̄su p̄ia,
an w̄le òkp̄aa aɔ de w̄le p̄ia.

⁸ Tó ma tes̄ɔ Egipiwa,

an d̄nledeɔ ke k̄ek̄eke m̄piiɛ,

aaiɔ d̄s̄ k̄e m̄amemaa Dii.

⁹ Gɔɔ bee má z̄inaɔ gbae n̄ ḡ'ilen̄aɔ,
aai gili ḡe Etiopi p̄o k̄alea d̄d̄oɔgu.

S̄o a k̄éngu Egipi yā'egɔɔ.

Gɔɔpi lé m̄e fá!

¹⁰ Ma Dii Lua ma m̀e

má tó Babeli kí Nebukan̄eza

Egipi z̄iḡo dasiɔ m̄on̄z̄o.

¹¹ Má m̄oàn̄o n̄ aà z̄iḡo,
bui p̄s̄ipiɔ i Egipi dúuz̄o.

Aa ní fēndaᵛ wo Egipiᵛzi,
aai to bùsu pa ní γεᵛ.

¹² Má tó a swaᵛ í ba,
mí bùsupi na gbēvāipiᵛne ní ᵛzī.

Má tó bui zīloᵛ bùsupi òkpa
ní pᵛ pᵛ kú a guuᵛ.

Ma Dii máme má ò.

¹³ Ma Dii Lua ma mè
má táaᵛ midε,
mí Mefisi dii pāpiᵛ míᵛnzᵛ.

Kíae aᵛ ku Egipiᵛ loᵛ,
má tó vía Egipiᵛ kú nípiε.

¹⁴ Má tó Egipiᵛ γεᵛmidᵛkīi oi gᵛ bezia ũε,
mí tesᵛ Zoāwa,

mí yákpaleke ní Tebesio.

¹⁵ Má pᵛkūmabᵛᵛᵛ
Egipiᵛ wéle bíide Pelusiwa,
mí Tebesi gbé dasipiᵛ tᵛlozᵛ.

¹⁶ Má tesᵛ Egipiwa,
Pelusi i luukpa,

wi Tebesi bíi gboo,

Mefisi i loo fáane.

¹⁷ Eliᵛpᵛli ní Bubasio èwaasoᵛ gaga zī guue,
wi tá ní wélepideᵛ zīzᵛᵛ ũ.

¹⁸ Tó ma Egipiᵛ zuu bole gbéᵛne,

má ní gbāa pᵛ aai íanadāᵛ kᵛ'ε.

Gu a sí Tapanesi fáane,

lou guduuduu i daa,

wi a zᵛewiadeᵛ kúkū zīzᵛᵛ ũ,

wi táínoᵛ.

¹⁹ Màa má yákpaleke ní Egipiᵛ,

aaio dõ ké mámεmaa Dii.

²⁰ Wá kua zìzɔɔ ũ wè kuεdode, a mo sɛ́ia gɔɔ soplade
zǐ Dii yá'òmεε à mè:

²¹ Gbēnazin né, ma Egipio kí Falaɔɔ gǎsǐ è,
ɔ wi dɔ à gbàgbāo,
wi zwāa yewà à gbāakù,
ké à e fēnda kūo.

²² A yáí tò ma Dii Lua ma mè
má εa fεε ní Egipio kí Falaɔɔoε,
mí aà gǎsǐ é'ε pla pii,
a gbāa ní a gyāeo,
fēnda i piliwà à léle.

²³ Má Egipio fáaa buio guu,
mí ní fándaiada bùsu ní bùsuo.

²⁴ Má Babeli kía gba gbāa,
mí a fēnda naè a ɔzǐ,
mí Falaɔɔ gǎsǐ é'ε,
i oi'oike Babeli kíapi aε
lán gbé pɔ lé gawa.

²⁵ Ma Babeli kía gba gbāa,
Falaɔɔ ɔ i gɔ dɔlɔlɔ.
Tó ma a fēnda nà Babeli kíaε a ɔzǐ,
mé a se dɔ Egipio bùsua,
aaɔ dõ sa ké mámεmaa Dii.

²⁶ Má Egipio fáaa buio guu,
mí ní fándaiada bùsu ní bùsuo,
aaio dõ ké mámεmaa Dii.

31

Egipi læta ní sede lio

¹ Wá kua zìzɔɔ ũ wè kuɛdode, a mɔ àaɔde gɔɔ sɛ́ia zǐ Dii yá'òmɛɛ à mè: ² Gbɛnazín né, o Egipiɔ kí Falaɔɔɛ ní a zǐgɔ dasiɔ ò mɛ:

Démɛ muaanno zɔɔkɛ yá musui?

³ Wà n lɛɛũ ní Libā bùsu sɛdɛ lío.

A gɔna kɛfɛũ, í ue kɛ líkpɛu.

A gbà lɛsílesi,

a misona zɔ luawa.

⁴ Mòsɛ mé tò à gbàakù,

í pɔ kú tɔɔlɛu mé tò à gbà.

Ipi liaa a zǐnaɔi,

ípi kíni iɔ ta sɛ̀a lí pãlɛɔ kíiɛ.

⁵ A yáí a gbàa dɛi lí kíniɔla,

a gɔndaɔ dasikù,

mé a ɔnɛɔ gbàakù,

à kè yèlɛlɛ í zɔɔpi yáí.

⁶ Bā bui píi mò sakpɛdà a láu,

sɛ̀anɔɔ bui píi mò né dà a gbáu,

mé bui pɔ aa dasiɔ ku a uei nípii.

⁷ A zɔɔkɛ kɛfɛũ a gɔn gbàaɔ yáí,

asa a zǐnaɔ í zɔɔ lèɛ.

⁸ Ma lu Edɛni sɛdɛ líe i kawào,

pɛ̀ligɔnae i ka a gɔnawao,

kpakpaa lí gɔnda gèele sáa no.

Ma lu líe kɛfɛũ laaàwao.

⁹ Má tò a kɛfɛũ ní gɔna dasiɔ,

ma lu Edɛni lí píi àà gwea nidè.

¹⁰ A yáí tò ma Dii Lua ma mè, lá à gbàakù lɛsílesi,

mé a misona zɔ luawa, ɔ à azía sè lɛsí a gbàa yáí.

¹¹ Bee yáí ma àà nà buiɔ swanaɛ a ɔzǐ, ɔ a kèè àà

vāikεawa. Ma giaàzi, ¹² ̄ bui z̄ilo pās̄ip̄io aà z̄ò, aa aà tò gbès̄is̄io musu we. A ḡonaò l̄èl̄e guzul̄eou p̄ii, a ̄neou w̄iwi bùsu swad̄ou p̄ii. ̄ d̄únia bui p̄ii b̄òl̄e aà uei, aa aà tò we. ¹³ Bā bui p̄ii mò p̄èp̄e a ḡewa, s̄èan̄ou bui p̄ii mò k̄ilimpa a ḡonaowa. ¹⁴ Ayāmeto lí p̄ó kú í sae a gbàakū l̄es̄l̄es̄i màa lo, a misona a z̄o luawa lo. Lí i'enaε gbàa a ka màa lo, asa amp̄ii a ga lán gbēnaz̄inawaε, aai ta è z̄òlou t̄òl̄e n̄onau.

¹⁵ Ma Dii Lua ma m̄è, ḡou p̄ó à tà b̄edau, má tò í p̄ó kú t̄òl̄eu w̄ēnak̄èè, má tò a ío z̄òε, í z̄òpi ḡò kálea gudoū. Má tò gusia k̄ule Libā bùsuwa, ̄ s̄èa lío lá w̄òlo p̄ii. ¹⁶ Ké ma aà z̄ù b̄edau ní gb̄é p̄ó aale tá è z̄òlou we, aà l̄élea k̄ōfi buio l̄ualua, ̄ Edeni lío n̄òse n̄ini t̄òl̄e n̄onau we, Libā lí maa kefena í'enap̄io. ¹⁷ Bui p̄ó l̄edoūk̄èaàn̄o aa ku aà ueip̄io s̄ò, buip̄io siaàn̄o b̄edau, aa tà gb̄é p̄ó ḡaga z̄i guu k̄íi.

¹⁸ N b̄eεε ní n z̄òk̄eou yá musu Edeni lí k̄pele mé k̄ánwai? N beeo wa n zu t̄òl̄e n̄onau Edeni líp̄io k̄íiε. Nyōo ku we ní gyaf̄odeo ní gb̄é p̄ó ḡaga z̄i guu. Falaō ní a gb̄é yán we m̄pii. Ma Dii Lua m̄amε má ò.

32

W̄ēnak̄ea Falaō

¹ Wá kua z̄iz̄o ū w̄è kuεplade, a mo kuεplade ḡou s̄éia z̄í Dii yā'òm̄εε à m̄è: ² Gbēnaz̄in né, w̄ēnal̄e si Egip̄io kí Falaō yá musu n̄ oè:
 Ní ke lán n̄òm̄usuwa buio guu,
 ní de lán kwāsawa ío guuε.
 Ní k̄òde n swaō guu,
 ní a í ya ní n gb̄á, ní ̄z̄ōwà.

³ Ma Dii Lua ma m̀e
zìg̃ɔ dasiɔ káaa, mí a bai kpane,
aai n ga n bɔ ma táalu guu.

⁴ Mí n zu s̃eu mà n to tɔle we,
bãɔ i mɔ pɛpɛma nípii,
s̃ẽanɔbɔɔ i n ble aa kã nípii.

⁵ Má n báasi kále gb̀es̃is̃is̃ɔ musu,
mí n guupɔɔ kóle guzuleɔ pai.

⁶ Má tó tɔle ga ní n au pɔ b̀leɔ,
a gb̀es̃is̃is̃ɔ le, i swaɔ pa.

⁷ Tó ma n de, má ɔku luabea,
má tó saanaɔ siakū.
Má tó lou kúle íat̃ewa,
mé mɔvua a gupu bo.

⁸ Luabe gupuakūnaɔ siakū píie,
má tó gu ke síii n b̀usu.

Ma Dii Lua m̀ame má ò.

⁹ Tó ma n kaalea baokpà buionɛ,
má tó gili g̃ẽ gb̃é dasipiɔgu,
b̀usu pɔ ní d̃ɔɔ gb̃é.

¹⁰ Má tó n yá di dasiwa,
an kíaɔ ká i sí n yáí,
tó ma a f̃enda màle n wé oi.
N lélea gɔɔ an baade a lualua láasai a w̃eni yáí.

¹¹ Asa ma Dii Lua ma m̀e,
Babeli kía a mɔ lélema z̃i guue.

¹² Má tó bui p̃ási neg̃ɔnaɔ
n zìg̃ɔ dasiɔ kwé ní n̄ f̃endaɔ.
Aa Egipi z̃íasea les̃i midɛ,
aai a zìg̃ɔ dasiɔ t̀ɔb̃z̃.

¹³ Má a zu pɔ kú í saɛɔ míɔnz̃ɔ píie,
gb̃ēnaz̃ina ge zu a ípi ya bo.

¹⁴ A gbea má tó a í d̃ɔɔ,

a swaɔ i táa'o lán nísíwa.
 Ma Dii Lua máme má ò.
¹⁵ Tó ma Egipi kè bezia ũ,
 mé ma a pɔɔ p̄liwà p̄íi,
 tó ma gbé pɔ kú weɔ dède p̄íi,
 aaɔ dɔ́ ké mámeaa Dii.
¹⁶ Wēnale pɔ wa sièn we.
 Buiɔ nenɔenaɔ mé aa si
 Egipi n̄ a zīgɔ dasiɔ yá musu.
 Ma Dii Lua máme má ò.

¹⁷ Wá kua z̄izɔ ũ wè kueplade, a mɔ séia gɔɔ gēode
 z̄í Dii yá'òmee à mè: ¹⁸ Gbēnaz̄in né, waiyooke Egipi
 zīgɔ dasiɔne, ní n̄ kpá tɔɔle nɔnau n̄ bui z̄ɔɔ n̄ gbé
 pɔ aale tá è zòolouɔ. ¹⁹ Oné, an maa deńla yã? Aa
 ge wúle s̄anu n̄ gyafɔɔdeɔ. ²⁰ Aa kwé gbé pɔ aa gà z̄í
 guuɔ guu. Fēnda woa. Wà Egipi n̄ a zīgɔ dasiɔ gále
 tað. ²¹ Neḡɔn swana pɔ kú bedaɔ i o Egipi n̄ bui
 pɔ ledùkèaànɔ yá musu aa mè: Aa mò wúle n̄ wá
 gyafɔɔde pɔ wa gaga z̄í guuɔ.

²² Asili ku we n̄ a zīgɔ p̄íi, aà gbé pɔ gàga z̄í
 guupiɔ miaɔ liaaàzi p̄íi. ²³ An miapiɔ ku è zòolo
 pɔɔ, mé aà zīgɔpiɔ lia aà miai. Gbé pɔ aa tò s̄ kè
 dúnia gbéɔgupiɔ gàga z̄í guu n̄pii.

²⁴ Elaũ ku we. Aà zīgɔ dasi pɔ gàga z̄í guuɔ lia
 aà miai. Gbé pɔ aa tò s̄ kè dúnia gbéɔgupiɔ tà
 gyafɔɔdeɔ k̄i tɔɔle nɔnau. An gee ḡ kpá n̄ wéi n̄ gbé
 pɔ tà è zòolo guuɔ. ²⁵ Wà wúlek̄i kèè geɔ guu, aà zīgɔ
 dasiɔ lia aà miai. Ampii gyafɔɔdeɔne, aa gà z̄í guu.
 Lá pɔ aa tò s̄ kè dúnia gbéɔgu, an gee ḡ kpá n̄ wéi
 n̄ gbé pɔ aa tà è zòolo guuɔ. Elaũ wúlea geɔ guu.

26 Meseki ní Tubalio ku we. An zīgō dasiō lia ní miaci. Ampii gyafōdeone. Aa gā zī guu, ké aa tò sō kè dúnia gbéōgu yáí. 27 Aa wúlea ní negōn gyafōde pó aa tà bedau ní ní zikabō. Wà ní fēndaō kàle ní mi zīe, wà ní sēngbaō kule ní gēwa. Negōnapio tò sō kè dúnia gbéōgu.

28 Mpi sō Falaō, nýōō ku wíwia gyafōdepio guue. Nyō wúle ní gbé pó aa gā zī guupioe.

29 Edoū ku we, aà kíao ní aà kíabuio. Baa ní ní negōnkeo aa kpagua ní gbé pó aa gā zī guuoē, aa wúle ní gyafōdeō ní gbé pó aale tá è zòolo guuoē.

30 Gugnāntoo gukpe oi kíao ku we nípii ní Sidōdeō píi. Baa ké sō kè gbéōgu ní negōnke yáí, aa tà gēo guu ní wíoe, aa wúlea gyafōdeō ũ ní gbé pó aa gā zī guuoē. An gēe gō kpá ní wéi gbé pó aa tà è zòolo guuo ũ.

31 Falaō a wesinle, aà nòse i níni aapi ní a zīgō dasi pó aa gā zī guuo yá musu. Ma Dii Lua máme má ò.

32 Má tò sō kè dúnia gbéōgu Falaō ní a zīgō dasiō yáí, kási aa wúle gyafōdeō guu ní gbé pó gā zī guuoē. Ma Dii Lua máme má ò.

33

Dii Ezekieli dílea gugwana ũ (Eze 3.16-21)

1 Dii yá'òmee à mè: 2 Gbēnazin né, o n gbéōne ò me, tó má tò zī fēle būsuu mé būsupideo gbé se díle gugwana ũ, 3 tó a è wàle mó ní zio a būsuu, mé à kuupè gbéō gbaa laai yáí, 4 tó wà kuu'ò mà, tó wi laaidòwàò, mé zī ní blé, anzia mi musue. 5 Lá aa kuu'ò mà, 5 aai laaidòwàò, aa nízia dēe. Tó aa laaidòwà yāa, dō aa nízia mīsi. 6 Tó gugwana è wàle

mómá ní zìo, mé i kuupe à gbéṣo gbaḍ laaio, mé zì gbé blè, ade gà a duuna yáíe, kási aà ga a wi gugwanapi musue.

⁷ Mpi sṣ gbēnazin né, míme ma n dile gugwana ũ Isailione. Tòṣ, swáse yá pṣ lé bṣ ma léuzi, ní ní gbaomεε laai. ⁸ Tó má ò vāikenaε à gàε, mé ni ledawà aà a yākea too, vāikēnapi a ga a duuna yáí, kási aà ga a wi n musue. ⁹ Tó n ledawà aà mikē a vāikεawa sṣ, mé i mikēwàò, ade a ga a duuna yáíe, mpi sṣ n nzia mīsie.

¹⁰ Gbēnazin né, yá pṣ Isailio lé o oné n me, wá duuna ní wá tàaeṣ tṣwá, ṣ àle wá ibaba. Kpelewa wá ke wàò kui? ¹¹ Oné ma Dii Lua ma mè, ní ma kuaò vāikēna gaa lí kamaguo. Má ye vāikēna mikē a vāikεawaε, ké à e àò ku. Á Isailio, à nṣelile à mikē á vāikεawa. Bóyáí á ázia deií?

¹² Gbēnazin né, o n gbéṣone n me, tó gbēmaa vāikè, aà maakea a aà bṣo. Tó gbēvāi mikè a vāikεawa sṣ, a aà kpaguaò. Tó gbēmaa duunakè, a e àò ku a gbēmaake yáio. ¹³ Tó má ò gbēmaaε aṣ kuε, mé àle a gbēmaake náaike, à gè lé duunake, aà maakea kee aṣ dṣmagu lo. A ga duuna pṣ a kè yáíe. ¹⁴ Tó má ò vāikenaε à gàε, mé à mikè a duunawa, àle yāmaake a zéwa, ¹⁵ tó à tṣoma pṣ a sí sàané ní pṣ pṣ a sí máo, àle ma ṣtonḍokii pṣ í wēni iné gwa, mé íli vāikεo, a gao, aṣ kuε. ¹⁶ Duuna pṣ a kè kee aṣ dṣmaguo. Ké à yāmaakè a zéwa yáí, aṣ kuε. ¹⁷ Kási n gbéṣo í me, ma yākea maao. Ge an yākea mé maao kai! ¹⁸ Tó gbēmaa a yāmaakea tò mé àle duunake, a ga a yáíe. ¹⁹ Tó gbēvāi a vāikεa tò, ṣ àle yāmaake a zéwa, aṣ ku

a yáie. ²⁰ I me ma yákea maao, kási má yákpaleke ní a baadeo a yákeawae.

Ziblea Yelusaleüwa

²¹ Wá zoblea wè kuεplade guu, a mo kwide gɔɔ sɔode zí, gbēe p̄limá Yelusaleü à mò a òmεε à mè: Wà wá mεεwia dè.* ²² E gbépi àò gé mói a oosi, Dii gbāa dèdea, ñ à ma léna gòle. Ké a gu dò gōepi mò, ma léna golea, ma lé kpaaua bo. ²³ Ǿ Dii yá'òmεε à mè: ²⁴ Gbēnazin né, gbé pó kú Isaili b̄usu wélepi ziauo yá'oa ma aa mè, Ablahaü mé ado yāa, kási ñme b̄usue bee ví. Azaiasa an gbé pó aa dasi, aa gō b̄usupi vía. ²⁵ A yái tò, oné ma Dii Lua ma mè, lá aañ n̄ò kòlokpasai só, aañ wémale táaɔzi, mé aañ gbēde, a maa aaɔ b̄usupi vía? ²⁶ Lá aa zè ní f̄endao, aañ yābēeke, mé an baade ì gbāsike ní a gbēdee nao, a maa aaɔ b̄usupi vía?

²⁷ Oné ma Dii Lua ma mè, ní ma kuao wa beziadepiɔ kwé ní f̄endaoε, mí z̄εwiadeɔ kpa wàɔwa aa ní só, s̄εgbādeɔ ní gbè'edeɔ i gaga ní gagyāo. ²⁸ Má tó b̄usupi gō da yāaa f̄ɔɔ, an íandāa ní gbāa yá musu a mide, i gō f̄ɔɔ. Gbēe a Isaili b̄usupi baa ví bo. ²⁹ Tó ma ní b̄usu tò da yāaa f̄ɔɔ, aaɔ d̄ó ké māmεmaa Dii.

³⁰ Mpi s̄o gbēnazin né, n gbéó lé n yá'o kpé ḡiɔ sae ní kpεleɔ, aale ok̄ε aale me wà mo yá pó lé bo ma léu ma. ³¹ Ma gbéó ì mo n kíi, aañ z̄le n ae, aañ swákpa n yái, kási ìli kenéó. Aa yemazi ní léo, ñ an s̄o ì ta ɔvāiwa. ³² N dené gbé pó ì yenzi le sí ní bo nao ní

* **33:21** 2Kia 25.3-10, Zel 39.2-8

póleadõ ù. Aai swáσε n yáí, kási ili kenέο. ³³ Tó yápi m̀, kási yápi a m̀ε s̄, aaiõ d̄õ sa ké ānabi kú ní guu.

34

Dii Isailiõ dānaõ lelea ní a s̄õ suabaao

¹ Dii yā'òmεε à mè: ² Gbēnazīn né, ānabikεεε Isailiõ dānaõ yá musu. Anabikεεε, ní oné ma Dii Lua ma mè, waiyoo á Isailiõ dāna pó áε laaidõ áziawa! S̄õ ã wī laaidõmáo lò? ³ I wàagase só, i sākā p̄kasaõ da, i s̄a mεkpaao de à só, kási ili laaidõmáo. ⁴ I ní yēεsaideõ gba gbāao, i εseke a gyāεõneo. A pó pó an gbá εao i ní gbá d̄onέο, i εa su ní pó pó aale sāsāõ, i gé pó pó vūaaõ wεεleio. A gbāablémá p̄sip̄siε. ⁵ Aa f̄aa, ké aa dāna v̄io yáí, ã aa ḡò wài píie p̄blea ù.* ⁶ Ma s̄õ z̄à zéwa, aa l̄iaaliaa gb̄ēs̄is̄i píi ní s̄is̄i les̄i píio musu. Aa f̄aa dúniaiu píi, gb̄ēe i ní wεεleo, gb̄ēe i kpálekεnzio.

⁷ A yáí tò á sādānaõ, à swáσε ma yáí. ⁸ Ma Dii Lua ma mè, ní ma kuaõ lá ma s̄õ ḡò pó pó wī ní síõ ù, aa ḡò wàiõ p̄blea ù, mé an dāna pó má d̄ilepiõ i ní wεεleo, aai laaidõmáo, sema nízia yá, ⁹ a yáí tò á sādānaõ, à swáσε ma yáí. ¹⁰ Ma Dii Lua ma mè má fεléano, má a s̄õ b̄ole á ozi, mí á b̄ole sādāu, ké ásu e laaidõ áziawa bo yáí. Má a s̄õ b̄o á léziε, aao de á p̄blea ù bo.

¹¹ Asa ma Dii Lua ma mè, máme má kpáleke ma s̄õzi màõ òlianzi sa. ¹² Lá sādāna ì òlia a kp̄asai ḡõ pó a ku a s̄a pó kpáleaõ guu, màa má òlia ma s̄õzi, má ní b̄ole gu pó aa f̄aaau guduuduu ḡõ.

* **34:5** Nao 27.17, 1Kia 22.17, Mat 9.36

¹³ Má n̄ k̄āaa b̄usu n̄ b̄usuo, mí n̄ b̄ɔɛ buiɔ guu, mí suɔn̄ɔ n̄ b̄usuu. Má n̄ d̄ádāke Isaili gb̄èsis̄iɔ p̄ɔɛu n̄ a swad̄ɔɔ n̄ gu p̄ɔ wa ku b̄usupiuo p̄ii. ¹⁴ Má n̄ d̄ádāke d̄ádākek̄ii maau, Isaili gb̄èsis̄iɔ ɛs̄iɔ aao de n̄ k̄úk̄ii ũ. We aa ɔli n̄zīau, aa p̄ɔble d̄ádākek̄ii s̄èb̄ɔɔdeu Isaili gb̄èsis̄iɔ p̄ɔɛu. ¹⁵ Ma Dii Lua ma m̄è, má a s̄āpiɔ dá, mí tó aa ɔli n̄zīau. ¹⁶ Má a p̄ɔ p̄ɔ v̄ūaaa n̄ p̄ɔ p̄ɔ kp̄áɛaɔ w̄eɛɛ suð, mí ɛs̄eke a p̄ɔ p̄ɔ k̄è'iaɔne, mí n̄ ȳèesaideɔ gba gb̄āa, mí n̄ d̄ádāke a z̄éwa. Kási má a m̄ekpaa s̄a gb̄āaɔ deɛɛ.

¹⁷ Ap̄iɔ ma s̄āɔ, ma Dii Lua ma m̄è, m̄ám̄e má ȳáḡḡɔé, mí ḡóḡɔ s̄āsakaɔɔ n̄ blesanaɔne. ¹⁸ Isailiɔ d̄ānaɔ, p̄ɔblea d̄ádākek̄ii maau i m̄ówáɔ, ã a ãz̄òné a k̄iniwaa? I d̄ɔɔɔa mia i m̄ówáɔ, ã a ḡɛu á yànéa? ¹⁹ P̄ɔ p̄ɔ a ãz̄òwà ã ma s̄āɔ blea? I p̄ɔ a ḡɛu á yà ã ma s̄āɔ mia? ²⁰ A ȳái ma Dii Lua m̄áɛ oé, má ȳáḡḡɔ á gb̄é p̄ɔ á m̄ekpaaɔ n̄ á gb̄é p̄ɔ á f̄é'faɔne. ²¹ I ḡàsaz̄ɔ ȳèesaideɔne, i k̄óbamaleñzi e a n̄ yá n̄ kpá z̄ā kpe. ²² Má a s̄āɔ suaba, aao de p̄ɔ p̄ɔ w̄i n̄ s̄iɔ ũ ɔɔ, mí ȳáḡḡɔñé.

²³ Má s̄ādāna dilen̄é m̄èndo ma z̄òblena Davidi bui ũ. Aɔ de n̄ d̄āna ũ, a laaid̄ɔm̄á, i n̄ gwa.† ²⁴ M̄ám̄e ma Dii máɔ de n̄ Lua ũ, m̄é ma z̄òblena Davidi bui aɔ de n̄ K̄ia ũ.‡ Ma Dii m̄ám̄e má ò. ²⁵ Ma bàa aɔ k̄úr̄n̄ɔ, mí w̄àɔ mid̄e n̄ b̄usuu. Aaɔ ku gb̄áau, aao i l̄ákp̄eu d̄ɔɔɔa. ²⁶ Má tó ap̄iɔ n̄ b̄usu p̄ɔ lia ma gb̄èsis̄iɔ ḡɔ èf̄āi p̄ɔ ũ. Má tó lou lí mané a ḡɔɔwa. Má èf̄āi gbaen̄é lán louwa. ²⁷ S̄ēsao líɔ n̄e'i, t̄ɔɔe a bleke, aaɔ kú n̄ b̄usuu d̄ɔɔɔa. Tó ma n̄ m̄ɔgala p̄oloné n̄

† 34:23 Zia 7.17 ‡ 34:24 Eze 37.24

nɔɛ, mé ma ní bọ gbé pọ aale zɔblenɛɔ ɔzi, aaiɔ dɔ́ ké mámɛmaa Dii. ²⁸ Aaɔ de buiɔ pɔblea ũ bo, waiɔ ní só bo. Aaɔ ku dɔɔbaɛ, gbɛɛ a to sɔ́ kɛ́ngu bo. ²⁹ Má tɔɔle maa táaede kpámáɛ. Nɔana a kɛné sàabu we bo. Aaɔ de pọ sɔ́sɔ́a ũ buiɔne bo. ³⁰ Isailiɔ i dɔ́ ké ma Dii ní Lua má kúrnɔ, mé ma gbéɔn ní ũ. Ma Dii Lua mámɛ má ò. ³¹ Ma gbéɔn á ũ, ma kpàsa sàɔn á ũ, mé má de á Lua ũ. Ma Dii Lua mámɛ má ò.

35

Asi'oa Eɔwɔ yá musu

(Isa 34.5-17, 63.1-6, Mal 1.2-5)

¹ Dii yá'òmɛɛ à mè: ² Gbɛnazin né, wɛbiibii Sei gbɛwa, ní anabikeke a yá musu, ³ ní o bùsupideɔne n̄ mɛ: Ma Dii Lua ma mè má fɛleáɔ, má ɔtɔɔle á bùsuwa, i gɔ́ da yàaa fɔ́ɔ. ⁴ Má tó á wéleɔ gɔ́ beziaɔ ũɛ, á bùsu i gɔ́ da yàaa, íɔ dɔ́ ké mámɛmaa Dii. ⁵ Lá a íbelesè ní Isailiɔ za zi, mé a ní kpámá wà ní dede ní fɛndao an taasikɛgɔɔ, an ía gbɛzā daama guu, ⁶ a yáí tò ma Dii Lua ma mè, ní ma kuaɔ má á kpá gbɛɔnaɔwa aa péleázi. Lá á za gbɛɔnaɔ, gbɛɔnaɔ péleáziɛ. ⁷ Má Sei gbɛ yaa à gɔ́ fɔ́ɔ, gbɛɛ a a baa ví bo. ⁸ Má tó gɛɔ li á gbɛsisíɔ, gbé pọ wà ní dede zí guuɔ gɛ a gɔ́ kálea á sísíɔ musu, á guzuleɔ guu ní á swadɔɔ. ⁹ Má tó á bùsu gɔ́ da yàaaɛ e gɔɔpii, á wéleɔ gɔ́ beziaɔ ũɛ, íɔ dɔ́ ké mámɛmaa Dii.

¹⁰ Lá a mè bui mèn plapiɔ ní ní bùsuɔ gɔ́ á pọ ũɛ, baa ní ma kua weo, ¹¹ a yáí ma Dii Lua ma mè, ní ma kuaɔ má kéé á pɔfɛánzi ní á wɛɔanɛo ní á zaańguo léue. Tó mále yákpalekɛáɔ sɔ́, má tó aa ma dɔ́, ¹² ápiɔ í dɔ́ ké ma Dii ma dɔ́ennɔyá pọ á ò Isaili

gbèsísíṽ musu mà, a mè à gṽ da yàaa, íṽ ble sa. ¹³ A lè'èa, a yāpā òmεε má mà. ¹⁴ Ma Dii Lua ma mè, tó dúnia lé pṽnakε pii, má tó á bùsu gṽ da yàaaε. ¹⁵ Lá a pṽnakè gṽṽ pṽ Isaili bùsu gṽ da yàaa, màa má kéé sṽ. Sei gbε ní Eḁũ bùsu píio a gṽ da yàaa, íṽ dṽ ké māmεmaa Dii.

36

Isailiṽ εa gṽa ní bùsu ví

¹ Mpi sṽ gbēnazín né, ānabikεεε Isaili gbèsísíṽ yá musu, ní oné aa ma yāma. ² Ma Dii Lua ma mè, lá á ibεεṽ mè, ēhēε, gulesí zipiṽ gṽ ní pṽ ũε, ³ ānabikeke a yáí ñ mε, ma Dii Lua ma mè, lá buiṽ liaázi, aa á yaa a gṽ ní pṽ ũ, mé á tó íi gṽ dṽ gbépii léu, ⁴ a yáí tò Isaili gbèsísíṽ ní swadṽṽṽ ní guzuleṽ ní gu pṽ wa kè yáiyaiṽ ní bezia pṽ bui pṽ liaiṽ lèlεwà aa á láanikèṽ, ⁵ ma Dii Lua mále oé, ma àsi bèε ò buiṽ ní Eḁũṽ pii yá musu ní pṽfē pāsio, asa aa ma bùsu kè ní pṽ ũ ní yaalṽṽ ní sakaamaguṽ, ké aa dádákekliṽ eu.

⁶ A yáí tò ānabikεεε Isaili bùsu yá musu, ní o gbèsísíṽṽ ní sṽṽṽ ní swadṽṽṽ ní guzuleṽ, ma Dii Lua ma mè mále yā'o ní pṽfē pāsio, asa buiṽ á ké pṽ sṽsṽṽṽ ũε. ⁷ A yáí tò ma Dii Lua ma mè, ma òlèle bui pṽ liaáziṽṽ, ma mè aa gṽ pṽ sṽsṽṽṽ ũ sṽε. ⁸ A Isaili gbèsísíṽ sṽ á gṽnapa, á nε'i ma gbé Isailiṽṽ, asa an sua kà kái. ⁹ Mámε má á wεgwa, mi zeánṽ, wi á sa pa wà pṽtṽwá. ¹⁰ Má tó gbé pṽ kú á guuṽ kṽ. Gbépiṽ mé Isaili bui pii ũ. Aa zṽle á wéleṽ guu, aai εa á beziaṽ vu. ¹¹ Má tó á gbēnazínaṽ ní á pṽtuṽṽ kṽ, aai nε'i aa dasikū. Ma gbéṽ kále á guu lán yāawa, íṽ dṽ

ké mámɛmaa Dii. ¹² Má tó gbéé bebe á guu ma gbé Isailio ũ, aai gɔ́ á ví e gɔɔpii. Á tó an néo kesai bo.

¹³ Ma Dii Lua ma mɛ, lá wí oé i gbéé mómo, i tó á gbéé néo aao kesai, ¹⁴ a yáí tò á gbéé mómo bo, á tó á gbéé néo kesai bo. Ma Dii Lua mámɛ má ò. ¹⁵ Má we buie á sósɔ́ à ma bo. Bùsu pále deo á láanike bo, buie a á fu bo. Ma Dii Lua mámɛ má ò.

¹⁶ Dii yá éa dèdɛa à mɛ: ¹⁷ Gbɛnazin né, ké Isailio kú ní bùsuu, aa a gbālè ní yākea ní ní dàao yáí. An yākea gbāsimee lán noe zawaɛ.* ¹⁸ Ǿ ma a pɔkūma bòbómá, ké aa gbéé dèdɛ ní bùsuu, mé aa a gbālè ní ní táao yáí. ¹⁹ Ma ní fáaa buio guu, ma ní fándaiadá bùsu ní bùsuo. Ma íadámá ní yākea ní ní dàao yáí. ²⁰ Gu pó aa tàu buio guu pii, aa tò ma tó pó a kua adoa òòkpà we, asa wa ò ní yá musu wà mɛ: Dii gbɛon ke, kási aa lèkōwa aà bùsuue. ²¹ Ǿ ma ze gi ma tó na yá musu, ma tó pó Isailio tò a òòkpà gu pó aa tàu buio guupi.

²² A yáí tò, o Isailionɛ ma Dii Lua ma mɛ, i ke á Isailio yáí mále bee keio, ma tó pó a kua adoa, á tò a òòkpà gu pó a tau buio guu yáíe. ²³ Má a tó gbia pó á tò a òòkpà buio guu kuaadoake olóné. Ma Dii Lua ma mɛ, tó ma tobò á musu an waa, aaiò dō ké mámɛmaa Dii. ²⁴ Má á kāaa buio guu, má á bo bùsu ní bùsuo, mí suánɔ́ á bùsuu. ²⁵ Má í wásawasa fáfāwá, í gɔ́ wásawasa. Má gbābóé táao ní á gbālea píio yá musu. ²⁶ Má á gba sɔ́ dafu, mí nisina dafu daágu. Má á sɔ́ pó de lán gbewa boé, mí sɔ́ pó de báasi ũ daé. ²⁷ Má a Nisina daágu, mí tó à ma

* **36:17** Lev 15.19

ɔtonɔkii gwa, ɪɔ ma ikoyãɔ kũa ní laaio. ²⁸ Aɔ ku bũsu pɔ má kpà á deziɔwa guu. Aɔ de ma gbéɔ ũ, míɔ de á Lua ũ.† ²⁹ Má á d̄s̄a, ké ásu gbãleo. Má pówena sísi à k̄óé, má nɔana káágu bo. ³⁰ Má tó á lí pɔ wĩ a be bleɔ ní á buapɔɔ k̄s̄, ké wĩ su á kú buio aɛ nɔana yá musu bo yáí. ³¹ Tó á yãvãikea ní á dàaɔ d̄b̄águ, áɔ ye ázia giyãio á duuna ní á yãb̄ekeaɔ yáí. ³² Ma Dii Lua ma m̄e, àɔ d̄s̄ i ke á Isailio yáí mále bee keio. A to wĩ á kú, á gee i ḡs̄ kpá á wéi á yãkepi yáí.

³³ Ma Dii Lua ma m̄e, tó ma á duuna k̄ewá, má á kále á w̄éleɔ guu, í á beziapio vu. ³⁴ Bũsu pɔ da yàaa a ḡs̄ bugbe ũ. Gbé pɔ lé á bũsu baa v̄io e f̄oɔ bo. ³⁵ Aa me bũsue bee da yàaa yãae, ã à ḡs̄ lán Edeni swaluwa sa. W̄éleɛ beeɔ ḡs̄ beziãɔ ũ yãae, wa kwè wa kè yáiyai, ã aa ḡs̄ w̄éle b̄iide gb̄enazindeɔ ũ sa. ³⁶ Bui pɔ ḡs̄ liaaázio i d̄s̄ ké ma Dii ma ea w̄éle pɔ kwèɔ kàlekale, ma bũsu pɔ ḡs̄ da yàaa kèke. Ma Dii máme má ò mé má kee s̄s̄. ³⁷ Ma Dii Lua ma m̄e má tó Isailio yáe bee gb̄eaa bo, mí kené. Má tó aa k̄s̄ lán s̄ãwa, ³⁸ lán s̄ã wai pɔ wĩ m̄oomee Yelusaleũ dikpegoɔwa. Má tó gb̄enazina ní w̄éle ziaɔ pa dasidasi màa, aaiɔ d̄s̄ ké mámeaa Dii.

37

Gewa giio nɔnaa guzuleu

¹ Dii gb̄aa kua, ã aà Nisina ma se ḡe ma dile guzuleu, ḡewaɔ nɔnaau. ² A liaaliaamanɔ ní guu, ã ma wáɔ è dasidasi guzuleu, aa giigàga maamaae.

† **36:28** Eze 11.19-20, Yoɛ 3.1-2, Zkl 12.10, Zln 2.16-21

³ A ma la à mè: Gbēnazīn né, gewapio vue? Má wèwà: Dii Lua, míme ní dō. ⁴ Ŋ a òmεε: Anabikeke gewa giipione, ní oné aa ma yāma. ⁵ Ma Dii Lua má ò gewapione: A ma! Má tó ían wēnide gēágu, í vu. ⁶ Ma kíō nanawá, mí báasi fifiwá, mí baa naázi. Má tó ían wēnide gēágu à vu, ío dō ké mámεmaa Dii.

⁷ Ŋ ma ānabikekè lá a òmεewa. Ké mále ānabikepi ke, ma kōfi mà wòowòowòowò, ò wáò pèpekōwa. ⁸ Ké ma gugwà, ò má è kíō ní báasio nānamá, ò baa nānzi, kási aa ían wēnide vīo. ⁹ A èa òmεε: Anabikeke íanaε. Gbēnazīn né, ānabikeke, ní o íanaε ma Dii Lua ma mè aà bō dúnia gola síiō, aà gbé pó wà ní dedepio pa. ¹⁰ Ŋ ma ānabikekè lá a òmεewa. Íana ní pá, aa vù, ò aa fèlè sí zīgō dasidasio ũ.*

¹¹ Ŋ a òmεε: Gbēnazīn né, Isailio pii mé gewapio ũ. Aale me wá wá puakù, tāmaa wá né, wa gō pó kaalεaō ũε. ¹² A yái tò ānabikeke, ní oné ma Dii Lua ma mè, ma gbéō, má á miaō wēwē mà á boleu, mí suáno á būsuu. ¹³ Tó ma á miaō wēwē, mé ma á bóleu, áo dō ké mámεmaa Dii. ¹⁴ Má a Nisīna daágu, í vu. Má á kále á būsuu, ío dō ké ma Dii má ò ò má kè. Ma Dii máme má ò.

Isailio kua gudou ní Kia mēndoo

¹⁵ Dii yā'òmεε à mè: ¹⁶ Gbēnazīn né, go se òn lākēwà òn me, Yudaō ní ní gbé Isailio póε. Gò pále se lo, ní lākēwà òn me, Yosefu póε, Eflaiū buio ní ní gbé Isailio pii póε. ¹⁷ Gopio nakōwa aa gō gò mēndo ũ n ozi. ¹⁸ Tó n gbéō n la aa mè, níyō gopio yá bōlekenéo lé, ¹⁹ ní oné ma Dii Lua ma mè, mále Yosefu go pó

* **37:10** Zia 11.11

de Eflaiũ buio ń ń gbé Isailio pó ũ se na Yudaɔ gowaε, mí tó aa gɔ̀ gò m̀endo ũ ma ɔ̀zi. ²⁰ Go pó ń lakèwàɔ dɔ̀né aa e, ²¹ ní oné ma Dii Lua ma m̀e, má Isailio bɔ̀ gu pó aa tàu buio guu, má ń kãaa za gupiiu, mí suńɔ̀ ń bùsuu. ²² Má tó aa gɔ̀ bui m̀endo ũ ń bùsu gbèsisidepiuε, mé aao kía ví m̀endoε. Aao de bui læε plaɔ̀ ũ bo, mé an kpala aɔ̀ kpaalea læε pla bo. ²³ Aa ńzia gbãle ń táaɔ bo ge yá pó má zauɔ ge tàae páleo. Má ń d̄s̄a, ké aasu pòɔɔzãke aa duunake bo yáí. Má gbãbɔ̀né, aaiɔ de ma gbéɔ̀ ũ, míɔ de ń Lua ũ.

²⁴ Ma zòblena Davidi bui a kiblemá.† An dāna aɔ̀ m̀endoε,‡ aaiɔ ma ikoyã kūa, aaiɔ ma ɔ̀tondɔ̀kii gwa ń laaiɔ. ²⁵ Aao ku bùsu pó má kpà ma zòblena Yakɔ̀buwau, bùsu pó an deziɔ kuu yāa. Ampio ń ń néɔ ń ń tɔ̀ũnaɔ aao ku a guu gɔ̀p̄piiε, mé ma zòblena Davidi bui aɔ de ń kía ũε gɔ̀p̄pii. ²⁶ Ma bàa aɔ̀ kúńɔ gɔ̀p̄piiε. Má ń zedɔ, mí ń k̄s̄, mé ma kúkii aɔ̀ kú ń guu gɔ̀p̄piiε. ²⁷ Ma z̄lekii aɔ̀ kú ń guuε, mé máɔ de ń Lua ũε, aaiɔ de ma gbéɔ̀ ũ. § ²⁸ Tó ma kúkii kú ń guu gɔ̀p̄pii, buio d̄s̄ ké ma Dii ma Isailio ðile ma gbéɔ̀ ũ.

38

Anabikekeε Gɔ̀gu yá musu

¹ Dii yá'òmεε à m̀e: ² Gbēnazin né, wēbiibii Gɔ̀gu* pó de Meseke ń Tubali buio kía ũ Magɔ̀gu bùsuuwa, ní ānabikekeε aà yá musu. ³ Oè ma Dii Lua ma m̀e: Má felennɔ Gɔ̀gu, Meseke ń Tubali† buio kía. ⁴ Má n lé liaa, má kokoao ka n gyaɔwai, mí bɔ̀nɔ

† 37:24 Eze 34.24 ‡ 37:24 Zāa 10.16 § 37:27 2Kln 6.16, Zia 21.3 * 38:2 Zia 20.8 † 38:3 Daa 10.2

ní n zígɔɔ píi ní n sɔ́ɔ ní n sɔ́de pɔ an gɔ́kebo paio
 ní bíla pɔ sɛngbao néna ní a zɔɔ kɔ́a, ampíi aale
 ní fɛnda máleɔ. ⁵ Pɛɛsiɔ ní Etiopiɔ ní Libiiɔ kunnɔ,
 baade ní a sɛngbaoo ní a mò fùao. ⁶ Gomɛɛ zígɔɔ
 píi kú we lo ní Tɔgaama† pɔ kú gugbántoo títiu
 zígɔɔ. Bui dasipiɔ kunnɔ. ⁷ Sɔuke maamaa, mpi
 ní bíla pɔ kàanzipiɔ, ní dɔaané. ⁸ Wè dasi gbɛa
 má yákpalekenno. Gɔɔgbɛzází nýɔ si Isaili búsuu.
 Bùsupideɔ bɔ zì yáú, aa bɔ buiɔ guu dasi, aa kàaa
 ní bùsu gbɛ̀sɛ̀sɛ̀sɛ̀de pɔ gɔ́ za zi wáiwai guu. Ma ní bóle
 buiɔ guu, ɔ aa ku dɔɔba nípii. ⁹ Nyɔ si ní búsuu lán
 zàa'ianawa, lán lou felea pɔ dàguawa, mpi ní n zígɔɔ
 ní bui dasi pɔ kunnɔ.

¹⁰ Ma Dii Lua ma mè, gɔɔ bee yá a gɛ n sɔ́u, ní
 làasoo vāi ke, ¹¹ ní me nýɔ ge si bùsu pɔ kálea bíisai
 guu, ní léle a gbé pɔ kú dɔɔba kílíkíliɔwa. Aa bíi ge
 bóle ge zékakabo gbāae vío. ¹² Nyɔ me nýɔ ní pɔɔ
 naaa n ní ble, ní ea ɔ́tɔ bezia pɔ wa vù depiɔwa, gbé
 pɔ bɔ buiɔ guu, aa kàaa dúnia guoguo ní ní pɔtuɔɔ
 ní ní àizɛɛ pɔ diɔ. ¹³ Seba ní Dedā búsudeɔ ní Taasisi
 tagɛnaɔ ní ní kíao one: N mɔ pɔɔ siimá yà? N bílapi
 kàaa, ké aa ánuusu ní vuao ní pɔtuɔɔ ní àizɛɛ ní pɔzɔɔ
 naaa taò dasidasi yà? ¹⁴ A yáí tò gbɛ̀nazín né,
 ānabikeke, ní o Gɔgue ma Dii Lua ma mè, gɔɔ bee, tó
 ma gbé Isailiɔ kálea dɔɔba, ɔ nýɔ dazɛuo lò? ¹⁵ Nyɔ
 bo n bùsu gugbántoo títipiu, mpi ní bui pɔ kunnɔ
 dasidasiɔ, ío dia sɔ́ kpe ápii. A dasi a ke zài zígɔ
 waiwaiɔ ũ. ¹⁶ A mɔ lélei ma gbé Isailiɔwa lán lou
 felea pɔ ì daguawa. Gɔgu, gɔɔgbɛzází má mɔnnɔ, ní

† 38:6 Daa 10.2-3

léle ma bùsuwa, ké bui píi e ma kuaadoake dõ gɔɔ pɔ́ má tɔbɔ n musu ní wáa.

¹⁷ Ma Dii Lua ma mɛ, mɛmɛ n gbéé pɔ́ ma aà yāda yāa ma zòblena Isaili ānabionɛ aa ò ũo lò? Gɔɔ bee aa ānabikεkè a wē dasikù, aa mɛ níyɔ́ lélemá. ¹⁸ Ma Dii Lua ma mɛ, gɔɔ bee, tó Gɔɔgu lèle Isaili bùsuwa, má fele ní pɔbɔa ma níuo. ¹⁹ Pɔfē pāsí ní kyàwāao guu ma mɛ, tɔɔle lualuaa zɔɔ aɔ ku Isaili bùsuu gɔɔ bee. ²⁰ Kpɔɔ ní bāɔ ní sèanɔbɔɔ ní pɔtaa'onkuawaa píi ní gbéé pɔ́ kú dúnia guuɔ píi aa lualua ma aε. Gbèsisibɔ gboo, yātɛɔ kwé, bíiɔ léle píi. ²¹ Ma Dii Lua ma mɛ má yá pɔ́ ì to vīa ní kú píi gbaε Gɔɔgu ní a gbéowa. An baade a fēnda ka a gbéε. ²² Má íadamá ní gagyāo. Má lou bílibili ní loughɛo ní íatɛgbɔ́ tedeo kaaàgu ní aà zígɔɔ ní bui dasi pɔ́ kuaànɔɔ. ²³ Maa má a zɔɔke ní ma kuaadoakeo ɔɔ buionɛ dasi, mí bɔmá, aai dõ ké māmɛmaa Dii.

39

Ziblea Gɔɔguwa

¹ Gbēnazin né, ānabikeke Gɔɔgu yá musu ñ mɛ ma Dii Lua ma mɛ: Má felennɔ Gɔɔgu, Mεεki ní Tubalio kía. ² Má n lé liaa, má n ga za gugbāntoo títiu mà mɔnnɔ, mí n gbaε Isaili gbèsisibɔwa, ³ mí n sá lé mà bɔ n ɔzεεu, mí n kaɔ bɔle n ɔplaau aa kwé. ⁴ Nyɔ́ kpagua Isaili gbèsisibɔ musu, mpi ní n zígɔɔ ní bui pɔ́ m̀nnɔ píi. Má á kpá bā nòɔblena bui píiwa ní wàio pɔblea ũε. ⁵ Ma Dii Lua ma mɛ á kwé sēuε, asa māmɛ má ò. ⁶ Má té gbaε Magɔɔgu bùsuwa ní gbéé pɔ́ kále dɔɔba ísia baaleɔ, aai dõ ké māmɛmaa Dii. ⁷ Má tó ma gbéé Isailiɔ ma tó kuaadoake dõ. Má tó wà ma

tó pɔ́ a kua adoapi òòkpa ɓo, buio i dɔ́ ké máme má Dii Isailio Lua pɔ́ a kua adoa ũ. ⁸ Ma Dii Lua ma mɛ̀, yápi a mɔ́ mé a ke. Goo pɔ́ má òpin we.

⁹ Isaili wéledeɔ bɔle zikaboo séle yaa ũ, aai tékað, sɛngbao néna ní a zɔɔo pii ní sáo ní kaɔ ní goɔ ní sɔnaɔ. Aaɔ tékað e wè sopla. ¹⁰ Aa gé yàawei sɛu ɓo. Aa lizɔ́ lákpeu ɓo, asa aa gɔ́kebɔpiɔ́ séle yaa ũe. Aa gbé pɔ́ mɔ́ ní pɔ́ sɔimáɔ pɔ́ séle, aa gbé pɔ́ mɔ́ ní pɔ́ naaaiɔpiɔ́ pɔ́ naaa. Ma Dii Lua máme má ò. ¹¹ Goo bee má gu pɔ́ wa Gogu ní a gbéɔ́ vɛu ɔɓné Isaili bɔsu tagenaɔ guzulɛu Isida Wiside oi. Gogu ní a gbé bílaɔ vía we a zezɔ́ tagenaɔne, wi tókpa guzulɛpie Gogu Zigɔ́. ¹² Isailio ní ví e mɔ́ sopla gbābɔa ní bɔsue yáí. ¹³ Ma Dii Lua ma mɛ̀, bɔsudeɔ ní ví nípii, aaiɔ kpɛlaa ma tɔbɔgɔ. ¹⁴ Wa gbéɔ́ dile aaɔ bɔsu keele gbābɔaè yáí. Mɔ́ soplapi gbɛa aa gé kpálekɛi ge pɔ́ kú vɛisaibzi. Gbɛɔ́ líɔ kpálekɛi, gbɛɔ́ lí gɔ́ waɔ ví. ¹⁵ Tó aale gé kpálekɛi màa, tó gbé bɔ́ gɛwawa, aali lípɛle we seela ũ, gèvinaɔ i mɔ́ séle ge ví Gogu Wai guzulɛu. ¹⁶ Wéleɔ́ ku we, wí me Bíla. Màa aa gbābɔ́ bɔsupie.

¹⁷ Gbɛnazín né, ma Dii Lua ma mɛ̀, o bā bui píie ní wàio pii aa káaa gupiiu, aai mɔ́ sánu sa zɔɔ pɔ́ mále oné guu Isaili gbɛsísíɔ́ musu, aa nòɔ ble aa au mi. ¹⁸ Aa negɔ́naɔ ble, aa dúnia kíaa au mi, lá aa dené sāsakaɔɔ ní sāneɔɔɔɔ ní blesanaɔ ní gáaɔ ũwae. Ampii aaɔ dené lán Basana bɔsu pɔ́ mekpaaɔwae. ¹⁹ Sa pɔ́ mále oné guu, aa a nísi gbɛ aa ke'ía'ía, aai a au mi, iɔ́ ní de. ²⁰ Ma Dii Lua ma mɛ̀, blesa pɔ́ mále kené guu aa sɔ́ɔ ble aa ká́ ní ní dikpenaɔ́ ní negɔ́naɔ́ ní

zìkan bui píio.*

²¹ Má tɔbo buio guu, aai ɔ pɔ má tɔmá e ní ìa pɔ má damáo. ²² Sɛa za gɔɔ bee Isailio dɔ́ kɛ́ mámɛmaa Dii ní Lua, ²³ buio i dɔ́ kɛ́ Isailio gè zìzɔɔ ũ yāa ní duuna ní ní bɔa ma kpeo yáíe. A yáí ma bɔ ní kpe, ma ní ná ní ibeɛɔne ní ɔzì, ò wà ní kwé zì guu. ²⁴ Ma yākèné an gbālea ní ní tàaeɔwa, ma a wé gà má zùné. ²⁵ Ayāmeto ma Dii Lua ma mɛ, ma pɔfɛ pāsì a fele ma tɔ pɔ a kua adoa yá musu, mí Yakɔbu buio bɔ zìzɔkɛu mà suńɔ, mí Isailipio wɛnagwa píi. ²⁶ Tó aa kálea ní bùsuu dɔdɔa, mé gbɛe yá lé ní viākū bo, an gɛe pɔ gè kpá ní wéi ní ní bɔa ma kpe yáo a dɔngu bo. ²⁷ Tó ma ní kāaa buio guu, mé ma ní bóle ní ibeɛɔ bùsu ní bùsuo, má suńɔ, mí tɔbo ní musu bui dasideɔ wáa, ²⁸ aai dɔ́ kɛ́ mámɛmaa Dii ní Lua. Baa kɛ́ ma ɔzòńzi buio guu zìzɔɔ ũ, má ní bɔle we mà ní kāaa ní bùsuue. An gbɛe a gɔ weo. ²⁹ Má a wé gà zu Isailipioɛ bo, asa má a Nisína pisimáe.† Ma Dii Lua máme má ò.

40

Lua ua dafuyá

(1Kia 6.1-38, 2Lad 3.1-9)

¹ Wá kua zìzɔɔ ũ wè baasɔode daalea gɔɔ kwide zì, wá mɛɛwia wia wè gɛo mɛndosaide guu, gɔɔ bee ò Dii gbāa mà, à gèmanɔ we. ² Wépungu'ea guu Lua gèmanɔ Isaili bùsuu, à ma da gbèsisì zɔɔ lesì musu.* Kpéɔ ku gbepi gɛɔmidɔkii pɔleu lán wélewa. ³ A gèmanɔ we, ò ma gɔ́ee è, àa mɛ de lán mɔgotɛwa.

* **39:20** Zia 19.17-18 † **39:29** Eze 11.19, 36.26-27, 37.14 * **40:2** Zia 21.10

A zea bíibòleu, mé a bapuna ní fee poyòbò kũa.† 4 Ɔ gõepi òmɛɛ: Gbɛnazín né, gwa ní wéó, ma ní swáó, ní laaidò pò pò mále òbɛwa píi, asa a yáí wà m̀innò la. Yá pò níe e pii dau ò siu Isailìɔɛ.

Gukpe oi bíibòle

5 Má è bíi liaa Lua uai. Gõepi fee poyòbò kũa, a gbàa gàsísuu sooloe. Gàsísuu pò wàle a yá'opi de gàsísuu doa òla doɛ. A bíi yò ní feepio, a gèele le do, a lesí le do. 6 A gè bíibòle pò a lé bɔa gukpe oi kíi, à dède a dedekíiwa, ɔ à bɔlepi bèe yò ní feepio, a yàasa le do. 7 Bíibòledɔanaɔ kpea gbàa le do, a yàasa le do, mé gí pò kú kpeaɔ zànguo yàasa gàsísuu sɔo. Bɔlepi bilandaa pò bɔaa ní Lua kpéo bèe le do. 8 Ɔ à bɔlepi bilandaa pò bɔaa ní Lua kpéo yò ní feepio, 9 à kè gàsísuu swaaɔ, a lé gíɔ sɔ gàsísuu plapla. Bɔlepi bilandaa bɔaa ní Lua kpéo. 10 Gukpe Bɔlepi kpeaɔ ví kpela ní kpeleo àaɔ'aaɔ. Kpeapiɔ gbàa ní a yàasao sáaɛ, a suunaɔ doue kpela ní kpeleo. 11 A bɔlepi lé yò ní feepio, a yàasa gàsísuu kwi, a gbàa sɔ kue'aaɔ. 12 Bíibòledɔana kpeapiɔ ku kpela ní kpeleo, a yàasa ní a gbàao gàsísuu soolosoole, mé gí ku kpeapiɔ kpele, a lesí gàsísuu do. 13 Ɔ à bɔlepi yàasa yò za kpea musu kpela e kpea musu kpele, à kè gàsísuu baasɔo. 14 A ba yò bilandaapiwa à liai, à kè gàsísuu bàaaɔ. 15 Za bɔlepi léwa e a bilandaa léwa gàsísuu blakwiɛ. 16 Kpeaɔ ní suunaɔ ní bilandaaɔ fɛnenti ví à liai, a bàasi oi lé yaasaũ, a guu oi tuuuũ. A suunaɔ daminali gɔinaɔ ví.

† 40:3 Zia 11.1, 21.15

Lua ua s̄ia

17 A ma se gèmanɔ ua s̄ia guu. Má è kpéne mèn baakwiɔ dɔdɔkɔwa gbɛ pɔ kpáleawa à liai.

18 Gbɛkpaleapi pɛ bɔlɛpiɔ saalowa, mé à kpàaí n̄ bɔlɛpiɔ gbàa léo. Gbɛ pɔ kpálea, a gu ɛna pón we.

19 ɔ à ua s̄ia yàasa yè bɔa za bɔlɛ s̄ia léwa a guu oi e à gèd ua plaade bɔlɛ léwa bàasi oi. Gukpɛ oi pɔ kè gàs̄isuu basɔo n̄ gugbāntoo oi pɔo lɔ.

Gugbāntoo oi bíibɔlɛ

20 ɔ à ua plaade bíibɔlɛ pɔ kú gugbāntoo oi gbàa n̄ a yàasao yè. 21 A kpɛaɔ àaɔ'aaɔ kpɛla n̄ kpɛleo n̄ a suunaɔ n̄ a bilandaaɔ kè doũ n̄ bɔlɛ s̄ia pɔoɛ.

A gbàa gàs̄isuu blakwi, a yàasa s̄o baasɔo. 22 A fɛnɛntiɔ n̄ a bilandaaɔ n̄ a daminali gɔinaɔ doũ n̄ gukpɛ oi bɔlɛ pɔoɛ. A dɛdɛk̄ii gbápɛpɛk̄ii sɔplɛ, mé a bilandaaɔ ku a lé kpɛle. 23 Ua plaade bɔlɛ lé bɔaa n̄ gugbāntoo oi bɔlɛ léoɛ lán gukpɛ pɔwa. Sea bɔlɛpi léwa e ua plaade bɔlɛ léwa gàs̄isuu basɔoɛ.

Gɛɔmidɔk̄ii oi bíibɔlɛ

24 ɔ à ma se gèmanɔ gɛɔmidɔk̄ii oi, ɔ ma gɛɔmidɔk̄ii oi bɔlɛ è. A a lé ḡiɔ n̄ a bilandaaɔ yè, à kè doũ n̄ a k̄ini pɔoɛ. 25 Bɔlɛpi n̄ a bilandaaɔ fɛnɛntiɔ liai lá a k̄iniɔwɛɛ.

A gbàa gàs̄isuu blakwiɛ, a yàasa s̄o baasɔo. 26 A dɛdɛk̄ii gbápɛpɛk̄ii sɔplɛ, mé a bilandaaɔ ku a lé kpɛle. Daminali gɔinaɔ ku a lé ḡiɔwa kpɛla n̄ kpɛleo. 27 Ua plaade gɛɔmidɔk̄ii oi bɔlɛ v̄i. Sea bɔlɛpi léwa e gɛɔmidɔk̄ii oi bɔlɛ léwa gàs̄isuu basɔoɛ.

Ua plaade bíibɔlɛ

28 ɔ à ma se gèmanɔ ua plaade bole pɔ kú geɔmidɔkɩi oi guu e ua plaadepiu. ɔ à bolepi yɔ, à kè doũ ní a kɩniɔe. 29 A kpeaɔ ní a suunaɔ ní a bilandaaɔ doũe. Bolepi ní a bilandaaɔ fenentio vɩ liaai. A gbàa gàsɩsuu blakwi, a yàasa baasɔ. 30 Ua plaade bilandaaɔ sáasaae, an gbàa gàsɩsuu baasɔsɔ, a yàasa sɔ sɔsɔ. 31 An bilandaapiɔ ku ua séia oi. Daminali gɔina ku an lé gɔwa, an dedekɩi gbápepekɩi swaaɔswaaɔe.

32 ɔ à ma se gèmanɔ ua plaadeu gukpe oi. Ké a yɔ, à kè doũe. 33 A kpeaɔ ní a suunaɔ ní a bilandaaɔ doũe, mé bolepi ní a bilandaaɔ fenentio vɩ liaai. A gbàa gàsɩsuu blakwie, a yàasa sɔ baasɔ. 34 A bilandaa ku ua séia oi. Daminali gɔinaɔ ku a lé gɔwa kpela ní kpeleo. A dedekɩi gbápepekɩi vɩ swaaɔ.

35 ɔ à ma se gèmanɔ ua séiapi gugbāntoo oi boleu. Doũe ní a kɩniɔ. 36 Maa ní a kpeaɔ ní a suunaɔ ní a bilandaaɔ. A fenentio vɩ liaai. A gbàa gàsɩsuu blakwie, a yàasa sɔ baasɔ. 37 A bilandaa ku ua séia oi. Daminali gɔinaɔ ku a lé gɔwa kpela ní kpeleo, a dedekɩi gbápepekɩi swaaɔe.

Sa'obɔ kpéɔ ní a táabūnuɔ

38 Kpéne kú bole bilandaa sae. Wekɩi wɩ idau sa pɔ wɩ a pɔ káteu à tékū obɔɔwa. 39 Táabūnuɔ ku bilandaaɔ guu kpela ní kpeleo mèn plapla. Wekɩi wɩ sa pɔ wɩ a pɔ káteu à tékū obɔɔ ní duun awakpabɔɔ ní tàae fiabobɔɔ kòlokpakpau. 40 Gugbāntoo oi bole bilandaa bàasi oi, táabūnuɔ ku a dedekɩi ɔplaii ní zeeio mèn plapla. 41 Maa táabūnu kále bolepi ɔplaii ní zeeio mèn síiɔsiiiɔ, apii kè swaaɔ. Wekɩi

wi sa'opɔɔ kòlokpakpau. ⁴² Gbè táabūnu mèn sfiɔ ku we lo sa pɔ wi a pɔ káteu à tékū pɔ ũ. A gbàa gàsísuu do ní kinioε, a yàasa lo màaε, a lesi gàsísuu do. Táabūnupi musu wi sa'onɔɔ kekεbɔɔ kálee. ⁴³ Mò kòolo lé mèn pla pɔ an gbàa kà ɔtā dodoɔ loolooa kpépiu à liiai. Táabūnupio ò wi sa'onɔɔ báasi kálewà.

Sa'onao kpé

⁴⁴ Kpé mèn pla ku ua plaadeu. Ado ku gugbāntoo oi bɔle sae, a lé elea γεomidɔkiiwa. Ado ku γεomidɔkii oi bɔle sae, a lé elea gugbāntoowa. ⁴⁵ ɔ gbépi òmεε: Kpé pɔ a lé elea γεomidɔkiiwapiá sa'ona pɔ Lua kpé zi de ní yá ũ pɔε. ⁴⁶ Kpé pɔ a lé elea gugbāntoowapiá sa'ona pɔ sa'okii de ní yá ũ pɔε. Sa'onapioá Levii bui Zadoki buionε. Ampio mé aai sɔ Diizi wà aà gbagba. ⁴⁷ A uapi yò, a gbàa ní a yàasao sáasaε gàsísuu basɔbasɔ. Lua kpé kpεεε ò sa'oklipi kuu.

Lua kpé

⁴⁸ A ma se gèmano Lua kpé bilandaau, ò à a gbapeleo yò, a gèele kè gàsísuu sósɔε. A lé yàasa gàsísuu gēo mēndosai, mé a lé gíɔ gèele kè gàsísuu àaɔ'aaɔ kpela ní kpεleo. ⁴⁹ Bilandaapi gbàa kè gàsísuu baoε, a yàasa sɔ kuεdo. A dedekii gbápepekii kwie, gbapelepio ku a lé gípio sae kpela ní kpεleo.

41

¹ ɔ à ma se gèmano Lua kpéu a kpεεε, ò à a lé gíɔ yò, a yàasa gàsísuu soolosooloε ɔplaai ní zεεio. ² A lé

yàasa gàsísuu kwie, a lé gíò yàasa sǝ gàsísuu sósóoe. Kpɛɛlɛpi gbàa gàsísuu blaɛ, a yàasa sǝ bao.

³ A gè kpɛa, ǝ à a lé lipelɛo yǝ, a yàasa gàsísuu plapla. A lépi yàasa gàsísuu sooloɛ, a lé gíò yàasa soplapla. ⁴ Kpɛapi gbàa ní a yàasao gàsísuu baobaoe. Ǟ a òmɛɛ: Luakukii zálalan kɛ.

⁵ Ǟ à Lua kpé gí yǝ, a yàasa gàsísuu sooloɛ, mé kpéne pǝ liaa Lua kpéi ɔplaii ní ɔzeio ní a kpɛo yàasa gàsísuu siiǝ. ⁶ Kpénepio didikǝa lɛɛ àaǝ, a zíle baakwi, a guo baakwi, a musu baakwi. Lua kpé gbe pǝ kú musu yàasa késǝa zílepɔi, kpénepio zadaa yáí, ké wasu Lua kpépi gí fǝo yáí. ⁷ Maa kpéne pǝ liaa Lua kpéi didiakǝapi musu yàasa de a zílea. A dedekii ví e a musupɔe.

⁸ Má è wà gbe kpàle, a lesí gàsísuu sooloɛ, ǝ wà gbàsa Lua kpépi dǝwà. ⁹ Lua kpé kpéne bási oi gí gèele gàsísuu sǝoe. Gu pǝ da Lua kpé ¹⁰ ní sa'onao kpé zǝnguo yàasa gàsísuu baoe. ¹¹ Kpénepio lé mèn pla mé bǝ uawa, mèn do gubǎntoo oi, mèn do geomidǝkii oi. Gbekpalea pǝ liaai yàasa gàsísuu sǝoe.

¹² Be'ae oi kpé pǝ a lé elea Lua kpépiwa yàasa gàsísuu bàaǝkwie, a gbàa sǝ basiǝkwi. A gí gèele píi gàsísuu sǝoe. ¹³ Ǟ à Lua kpé yǝ. A gbàa gàsísuu basǝoe, mé kpé pǝ kú a be'ae oi ní ua pǝ kú zǝnguo gàsísuu basǝoe lo. ¹⁴ Ua pǝ kú Lua kpé kpɛɛle gukpe oi gàsísuu basǝoe lo. ¹⁵ Ǟ à kpé pǝ kú Lua kpé kpe oi, a lé elea Lua kpé uawa yǝ ní a gèkii pǝ kú kpela ní kpɛleoo sǝnu, a gbàa gàsísuu basǝoe lo.

Lua kpé kpele ní luakukíio ní a bilandaa ¹⁶ ní a bèeó ní a fenenti tuuunaó, wà lí kpàwà a guu píi kpékpé za zílè e fenentió kíi. ¹⁷⁻¹⁸ Wà malaika gàsíadeó ní daminaliò gòinakè Lua kpépi lé musu, mé wa kè wà lía kpépi guu gíoi, luakukíi ní a kpeleó píi. Daminali kú malaikapio zānguo mēndodo. Malaikapio oa plapla, ¹⁹ a oa pò de gbēnazina pòwa ae dōa daminaliwa kpela, a pò de ndōmusu pòwa ae dōa daminaliwa kpele. Wa kè kpé guu gíwa wà líai píi ²⁰ za zílè e musu ní kpépi lé musuo. ²¹ Lua kpépi lé yàasa ní a lesiò sáae.

Pó kú luakukíi kpele oi ²² lán sa'okíi pò wa kè ní líowa. A lesí gàsísuu àaó, a gbàa ní a yàasao gàsísuu plapla. A golaó ní a zebóó ní a saaloóá líe. Ǿ gbépi òmèe: Táabūnu pò kú Dii aen ke. ²³ Lua kpé kpele ní luakukíi kpeleó gba pò í koo kpaau ví. ²⁴ Kpelepio gbaó plaplae, mé í liasáizō. ²⁵ Wà malaika gàsíadeó ní daminaliò gòinakè kpele gbapiowa lá wa kè gíwawa, mé wà bilandaa saa kè ní lío. ²⁶ Lua kpé bilandaa gí fenenti tuuunaó ví, mé wà daminali gòinaó kè fenentipio léowa oplai ní zeeio. Lua kpépi kpéneó saa ví lo.

42

Sa'onaó kpéó

¹ Ǿ à ma se gèmanó gugbāntoo oi e ua séiau e kpé pò kpaafia ní ua plaadeo bōaa ní kpé pò kú gugbāntoo oio. ² Kpépi gbàa gàsísuu basóe, a yàasa blakwi, a lé elea gugbāntoowa. ³ Ua plaade ku kpépi ní Lua kpéó zānguo, a yàasa gàsísuu baóe. Kpépi kpaafia ní ua séia gbè pò kpáleaóe. Kpé didikōa lèe àaó kpaafia

ń Lua kpé kpéneɔ. ⁴ Gɛkii ku kpénepio zānguo, a yàasa gāsīsuu kwi, a gbàa basoo. Kpépi lé eia gugbāntoowa. ⁵ Kpéne pó kú musu yàasa i ka kpéne pó kú zīle ń guoowao, gɛkii pó kú we yái. ⁶ Musu kpénepio gbapeleɔ vī lán ua pówao. A yái kpénepio gu kēsāa kpéne pó kú zīle ń guooci. ⁷ Bii kú kpépi kpele ua séia oi, à pài e gāsīsuu blakwi. ⁸ Asa ua séia oi kpépi gbàa gāsīsuu blakwie. Lua kpé oi sō gāsīsuu basoo. ⁹ Kpénepio gɛkii kú zīle gukpe oi. A lépi eia ua séiawa.

¹⁰ Kpéneɔ nana bíiwa Lua kpé geomidokii oi lo, boaa ń kpé pó kú geomidokii oio. ¹¹ Gɛkii ku kpénepio zānguo lán kpéne pó aa ku gugbāntoo oio pówa. A gbàa ń a yàasao sáae. Gugbāntoo oi kpénepio gɛkii ń ń zōo ń ń léo sáa ¹² ń geomidokii póoe. Zé pó wī gēu ku gɛkii miwa bíi sae gukpe oi lán gugbāntoo oi pówa.

¹³ Ǿ gbépi òmɛɛ: Gugbāntoo oi kpéneɔ ń geomidokii oi kpéne pó kpaála ń ua plaadeɔ kua adoaɛ. Wekii sa'ona pó aai sō Diizio lí Dii póo bleu. Wekii aali Dii póo kálee, pówenti ń duun awakpaboo ń tàae fiaboboo, ké gupi kua adoa yái. ¹⁴ Tó sa'onaɔ gèu, aasuli bo gu pó a kua adoapiu aa gē ua séiauo, sema aa ń pòkasa pó aai zíkèdò tò we gĩa, asa pópío kua adoaɛ. E aao gé boi gbéowa, aali pòkasa líle.

¹⁵ Ké à Lua kpé ua plaade yò a làa, à ma se bōmano ń bole pó kú gukpe oi léo, ò a yò à liai. ¹⁶ Gukpe bíi gāsīsuu àaa pla ń basooe. ¹⁷ Gugbāntoo bíi gāsīsuu àaa pla ń basooe lo. ¹⁸ Geomidokii bíi

gàsísuu òaa pla ní basóooe lo. ¹⁹ Ǿ à gè be'ae bíi yò, à kè gàsísuu òaa pla ní basóoo lo. ²⁰ Maa à a bíi yò à líai kpe síiõ píi. A yàasa ní a gbàao gàsísuu òaa pla ní basóooe píi. Bíipi pò pò de Lua pò ù kèkõwa ní pò pò de Lua pò ùoo.

43

Dii gawi sua a kpéu

¹ Ǿ à ma se gèmanó gukpe oi bóleu. ² Má è Isailio Lua gawi bò gukpe oi, aà lo de lán izóosuka kófiwa,* mé aà gawipi tóle pù. ³ Wépungu pò má èpi bò lán wépungu pò má è góo pò Lua mò wá meewia kaaleiwaε, lán wépungu pò má è Kebaa saε, ò ma wule ma gbεeuwaε. ⁴ Dii gawi gè gukpe oi bólepiu e aà kpéu. ⁵ Lua Nisína ma se gèmanó ua plaadeu, ò má è Dii gawi aà kpé pà.

⁶ Gõpi zεa ma saε, ò má mà wàle yā'omεε za kpépiu ⁷ wà mè: Gbēnazin né, ma kpalabaa kpálekīin kε, ma gbadibon kε. Máo ku Isailio guu laε e góopii. Isailio ní ní kíaó ma tó pò a kua adoa òkpa ní ní gbáleo ní ní kíaó gεo bau lo. ⁸ Kíapio uakpà wa nana ma uawaε, aa kpedò wa nana ma kpéwa, bíi mé gò daa wá zānguo. Aa ma tó pò a kua adoa òkpa ní yābēε pò aa kèó, ò ma ní míonzõ ní pofεo. ⁹ Aa ní gbáleapi tó, aai ní kía gεpio kēa, mío kú ní guu sa góopii.

¹⁰ Gbēnazin né, ma ua yá bóleke Isailionε, aai làasooke a kpaawa, an gεε i gõ kpá ní wéi ní duuna yái. ¹¹ Tó an gεε gò kpá ní wéi yá pò aa kèó yái, ma ua taa bólekené, a kpaá ní a bókio ní a gēkio ní a iadaaó

* 43:2 Zia 1.15

ń a ikoyāo ń a yādileao. N a bōolekené, ní ké láu ń wáa, ké aao a iadaao kŭa, aai zíkε a yādileaowa. ¹² Ma kpe ikoyān we. Tōole pó liaai gbèsiśi musuá ma póε, a kua adoa píie. Ma kpé ikoyān we.

Sa'okii yá

(Bɔa 27.1-2, 2Lad 4.1)

¹³ Lá wà sa'okii yǎn ke: Gàsísuu pó wàle a yā'opi de gàsísuu doa ɔla doe. Wà eyò wa lia sa'okiiipi, a yàasa ń a zāo gàsísuu dodo, mé pó pó wa bò wa liai ɔtā doe. Sa'okiiipi lesin ke: ¹⁴ Daalea ε pó kú tōleu e a swá nénawa gàsísuu plaε, a swápi yàasa gàsísuu doe. Za a swá nénapiwa e a zōowa gàsísuu síiōε, a yàasa sō gàsísuu do. ¹⁵ A kina pó kú musu lesi gàsísuu síiōε, mé a kóba mèn síiō kpa musu. ¹⁶ Kinapi gbāa ń a yàasao sáaε, gàsísuu kuεplapla. ¹⁷ Swá zōopi kí sa'okii gbāa ń a yàasao sáaε, gàsísuu gēo mēndosaisaie. Swá pó liai zīle yàasa ɔtā doe, mé ε pó liai yàasa gàsísuu do.

¹⁸ Ɔ a òmεε: Gbēnazin né, Dii Lua mē: Tó wa sa'okiiipi bò, ké wà e sa pó wí a pó káteu à tékū owà, wí au élewà, a yādileaon ke: ¹⁹ Levii bui sa'ona pó aa de Zadoki bui ũ mé aa sōmazi ma gbagbai. Gáaena kpámá duun awakpabo ũ, ²⁰ ní a au dá máma sa'okii kóba mèn síiōowa ń a swá zōo gola mèn síiō ń pó pó wa bò wa liaipio, ní gbābòè, i gō ma pó ũ. ²¹ Gáaena duun awakpabopi se geò gu pó wa díleu ma ua, ní tesōwà à tékū, ²² a gōo plaade ní sa'o ń blesan sāasaio duun awakpabo ũ, wí gbābòò sa'okiiε, lá wa kè ń gáaenaowa. ²³ Tó n gbābòè ń làa, gáaena sāasai ń sāsakao sāasaio ²⁴ se mōomεε,

sa'onao i wisi fáfāwà, aai ma gbagbaò sa pò wí a pò kátèu à tékū ũ.

²⁵ E gɔɔ soplá nílíɔ blesana kpa duun awakpabɔ ũ lá gu lé dɔ n̄ gáaena sáasaio n̄ sásakao sáasaio.

²⁶ Gɔɔ soplapi guu aali gbábɔ sa'okliɛ, i gɔ ma pò ũ, aai na zíwa. ²⁷ Gɔɔpiɔ gbɛa, gɔɔ swaaãde zí sa'onao lí sa pò wí a pò kátèu à tékū o sa'oklípíwa gbéɔne n̄ sáaukpasao, ma pɔ i kemá na.

44

Gukpe oi bɔléá kí pɔ́e

¹ ɔ à ma se à èa gèmanɔ ua séia bɔle pò kú gukpe oi kpɛɛɛ, a zé taa. ² ɔ Dii òmɛɛ: Wa bɔɛɛ bee zé tó taaɛ, wasu wɛo. Gbɛe su gɛuo, à taaɛ, asa ma Dii Isailiɔ Lua ma gɛue. ³ Kí mé a zɔle bɔlepiu, i pɔbleu ma wáa. Aali gɛ, ili bɔ n̄ bɔlepi bilandaa zéo.

Bui zìloe suli gɛ Lua uao

⁴ ɔ à ma se gèmanɔ gugbãntoo oi bɔleu e Dii kpé kpɛɛɛ. Ké ma gugwà, ò má è Dii gawi àà kpé pà, ò ma wule ma gbɛɛu. ⁵ ɔ Dii òmɛɛ: Gbɛnazin né, swákpa yá pò mále onɛ ma kpé yádileao n̄ a ikoyão musu ma. Gbé pò lé gɛɔ n̄ gbé pò lé bɔɔ tàasika. ⁶ O Isaili swáyãmansaideɔne ma Dii Lua ma m̄ an yábɛɛkɛaɔ m̀le. ⁷ Aa gè ma ua n̄ bui zìlo gyafɔɔde pò an s̄ pípiaɔɔ, ò aa ma kpé gbálèd gɔɔ pò wàle n̄sí n̄ auo kpaa ma ble ũ. An yábɛɛkɛa pàleɔ bàasi, lá aa ma bàakuarínɔ yá gbòon we. ⁸ Aai laaidɔ ma kpé zíwao, aa zìpi tò dáɔneɛ. ⁹ Ma Dii Lua ma m̄, bui zìlo gyafɔɔde pò an s̄ pípiaɔɔ suli gɛ ma uao, baa bui zìlo pò kú Isailiɔ guuɔ.

Levii bui suli sa'oo

¹⁰ Levii bui pɔ aa pɔɔbɔzākèmɛɛ gɔɔ pɔ Isailio sásãa, aa zà ma yáwa, aa té ní tãawo ní duuna gbɛ'e.

¹¹ Aali zíkɛ ma ua, aalio wéte a bɔleɔ yáí. Aali ma ua zí kɛ, aai sa pɔ wí a pɔ káteu à tékũɔ kòlokpakpa ní sa'obɔ pɔ gbéɔ ì mɔɔɔ, aai zíkɛné. ¹² N beeo lá aa sa'ò Isailione ní tãawa, aa tò aa zà yáwa aa duunakè, a yáí ma Dii Lua ma ɔlèlené ma mè aa ní duuna gbɛ'e.

¹³ Aasuli sɔmazi ma gbagbaio. Aasuli ɔkã ma pɔ ge ma blewao, an gɛɛ i gɔ kpá ní wéi an yãbɛkɛɛo yáí. ¹⁴ N beeo má a ua yá ní zí pɔ wí kɛ weɔ píi nané ní ɔzìɛ.

Yadilɛa sa'onawɛ

¹⁵ Ké Isailio pɔɔbɔzākèmɛɛ, Levii bui sa'ona pɔ aa de Zadoki bui ũɔ laaidɔ ma ua zíwa. Ampio mé aa sɔmazi aaw zíkɛmɛɛ. Aaw ze ma aɛ, aai ma gbagba ní nísio ní auo. Ma Dii Lua mámɛ má ò. ¹⁶ Ampio mé aali gɛ ma kúkíi, aai sɔ ma táabũnui, aai ma gbagba, aai zíkɛmɛɛ.

¹⁷ Tó aa gè ua plaade bɔleɔ dou, aali bàabaa pɔkasa da. Aasuli zíkɛ ua plaade bɔleɔ guu ge Lua kpé kpele ní pɔkã pɔkasao daao. ¹⁸ Aalio bàabaa fùà kpa, aalio bàabaa sòlo gese yeyea. Aasuli pɔ pɔ a to í simá yeo. ¹⁹ Tó aa bò lé gé gbéɔ kíi ua séiau, aali ní pɔkasa pɔ aai zíkɛoɔ bɔ gíá, aai kálɛ ma ua kpéneɔ dou, aai a pãle da, ké an pɔkasapio su na gbéɔwa à ìadamáo yáí.

²⁰ Aasuli migbaa léo.* Aasuli tó ní mikã dadaríla sɔo, aali lao. ²¹ Sa'onaw suli vɛɛmi wà gɛ ua plaadeuo.† ²² Aasuli gyaa ge nɔ pɔ wà gíi seɔ, sema

* 44:20 Lev 21.5 † 44:21 Lev 10.9

Isaili nɔ léso ge an sa'on dee gyaa.† 23 Aali pɔ pɔ de ma pɔ ũ dɔakɔe ní pɔ pɔ de ma pɔ ũoo dada ma gbéɔne. Maa lɔ ní pɔ gbálea ní a gbálesaio dɔakɔeo.‡ 24 Tó sòle sù fèle, sa'onao mé aali a yágɔgɔ, aai yákpaleke lá má dīlewa. Aaliɔ dikpe pɔ má dīleo ikoyã ní a yādileao kũa, aai kámabogɔɔ dile adoa.

25 Sa'ona suli sɔ gei à gbáleo, ama tó aà mae ge aà da ge aà né ge aà v̄i ge aà dāuna ge aà dāe pɔ i zākeoe, ɔ a zev̄i à gbále aà yái.* 26 Aà gbābɔa aziae gbɛa aali kámabo e gɔɔ soplá. 27 Gɔɔ pɔ à gè sa'oi ma kpé ua plaadeu, aali sa'o ní duun awakpabɔɔ. Ma Dii Lua máme má ò. 28 Máme má ní túbi ũ. Wasuli ní baa da tɔɔle kpaaleuo, máme má ní baa ũ.† 29 Aali pówenti ní duun awakpabɔɔ ní tàae fiabobɔɔ ble. Pɔ pɔ wa kpàa ní a mĩbao Isaili bùsuuɔ mé ao de ní pɔ ũ. 30 Isailiɔ buapɔ káauɔ ní ní gba séiaɔ píi aao de sa'onao pɔ ũe. Aali ní pówena káau tí kpá sa'onaoɔwa, mí báaada ní uau.‡ 31 Sa'onao suli pɔ kòlokpasai ge pɔ pɔ wài dè nɔɔ soo, bā ge nɔɔ kpele buin nò.‡

45

Bùsu kpaalea

1 Tó a gbelà bùsu kpaalea yá musu, à Dii baa kpawà. A gbàa gàsísuu òaasɔɔɔ leɛ baasɔ (25.000), a yàasa leɛ òaasɔɔɔ leɛ bao (20.000). Tɔɔlepiá Dii pɔe. 2 Tɔɔle iɔ ku a guu Dii ua pɔ ũ. A gbàa ní a yàasao iɔ sáa gàsísuu òaa pla ní basɔo (500), wi gu to dai, a yàasa iɔ gàsísuu blakwi. 3 Dii

† 44:22 Lev 21.7, 13-14 § 44:23 Lev 10.10 * 44:25 Lev 21.1-4

† 44:28 Nao 18.20 ‡ 44:30 Nao 18.8-19 § 44:31 Lev 22.8

tɔɔlepi kpe do iɔ de aà ua ní aà kúkíio pɔ ũ. A gbàa gàsísuu òaasɔsɔo lee baasɔo (25.000), a yàasa òaasɔsɔo lee kwi (10.000). ⁴ Tɔɔlepiá Dii pɔe. Sa'ona pɔ aai zíkɛ Dii ua, aai sɔaàzi aà gbagbaiɔ mé aao ví, aai bekpau, Dii ua iɔ ku we lo. ⁵ Tɔɔlepi kpedo gbàa iɔ gàsísuu òaasɔsɔo lee baasɔo (25.000), a yàasa òaasɔsɔo lee kwi (10.000). Levii bui pɔ aai zíkɛ Dii uao mé aao ví. An wéleɔ iɔ ku we.

⁶ A tɔɔle pɔ dà Dii pɔí dile mɛɛwia kálekii ũ, a gbàa gàsísuu òaasɔsɔo lee baasɔo (25.000), a yàasa òaasɔsɔo lee sɔo (5.000). Isailiɔ pɔn we nípii. ⁷ Kí tɔɔle lo da Dii tɔɔlei ní mɛɛwia tɔɔleo kpela ní kpeleo za be'ae e gukpe. A léɔ iɔ peakɔwa ní pɔ pɔ Isaili buiɔ aa a kpaalesɛo za be'ae e gukpe. ⁸ Tɔɔlepi iɔ de aà pɔ ũ Isaili bùsuu. Kí a pɔ má kpá a gbãamɔ ma gbéɔne lo, aa to Isailiɔ tɔɔle kpaale e ní buiwa.

⁹ Dii Lua mè: Isaili kíaɔ, bee m̀òwá. A á pāsíkɛa ní á gbãamɔa gbéɔneo tó, lo yãmaake a zéwa. Ásu tɔɔle si ma gbéɔwa lo. Ma Dii Lua máme má ò. ¹⁰ A tó á kiloo ní á zaaɔ ní á nísiyɔbɔɔ aao ku a zéwa.* ¹¹ Pɔwena pɔyɔbɔɔ ní nísi pɔyɔbɔɔ líb sáa. Apii iɔ litili baobao. ¹² Anusu do iɔ gela bao. Mina do iɔ ánuusu ɔwatē bàáɔ.

¹³ Gba pɔ àli dameɛn ke: Pɔwena litili òaa do guu àli ma gba litili àaɔ. ¹⁴ Nísi litili òaa do guu àli ma gba litili pla. ¹⁵ Isaili bùsu sã m̀èn òaa do guu àli ma gba m̀endo. Gbapi iɔ de pɔwenti gba ní sa pɔ wí a pɔ káteu à tékũ ní sáaukpasaɔ ũ gbéɔ duunakēama yái. Ma Dii Lua máme má ò. ¹⁶ Isaili bùsudeɔ píi lí gbapiɔ kãaakãaa ní kíaɛ. ¹⁷ Sa pɔ wí a pɔ káteu à

* **45:10** Lev 19.36

tékũó n pówenti gbaó n v̄ēe pó w̄i éle dikpεgɔɔɔ io de kí yá ũ, mɔ dafu dikpεgɔɔɔ n kámabogɔɔɔ n dikpe pó má d̄ile Isailiɔneɔ píi. Ɔme ali duun awakpabɔɔ kpá n pówentio n sa pó w̄i a pó káteu à tékũó n sáaukpasáɔ Isailiɔ duunakẽama yáí.

Dikpeɔ

(Boa 12.1-20, Lev 23.33-43)

¹⁸ Ma Dii Lua ma m̄e: Mɔ s̄éia gɔɔ s̄éia z̄í àli gáaena s̄asai s̄é, í gbábɔɔ ma kúk̄iie. ¹⁹ Sa'ona lí duun awakpabɔpi au d̄á, i máma ma kpé kpεεle gbapεleɔwa n sa'ok̄ii lé gola síiɔ n ua plaade bolé gbapεleɔ. ²⁰ Ali yá doupi ke mɔ gɔɔ soplade z̄í gbé pó z̄ama n lé aa duunakèɔ n gbé pó aa kè d̄saiɔne, í gbábɔɔ ma kpεε.

²¹ Mɔ s̄éia gɔɔ ḡeɔ m̄endosaide z̄í àli Gẽamusu dikpεke e gɔɔ soplá. Gɔɔ bee àli k̄aa só. ²² Gɔɔ bee kí mé ali gáae kpa duun awakpabɔ ũ api n a b̄usudeɔ pó ũ. ²³ Dikpεpi guu aliɔ sa pó w̄i a pó káteu à tékũ oa lá gu lé d̄o e gɔɔ soplá n gáae m̄en soplápla n s̄asakao s̄asaiɔ m̄en soplápla n blesanao m̄endodo duun awakpabɔ ũ. ²⁴ Aali pówenti kpá gáae n s̄asakao miwa koko dodo n n̄isio litili àaɔ'aaɔ.

²⁵ Mɔ soplade gɔɔ ḡeɔ m̄endosaide dikpε z̄í aaliɔ kpa màa lá gu lé d̄o e gɔɔ soplá duun awakpabɔ n sa pó w̄i a pó káteu à tékũ obɔɔ ũ n a pówentio n a n̄isio.

46

Yá pó kí ali ke dikpεgɔɔz̄iɔ

1 Dii Lua mè: Wàli ua plaade bɔɛ pɔ a lé eɛa gukpɛwa gba to taaɛ e gɔɔ soolo pɔ wɔ zɔkɛuɔ ge pao, wili wɛ kámabogɔɔzɔ ní mɔ dafu dikpɛgɔɔzɔ. 2 Kí ali bɔ ua sɛ́iaue, i gɛ́ ní bɔɛpi bilandaaɔ, i ze bɔɛpi gbapɛɛɔ saɛ. Sa'onaaɔ lí sa pɔ wɔ a pɔ káɛu à tékū oè ní sáaukpasaɔ, ili kúɛ bɔɛpi bèewa, i gbasaa bɔ. Wàli bɔɛpi gbatao e oosi. 3 Bùsudeɔ lí kúɛ Diie bɔɛpi kpɛɛɛ kámabogɔɔɔ ní mɔ dafu dikpɛgɔɔɔ. 4 Kámabogɔɔzɔ kí lí mɔ ní sãɛbɔɔ sãasaio mèn soolo ní sãsakao sãasaio mèn do sa pɔ wɔ a pɔ káɛu à tékū obɔɔ ũ. 5 Aali pɔwenti kpá ní sãsakaoɔ koko do, sãɛbɔɔ sɔ́ lá a yeiwaɛ. Pɔwenti koko do nísi alio litili aaɛɛ. 6 Mɔ dafu dikpɛgɔɔ aali mɔ ní gáaenaaɔ ní sãɛbɔɔ mèn soolo ní sãsakaoɔ. A kee su àɔ sãa vío. 7 Aali pɔwenti kpá ní zupio koko do ní sãsakaoɔ koko do, sãɛbɔɔ sɔ́ lá a yeiwaɛ. Pɔwenti koko do nísi alio litili aaɛɛ. 8 Kí lí gɛ́, ili bɔ ní bɔɛ bilandaa zé doũpio.

9 Tó bùsudeɔ mɔ kúɛ Diie dikpɛgɔɔzɔ, gbɛ́ pɔ gɛ́ ní gugbãntoo oi bɔɛo lí bɔ ní gɛɔmidɔkɔ́i oi bɔɛo, gbɛ́ pɔ gɛ́ ní gɛɔmidɔkɔ́i oi bɔɛo lí bɔ ní gugbãntoo oi bɔɛo. Asu ɛa bɔ ní bɔɛ pɔ à gɛ́uoo, sema aa bɔ ní a aɛ oi bɔɛo. 10 Kí lí kúɔnɔ we. Tó gbɛ́ lé gɛ́, aali gɛ́. Tó aale bɔɛ, ili bɔ.

11 Dikpɛgɔɔɔ ní kámabogɔɔɔ zɔ́ zu ge sãsakao miwa pɔwenti gba lío koko dodo, sãɛbɔɔ sɔ́ lá wa yeiwaɛ. Pɔwenti koko do nísi alio litili aaɛɛ. 12 Tó kí mɔ ní gbao Diie, sa pɔ wɔ a pɔ káɛu à tékū ge sáaukpasaɔn nò, wàli gukpɛ oi bɔɛ gba wɛ̀è, ili kpá lá í kɛ kámabogɔɔzɔwa. Tó à bɔ̀, wi gbataaa kpɛ.

13 Wàli sa pɔ wɔ a pɔ káɛu à tékū o Diiwa ní sã

gukpɛwaaɛ. ² A ma sɛ b̀lɛmanɔ́ ń gugb̃antoo oi b̀lɛo, ɔ̀ à d̀manɔ́ b̃lizi e gukpɛ oi b̀lɛu, ɔ̀ má è ípi lé b̀aale b̀lɛpi saɛ gɛɔmidɔ́kii oi. ³ G̃ɔpi gè gukpɛ oi, a b̀a p̃ɔyɔ́bɔ́ k̃uá. A ba ỳ g̀s̃s̃suu àaa s̃o l̃eu, ɔ̀ à ma sɛ b̀amanɔ́ íwa, ípi wá kú wá k̀s̃ewoũ l̃eu. ⁴ A ba ỳ g̀s̃s̃suu àaa s̃o l̃eu b̀, ɔ̀ à ma sɛ b̀amanɔ́, í wá kú wá koso l̃eu. A ba ỳ g̀s̃s̃suu àaa s̃o l̃eu b̀, ɔ̀ à ma sɛ b̀amanɔ́, í wá kú wápi l̃eu. ⁵ A ba ỳ g̀s̃s̃suu àaa s̃o l̃eu b̀, ɔ̀ í g̀s̃ da swa p̃ó má f̃s̃ buawào ũ, asa ípi d̃agua wa f̃s̃ g̃ɛu b̀o, sema wà kpáa'owà bàasio. ⁶ Ǿ à ma la à m̀: Gb̃ɛnaz̃in né, n bee èò? Ǿ à èa lé buamanɔ́ s̃s̃s̃ia. ⁷ Ké ma bua, ma lí è kpa swa baala ń baaleo, an dasi k̀ zài. ⁸ Ǿ a òmɛɛ: Ípi lé tá gukpɛ oi e Yuud̃ɛ guzulɛuɛ, i ká Isida Wisidewa. Tó à k̀wà, ísidapi í i maakũ. ⁹ Gu p̃ó ípi b̀alè t̀au p̃ii, p̃ó b̀èɛo iɔ́ kɛ p̃ii ỳɛỹɔ́ɛ. Kp̃oɔ iɔ́ ku we dasidasi, asa gu p̃ó ípi g̀ k̀au p̃ii, a maakũɛ. Gu p̃ó swapi t̀au p̃ii, p̃ó p̃ó kú wɛo p̃ii aao b̀éɛɛ. ¹⁰ Kp̀òwɛnaɔ́ zɛzɛ ísidapi gɛɛwa. Táalufálek̃iɔ́ ku za ɛngedi e ɛnegelaiũ. Kp̀ò buiɔ́ lé ṽi wɛo lán ísia kp̃oɔwa. ¹¹ N beeo d̀anaɔ́ ń biaɔ́ í a maakũo, aa g̃ɔ màaɛ wisi'ek̃i ũ. ¹² Lí p̃ó w̃i a bɛ ble bui p̃ii a b̀lɛ swapi baale ń a baalao. An kee láe a giigagao, mé an bɛ aɔ́ láaa ṽio. Lípiɔ́ aao nɛ'i m̃o ń m̃oɛ, asa í p̃ó lípiɔ́ lé e lé b̀o luakuk̃iɛ. Lípiɔ́ bɛoá p̃obleaɛ, mé a láoá gb̃éɔ́ gb̃ágb̃ábɔ́ɛ.†

B̀usu z̃l̃ɛo

¹³ Dii Lua m̀: A Isaili bui kuɛplaɔ́, lá á b̀usu kpaalen kɛ. Yosefu buiɔ́ kpaalɛɛ m̀n pla, ¹⁴ í kpaalené sáasaa. B̀usue bee a g̃ɔ á p̃ó ũɛ, asa ma

† 47:12 Zia 22.2

legbè ma mè má kpá á deziɔwae. ¹⁵ A b̀usu z̀len ke: Bɔa za ísia z̀ɔi gugb̃ntoo oi a dɔ Eteloni z̀ei e Amata b̀lei, i gé Zedada ¹⁶ ń Belotao ń Sibliù pɔ kú Damasi b̀usu ń Amata b̀suo léu, i gé e à ge pe Azaatikɔ, Haulani b̀usu léwa. ¹⁷ B̀usu lépi a daale ísiawae, i gé Azaa'enana, Damasi b̀usu léu. Amata b̀usu lé iɔ ku gugb̃ntoo oi. A b̀usu lé gugb̃ntoo oin we. ¹⁸ Gukpe oi á b̀usu lé a gé Haulani ń Damasio z̀anguoe, i p̃ Yuud̃i Galada b̀usu ń Isaili b̀suo z̀anguo, i ge pe Isida Wisidewa e Tamaa. A b̀usu lé gukpe oin we. ¹⁹ Geomidɔk̃i oi bɔa Tamaa a gé e Meliba Kadesi ík̃i, i p̃ Egipi z̀e swai e ísia z̀ɔi. A b̀usu lé geomidɔk̃i oin we. ²⁰ Be'ae oi ísia z̀ɔ mé aɔ de á b̀usu z̀le ũ e gu pɔ bɔaa ń Amata b̀leo. A b̀usu lé be'ae oin we.

²¹ A b̀supi kpaalekɔe á Isailiɔ á buiwa. ²² A b̀supi kpaale ń gbelaao ń b̀mɔ pɔ ne'í á guuɔ s̃anu. A ń dil̃e á Isaili b̀sudeɔ ũ, í ń da á Isaili buiɔ kpaale guu. ²³ A Isaili bui pɔ b̀mɔ ku a guu, we á aà dau kpaaleu. Ma Dii Lua máme má ò.

48

Isaili b̀usu kpaalea

¹ Buip̃ɔn ke baade ń a t̃ɔ. Sea gugb̃ntoo oi D̃a buiɔ a lee do sé. An b̀usu a p̃ Eteloni z̀ei e Amata b̀lei. Azaa'enana ń Damasi b̀usu lé pɔ kú gugb̃ntoo oi Amata b̀usu saeo mé ń b̀usu lé ũ gukpe oi.

² Asee buiɔ i a lee do sé. An b̀usu iɔ naa D̃a buiɔ b̀usuwa za gukpe e be'ae.

³ Nefatali buiɔ i a lee do sé, iɔ naa Asee buiɔ p̃wa.

⁴ Manase buiɔ i a lee do sé, iɔ naa Nefatali buiɔ p̃wa.

⁵ Eflaiũ buiɔ i a lɛɛ do sɛ́, iɔ naa Manase buiɔ pɔ́wa.

⁶ Lubeni buiɔ i a lɛɛ do sɛ́, iɔ naa Eflaiũ buiɔ pɔ́wa.

⁷ Yuda buiɔ i lɛɛ do sɛ́, iɔ naa Lubeni buiɔ pɔ́wa.

⁸ Bùsu pɔ́ á kpá Diiwa aɔ naa Yudaɔ bùsuwae za gukpɛ e be'ae. Bùsupi yàasa iɔ gàsísuu òaasɔɔɔ lɛɛ baasɔɔ (25.000), a gbàa iɔ sáa ní buiɔ pɔ́o za gukpɛ e be'ae. Dii kúkíi iɔ ku guoguo. ⁹ Bùsu pɔ́ á kpá Diiwapi gbàa iɔ gàsísuu òaasɔɔɔ lɛɛ baasɔɔ (25.000), a yàasa lɛɛ kwi (10.000). ¹⁰ Dii tɔ̀lɛpi aɔ de sa'onao pɔ́ ũe. Gugbántoo oi gàsísuu òaasɔɔɔ lɛɛ baasɔɔ (25.000), be'ae oi lɛɛ kwi (10.000), gukpɛ oi lɛɛ kwi (10.000), gɛɔmidɔ̀kíi oi lɛɛ baasɔɔ (25.000). Dii kúkíi aɔ ku guoguo. ¹¹ Zadoki bui sa'ona pɔ́ wà ní díle Dii gbàgbana ũo pɔ́n we. Ké Isailiɔ zà yáwa, Zadoki buiɔ zí pɔ́ Dii dànɛ̀ kè, aai zā aà yáwa lá Levii buiɔ kèwao. ¹² Wa Dii tɔ̀le kɔ̀nipi kpámá, a kua iɔ adoa, sa'onao tɔ̀lɛpi iɔ naa Levii buiɔ bùsuwa.

¹³ Levii buiɔ bùsu iɔ naa sa'onao bùsuwa. A gbàa iɔ gàsísuu òaasɔɔɔ lɛɛ baasɔɔ (25.000), a yàasa lɛɛ kwi (10.000). ¹⁴ Aasuli yíao, aasuli a lè̀kpkakeo, aasuli kpá gbè̀pàleɔwao. An bùsupi deńla, ké Dii pɔ́e yáí.

¹⁵ Tɔ̀le pɔ́ a gɔ́ yàasa iɔ gàsísuu òaasɔɔɔ lɛɛ sɔo (5.000), a gbàa lɛɛ baasɔɔ (25.000). Mɛɛwiadeɔ pɔ́n we, aa bekpau, aai pɔ́o dádāu. Mɛɛwiapi iɔ ku guoguo, ¹⁶ a gbàa ní a yàasao iɔ sáa. A gola ní golao iɔ gàsísuu òaasɔɔɔ lɛɛ siĩs ní òaa pla ní basɔoo (4.500). ¹⁷ Dádākekiɔ iɔ liaai, a yàasa gàsísuu òaa do ní blakwio (250). ¹⁸ Bùsu pɔ́ gɔ́ iɔ naa Dii tɔ̀lewa gukpɛ oi gàsísuu òaasɔɔɔ lɛɛ kwi (10.000), be'ae oi

lee kwi (10.000) e a gbàa léu. Tòlèpi ble iò de wélepi zikenao pòblea ù. ¹⁹ Isaili bui píi guu ò mēewia buakenapiò bou. ²⁰ A Dii tòle li gudoù ní mēewia pòo, a gbàa ní a yàasao iò sáa gàsísuu òaasòso lee baasòo (25.000).

²¹ Sea tòle pò de Dii pò ù ní mēewia pòowa e à gè pè á bùsu zòlewa kpela ní kpeleo iò de kí pò ù. Tòle pò kú gukpe oi ní be'ae oio gbàa iò gàsísuu òaasòso lee baasòo (25.000). Kí tòlèpi iò naa tòle pò á buio a kpaalekewa. Dii tòle pò aà kpé aò ku a guu iò ku kí tòleo zànguo. ²² Levii buio tòle ní mēewia tòleo iò ku kí tòleo zànguo. Kí tòleo iò ku Yudaò tòle ní Bēyāmēe buio tòleo zànguo.

²³ Bui kíniò pón ke: Bēyāmēe buio i a lee do se za gukpe e be'ae.

²⁴ Simeò buio i a lee do sé, iò naa Bēyāmēe buio pòwa.

²⁵ Isakaa buio i a lee do sé, iò naa Simeò buio pòwa.

²⁶ Zabulni buio i a lee do sé, iò naa Isakaa buio pòwa.

²⁷ Gada buio i a lee do sé, iò naa Zabulni buio pòwa.

²⁸ Bòa Tamaa Gada buio tòle lé pò kú geomidokíi oi a gé Meliba Kadesi íkíie, i pã Egipi zé swai e ísia zòoi. ²⁹ Bùsu pò á a kpaaleke Isaili buionē ní gbelaan we. An baan we. Dii Lua mé ò.

Mēewia bòleò

³⁰⁻³¹ Mēewiapi bòleòn ke: Wa Isaili buio tókpa bòlepiòne.* Gugbántoo oi bíi gbàa gàsísuu òaasòso lee síiò ní òaa pla ní basòoo (4.500). A bòleo àaòe, Lubeni bòle, Yuda bòle ní Levii bòleo. ³² Gukpe oi

* **48:30-31** Zia 21.12-13

bíi gbàa gàsísuu òaasòòò ní òaa pla ní basòò. A bọ̀lẹ̀ àaṣe, Yosefu bọ̀lẹ̀, Běyāmēe bọ̀lẹ̀ ní Dǎ bọ̀lẹ̀. ³³ Gẹ̀míḍókíi oí bíi gàsísuu òaasòòò lẹ̀e síiṣ ní òaa pla ní basòò. A bọ̀lẹ̀ àaṣe, Símeo bọ̀lẹ̀, Isakaa bọ̀lẹ̀ ní Zabulóni bọ̀lẹ̀. ³⁴ Bẹ̀'ae oí bíi gàsísuu òaasòòò lẹ̀e síiṣ ní òaa pla ní basòò. A bọ̀lẹ̀ àaṣe ló, Gada bọ̀lẹ̀, Ase e bọ̀lẹ̀ ní Nefatali bọ̀lẹ̀. ³⁵ Bíi pọ́ liaipi gàsísuu òaasòòò lẹ̀e bao plasaie (18.000). Za gòò bee wa mē mēewiapie, Diikuwe.

Bibeli Luayátaalá **The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin and Nigeria**

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

Boko Bibeli Luayátaala

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

cv

ffb0f4b3-18b7-564f-bd5d-307e9e532fb9